

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇEVİRİBİLİM ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEL HASTANELERDE SAĞLIK
ÇEVİRMENLİĞİ ALANI VE ÇEVİRMEN
PROFİLLERİ

Ali BOZKURT

2501200131

TEZ DANIŞMANI

Doç.Dr. Zuhale EMİROSMANOĞLU

İSTANBUL – 2024

ÖZ

ÖZEL HASTANELERDE SAĞLIK ÇEVİRMENLİĞİ ALANI VE ÇEVİRMEN PROFİLLERİ

ALİ BOZKURT

Son yıllarda yaşanan savaşlar, göçler, afetler ve turizmin yaygınlaşması gibi küresel gelişmeler toplum çevirmenliğinin önemini arttırmıştır. Toplum çevirmenliğinin birden fazla alt alanı bulunmaktadır. Bunların arasında sağlık çevirmenliği, toplum çevirmenliği hizmetinin verildiği ilk ve en yoğun uygulandığı alanlardan biridir. Sağlık çevirmenliği, sağlık hizmetlerinden yararlanmak isteyen yabancı hastalar ile sağlık çalışanları arasında iletişimin sağlanmasında son derece önemlidir. Sağladığı çevirmen istihdamı bakımından önemli bir alanı oluşturmaktadır.

Bugün sağlık çevirmenliği Türkiye’de özellikle devlet ve özel sektörün girişimleriyle gelişen ve büyüyen uluslararası sağlık turizmi kapsamında yoğunlukla özel hastanelerde gerçekleşmektedir. Çalışmamızın evrenini, Türkiye’de en çok özel hastanenin bulunduğu İstanbul ilindeki 7 farklı özel hastanede çalışan çevirmenler oluşturmuştur. Sağlık çevirmenliğine ve çevirmenlerin profillerine yönelik veri toplama amacıyla sağlık çevirmenleriyle çevrimiçi anket ve yüz yüze söyleşiler yapılmıştır. Araştırmanın planlanması ve saha çalışmasının yürütülmesinde Fransız Sosyolog Pierre Bourdieu’nün sosyolojik yaklaşımı bize bir izlek oluşturmuştur. Alanda akademik eğitim almış çevirmenlerin varlığı az olduğu sorunsalına dönük yapılan saha araştırmasında sağlık turizmi kapsamında sağlık çevirmenliği alanı ve bu alanın önemli faillerinden olan sağlık çevirmenlerin profilleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde özellikle Bourdieu’nün alan, habitus ve sermaye kavramlarıyla pratik eylem kuramı perspektifine başvurulmuştur. Bu noktada ayrıca alandan gelen deneyimimiz büyük katkı sağlamış ve düşünümsellik kavramıyla bir çerçeve çizilmiştir. Anket, söyleşi ve iş ilanlarından elde edilen veriler ve alandan gelen deneyimimiz sağlık çevirmenliği alanında çevirilerin yazılı, sözlü ve yüz yüze, gerektiği durumda da uzaktan yapıldığını ortaya koymuştur. Ayrıca hasta danışma mailinden, sağlık raporuna; muayeneden muhasebeye; ulaşım organizasyonundan otel rezervasyonuna kadar uzanan geniş bir uygulama alanını kapsadığı saptanmıştır. Sağlık

evirmenlerinin değişken profilleriyle eviri dışında çok fazla görev ve sorumluluklarının bulunduğu, sağlık çevirmenliğinin zor bir iş alanı olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Toplum evirmenliği, sağlık çevirmenliği, uluslararası sağlık turizmi alanı, Pierre Bourdieu, evirmen profilleri.

ABSTRACT

HEALTHCARE INTERPRETING AND THE PROFILE OF THE INTERPRETERS WORKING AT PRIVATE HOSPITALS

ALİ BOZKURT

Global events such as wars, migrations, disasters and the expansion of tourism industry in recent years have increased the importance of community interpreting. There are several sub-fields of community interpreting, and among them, healthcare interpreting is one of the first and most intensive fields where community interpreting services are provided. Healthcare interpreting is vital in ensuring communication between foreign patients, who want to benefit from health services, and health professionals. It also creates new job opportunities for interpreters.

Today, healthcare interpreting in Turkey is mostly carried out in private hospitals within the scope of international healthcare tourism developing and growing thanks to the initiatives of the public and private sectors. The universe of this study consists of interpreters working in 7 different private hospitals located in Istanbul as it has the highest number of private hospitals in Turkey. In order to collect data on healthcare interpreting and interpreters' profiles, an online survey and face-to-face interviews were conducted with healthcare interpreters. The sociological approach of the French sociologist Pierre Bourdieu guided us for the planning of the research and the conduct of the fieldwork. In the field research conducted to address the problematic of the academically trained interpreters in healthcare tourism, it was aimed to reveal the field of healthcare interpreting within the scope of international healthcare tourism and the profiles of healthcare interpreters who are important agents of this field. In the analysis of the data obtained from the research, Bourdieu's concepts of field, habitus and capital and the perspective of the theory of practical action were used. At this point, our experience from the field made a great contribution and a framework was drawn with the concept of reflexivity. The data obtained from survey, interviews and job adverts, as well as our experience in this field, reveal that translation in the field of healthcare are carried out in written, oral and face-to-face formats, and, when necessary, remotely. In

addition, it is revealed that the field of healthcare interpreting covers a wide range of practices such as patient counselling e-mails, medical reports, medical examinations, accounting, transport organization and hotel reservations. It is also revealed that the profiles of the interpreters are variable and they encounter many tasks and responsibilities apart from translation. Therefore, healthcare interpreting is a difficult field to work in.

Keywords: Community interpreting, healthcare interpreting, field of international healthcare tourism, Pierre Bourdieu, profiles of interpreters.

ÖNSÖZ

Son yıllarda çeviribilim alanında araştırmalara konu olan sağlık çevirmenliği çok uzun yıllar toplum çevirmenliğinin gölgesinde kalmıştır. Yapılan alanyazın taramasından sağlık çevirmenliği konusunda şimdiye kadar lisansüstü düzlemde çok sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Alanın sorunlarını ön plana çıkarmada alan deneyimi oldukça önemlidir. Bu alana doğrudan müdahil bir çevirmen olarak deneyimimiz ve dolayısıyla sorunların açık bir biçimde merkezinde olmamız bizi bu konuda araştırma yapmaya yöneltmiştir. Bu tez çalışması, daha önce sağlık çevirmenliği alanında hem yazılı hem sözlü çevirmen olarak farklı pozisyonlarda görev almış bir araştırmacının perspektifiyle alandaki diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Alanda çalıştığımız süre boyunca çeviribilim, mütercim ve tercümanlık ya da dil ve edebiyat mezunu çok az çevirmenle karşılaşmıştır. Çeviri eğitimi alan çevirmenlerin bu alanda görünür olmaması bir eksikliklerdir. Ayrıca, çeviri eğitimi almayan çevirmenlerin zorlu koşullarda çeviri hizmeti yükünü uzun yıllar taşıdıkları bir gerçektir. Alanın bu dinamikleri yüksek lisans tezimizin araştırma nesnesinin seçiminde özel hastanelerde sağlık çevirmenliğini ve çevirmenlerini ele almamızda etkili olmuştur.

Öncelikle yoğun temposuna karşın tez danışmanım olmayı kabul eden, çalışmamın konusunu belirlediğim günden tezin teslim edilmesine kadar geçen süre boyunca bana derin bilgisiyle yön veren, zorlandığım noktalarda beni cesaretlendiren, kısacası üzerimde büyük emeği olan Doç.Dr. Zuhale EMİROSMANOĞLU'na içten teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca derslerini aldığım İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Bölümü'nün değerli hocalarına teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim için beni Çeviribilime yönlendiren ve kaynak erişimi konusunda destek olan arkadaşım Arş.Gör.Dr. Hasan SEFER'e, engin bilgisiyle ve değerli önerileriyle yol gösteren Prof.Dr. Niyazi Özer'e, çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen yüksek lisans sınıf arkadaşım Yasin Can ÇALIŞKAN'a çok teşekkür ederim.

Saha araştırmamızın temelini oluşturan anket ve söyleşi aşamalarında yoğun iş tempolarına rağmen zaman ayırıp, çalışmamıza büyük katkı sağlayan şahsen tanıdığım ve tanımadığım tüm sağlık çevirmeni meslektaşlarıma minnetlerimi sunarım.

Bu zorlu süreç boyunca en büyük desteği aldığım, bana inanan ve yorulduğumda bana hep güç veren sevgili eşim Saide Hicran BOZKURT'a, gülücükleriyle neşe veren oğlum Kutay Cem'e ve mırımlarıyla stresimi azaltan Kutna'ya çok teşekkür ederim.

Bugüne gelmemde emeklerini ödeyemeyeceğim başta anne ve babam Cemile ve İbrahim BOZKURT'a, abilerim Mehmet ve Süleyman'a, ruh ikizim ablam Gülay'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca, desteklerini hiç esirgemeyen Havva GÜLEN'e ; Firuze, Hakan, Azra, Utku, Cavit ve Zeynep ÇANKAYA'ya ; Nihan ADIYAMAN'a; Esra ve Yaşar EMMİLER'e teşekkür ederim.

Ali BOZKURT
İSTANBUL, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	vi
GRAFİKLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SAĞLIK ÇEVİRMENLİĞİ ALANI

1.1. Araştırma Nesnesi Olarak Sağlık Çevirmenliği.....	3
1.1.1. Hipotez ve Araştırma Soruları	4
1.1.2. Metodoloji.....	5
1.2. Alana Bakış İçin Yöntem: Bourdieu Sosyolojisi	6
1.2.1. Pierre Bourdieu Sosyolojisi.....	7
1.2.2. Pratik Eylem Kuramı	9
1.3. Sağlık Çevirmenliğine Sosyolojik Bakış	14
1.3.1. Toplum Çevirmenliğinin Alt Dalı: Sağlık Çevirmenliği	15
1.3.2. Alanda Yapılan Sosyolojik Çalışmalar	20

İKİNCİ BÖLÜM

SAĞLIK ÇEVİRMENLİĞİ ALAN ARAŞTIRMASI

2.1. Dünyada Sağlık Turizmi Alanı	25
2.1.1. Tarihsel Gelişim	27
2.2. Türkiye’de Sağlık Turizmi Alanı	31
2.3.1. Tarihsel Gelişim	33
2.3. Alan, Failler, Pratikler	35
2.3.1. Hastaneler	38
2.3.2. Çevirmenler ve Çoklu Çeviri Pratikleri	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAHA ARAŞTIRMASI

3.1. Özel Hastaneler	42
3.1.1. Çevirmen İlanları.....	44
3.2. Çevirmenlerle Anket Uygulaması	46
3.2.1. Çevirmen Profilleri ve Sermayeler	63
3.2.2. Çeviri Pratikleri	65
3.3. Söyleşi: “Sağlık Çevirmeni Olmak”	66
3.3.1. Anket ve Söyleşinin Genel Değerlendirmesi	85
SONUÇ	90
KAYNAKÇA	94
EKLER.....	105

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1:Sağlık Alanında Türkiye Cumhuriyeti ile İkili Anlaşma Yapan Ülkeler...37-38

Tablo 3.1:Tarafımızca derlenen ilanlar tablosu.....45

Tablo 3.2:Katılımcı kodu ve katılımcı ünvanı bilgileri.....67

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 2.1: Sağlık turizmi paydaşları.....	28
Grafik 2.2: 2023-2032 yılları arasında medikal turizmin ön görülen pazar hacmi.....	29
Grafik 2.3: 2015-2024 yılları arasında Türkiye’ye gelen sağlık turisti sayısı...32	
Grafik 2.4: 2015-2024 yılları arası Türkiye’nin sağlık turizm gelirleri.....	32
Grafik 3.1-8: Demografik sorular.....	47-50
Grafik 3.9-19: Mesleki Profil.....	51-57
Grafik 3.20-22: Mesleğin ekonomik yönü.....	57-59
Grafik 3.23-29: Çeviri pratiği.....	59-62
Grafik 3.30-31: Mesleğin zorlukları.....	62-63

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
CHIA	: California Healthcare Interpreting Association (Kaliforniya Sağlık Çevirmenliği Derneği)
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
IPP	: International Patient Programs (Uluslararası Hasta Programları)
LEP	: Limited English Proficiency (Sınırlı İngilizce Yeterliliği)
MENA	: Middle East and North Africa (Orta Doğu ve Kuzey Afrika)
ÖSYM	: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
THY	: Türk Hava Yolları
USHAŞ	: Uluslararası Sağlık Hizmetleri Anonim Şirketi
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
WTTC	: World Travel and Tourism Council (Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi)
YDS	: Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı

GİRİŞ

Sağlık çevirmenliği alanının Türkiye’de son 10 yılda daha bilinirliği artmış, ancak bu konu ülkemizde çok fazla çalışılmamıştır. Alanyazına bakıldığında bugüne dek sağlık çevirmenliği hakkında yazılan tezlerin büyük bir bölümünün inceleme nesnesi olarak *toplum çevirmenliği* başlığı altında Suriyeli sığınmacılar, göç ve iltica olguları kapsamında çevirmenlik hizmeti veren çevirmenleri odağa aldıkları görülmektedir. Bu tez, araştırma nesnesi olarak uluslararası sağlık turistlerine hizmet veren özel hastanelerde *sağlık çevirmenliğini* ve *çevirmen profillerini* sorunsallaştırmasıyla diğer çalışmalardan farklılaşmaktadır. Bu çalışmayla amaçlanan sağlık çevirmeninin profilini nesnel olarak belirlemek ve uluslararası sağlık turizmi hizmeti verilen özel hastanelerde çeviri iş akışını ortaya çıkarmak planlanmaktadır. Öte yandan alanyazında bir eksikliğe çözüm önerileri sunmak da çalışmanın amaçları arasındadır.

Claudia V. Angelelli sağlık çevirmenliğini kısaca hastayı, sağlık çalışan(lar)ını ve çevirmeni bir araya getiren bir sözlü iletişim etkinliği olarak tanımlar (Angelelli, 2004:29). Ona göre, hastanın sağlığını ilgilendiren bir durum hakkında taraflar arasında bilgi alışverişi, karşılıklı bir etkileşim gerektirir. Bu etkileşimin tarafları olan sağlık çalışanı tıp bilgisiyle, çevirmen çeviri becerisiyle, hasta da hastalığını tanımlamayabilmesiyle bu etkileşimi gerçekleştirir.

Uluslararası sağlık turizmi alanında İstanbul’da hizmet veren özel bir hastanenin *uluslararası hasta biriminde* 4 yıl Arapça, Fransızca ve İngilizce dillerinde tam zamanlı çevirmen olarak çalışmış olmak, sağlık çevirmenliği mesleğine müdahil olarak bakmak için saha araştırması için oldukça önemlidir. Ayrıca, bu mesleği 2 yıl *tercüman* 2 yıl da *ekip lideri* pozisyonlarıyla deneyimlemek, mesleğin gerekliliklerini farklı açılardan görebilmeye ve alandaki *konumları* fark edebilmeye olanak tanımaktadır. Bu alandaki deneyimimiz alanı okuyabilmek, mesleğin koşullarını ortaya koymak açısından son derece önemlidir. Ayrıca, alanın tarihi konusundaki bilgimiz, sağlık çevirmenlerini yakından ve derinlemesine gözlemlemiş olmamız saha çalışmasına ve anket uygulamasına yön vermiştir. Çeviri pratiği dışında onlara yüklenilen ek görev ve sorumluluklara, yaşadıkları sorunlara ve çevirmen profillerine ilişkin önemli veriler sağlamaktadır. Araştırma nesnesinin seçiminde ve nesnelleşmede Pierre Bourdieu’nün düşünsel yaklaşımı bu yönüyle merkezde yer almaktadır.

Araştırmanın ilk bölümünde; araştırma nesnemiz olarak sağlık çevirmenliği değinilecektir. Ardından hipotez ve araştırma soruları sıralanacak; alan ve saha araştırmasında başvurduğumuz yönteme yer verilecek ve metodoloji açıklanacaktır. Daha sonra *alanı* incelemek için yöntem olarak seçtiğimiz Bourdieu sosyolojisinin genel çerçevesine değinilecek ve araştırma nesnemize yaklaşımımız açısından düşünömsellik ve ilişkisellik ele alınacaktır. Alan, habitus ve sermaye kavramları açıklanacaktır. Ardından toplum çevirmenliğinin ve bunun alt alanlarından biri olan sağlık çevirmenliğinin tanımları yapılarak, alanda yapılan sosyolojik çalışmalara değinilecektir.

Araştırmanın ikinci bölümünde, öncelikle dünyada ve Türkiye’de sağlık turizmi alanı tarihsel gelişimiyle incelenecek, alandaki failer ve pratiklere yer verilecektir. Hastaneler, çevirmenler ve çoklu çeviri pratikleri alan dinamikleriyle ilişkili olarak irdelenecektir.

Araştırmanın üçüncü bölümü saha araştırmasından oluşmaktadır. Bu bölümde önce özel hastaneler ve Türkiye’de en yaygın kullanılan iş arama platformlarında yayımlanan çevirmen ilanları incelenecektir. Daha sonra, sağlık çevirmenleriyle yapılan anket ve yüz yüze söyleşilerden gelen verilerle sağlık çevirmenliği alanı ve çevirmen profillerine dönük veriler birlikte değerdendirilecektir. Elde edilen verilerden hareketle özel hastanelerde çalışan sağlık çevirmenlerinin sosyoköltörel özellikleri, çalışma koşulları ve çeviri pratikleri ortaya konulacaktır. Genel değerdendirme alt başlığında sağlık çevirmenliği alanı ile sağlık çevirmenlerinin profillerine dönük bulgular ilişkiselsel olarak yorumlanacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SAĞLIK ÇEVİRMENLİĞİ ALANI

1.1. Araştırma Nesnesi Olarak Sağlık Çevirmenliği

Çevirinin uzmanlık alanlarından biri olarak kabul edilen sağlık çevirmenliği sosyoloji, turizm, sağlık, politika ve hukuk gibi birbirinden farklı alanların kesiştiği bir noktada yer alması nedeniyle oldukça kapsamlı ve incelemeye değer bir alandır.

Sağlık çevirmenliği, bireyin en temel insan haklarından biri olan sağlık hizmetlerine erişiminde iletişimin doğru kurulabilmesi ihtiyacı sonucu ortaya çıkmıştır. Dilek Turan'a göre, sözlü çevirinin önemli bir türü olan sağlık çevirmenliği dünyada yaşanan göç, turizm, ticaret vb. nedenlerin yol açtığı küresel hareketliliğin artmasıyla artık önemi yadsınamayacak bir meslek ve uygulama alanı haline gelmiştir. Bu bakımdan sağlık çevirmenliği, günümüzde çeviribilim araştırmalarında incelenmeye değer önemli bir konudur (Turan, 2018 :751).

Kaliforniya Sağlık Çevirmenliği Derneği (CHIA) tarafından sağlık çevirmenleri için hazırlanan kılavuzda *sağlık çevirmenliği* doktor muayenehaneleri, klinikler, evde sağlık hizmetleri, hastaneler gibi sağlık hizmetinin verildiği ortamlarda hasta ya da hasta yakınları ile sağlık çalışanı (doktor, hemşire, laboratuvar teknisyeni) arasında gerçekleşen çeviri etkinliği olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte bu çeviri türünün uygulama ortamları yukarıda anılan yerlerle sınırlı değildir.¹ Verdiğimiz tanıma paralel olarak, sağlık çevirmenlerinin sabit bir çalışma ortamlarının olmadığını vurgulayan Aymil Doğan bu mesleği şöyle tanımlar (Doğan, 2015:66):

“Hasta ve doktor ya da sağlık görevlisi nerede bir araya gelmişse çevirmen de o ortamda bulunur; ilk anda akla hastaneler, sağlık ocakları ve sahra hastaneleri geliyor olmakla birlikte, insan hayatı söz konusu olduğundan, bu hizmete gereksinim duyulan, örneğin, kaza yeri veya sığınmacı bölgesi gibi her yer çeviri ortamı olabilir.”

¹California Healthcare Interpreting Association (Kaliforniya Sağlık Çevirmenliği Derneği). California Standards for Healthcare Interpreting (Kaliforniya Sağlık Çevirmenleri Meslek Standartları) s.69. https://chiacevrimiçi.org/resources/Pictures/CHIA_standards_manual_%20March%202017.pdf (Erişim Tarihi: 07.12.2023).

Bu mesleğin öznesi sağlık çevirmenidir. Sağlık çevirmeni CHIA tarafından “Sağlık çevirmenliği alanında eğitim almış, mesleğin gerektirdiği etik kurallara ve protokollere uyan, tıbbi terminolojiye hakim ve iletiyi bir dilden diğerine doğru ve eksiksiz bir biçimde aktarabilen kişi” olarak tanımlanmıştır.

Sağlık çevirmenliği alanında çalışan ve tanınan araştırmacılardan Claudia V. Angelelli, “Medical Interpreting and Cross-cultural communication” başlıklı kitabında 1990'lara kadar sağlık çevirmenliğinin, günümüze kıyasla daha az değer gören bir çeviri mesleği alanı olduğundan ve çoğunlukla *ad hoc* çevirmenler tarafından yapıldığını dile getirmiştir (Angelelli, 2004:2). Angelelli'ye göre, bu tarihten önce sağlık çevirmenliğinin özel etkileşim gerektiren bir çeviri alanı olduğu göz ardı edilmiştir. Sağlık çevirmenliğinin konferans çevirmenliği ve mahkeme çevirmenliği gibi toplum çevirmenliğinin alt alanlarından biri olduğunu dile getiren Angelelli, bu üç alt alanın gerçekleşme biçimleri ve ortamları bakımından birbirinden oldukça farklı olduğu belirtmiştir. Angelelli ayrıca, salt toplum çevirmenliğinin bir parçası olması nedeniyle yakın bir zamana kadar sağlık çevirmenliğinde uygulanan standartlar ve etik ilkelerin, büyük ölçüde konferans çevirmenliği ve mahkeme çevirmenliği uygulamalarına dayandırılmasını eleştirmiştir. Ona göre, bu standart ve ilkeler sağlık çevirmenliğinin karmaşık yapısına uyum sağlamada yetersiz kalmıştır.

1.1.1. Hipotez ve Araştırma Soruları

Bu çalışmada, uluslararası sağlık turizminde faaliyet gösteren özel hastanelerde sağlık çevirmenliği mesleğini ele almak ve bu alanda çalışan sağlık çevirmenlerinin profillerini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Buna bağlı olarak sağlık çevirmenliği ile çevirmen profilleri arasındaki ilişki sorunsallaştırılacaktır. Bu alanda çalışmak isteyen profesyonel çevirmen adaylarından piyasanın neler beklendiğini saptamak ve aynı zamanda çevirmenlerin bu alanda görünürlüğüne katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Son olarak, çeviri eğitimi veren üniversitelerin sağlık sektörünü yakından tanımasına ve sektörün aradığı çevirmen profilleri hakkında belli bir bilincin gelişmesine ve bu sayede sektörün ihtiyaçları doğrultusunda bir çeviri eğitiminin planlanmasına katkı sağlamak çalışmanın amaçları arasındadır. Hipotezler:

H1-) Bu alanda akademik çeviri eğitimi almış çevirmenlerin istihdamı azdır.

H2-) Çevirmenlerde belli bir eğitim ve kültürel sermaye aranmamaktadır.

H3-) Sağlık çevirmeni olarak çalışmak zordur.

Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

Araştırma soruları:

- Alanın tarihsel gelişimi nasıldır?
- Özel hastanelerde çalışan çevirmenlerin profilleri nelerdir?
- Akademik çeviri eğitimi gören çevirmenler alanda temsil buluyor mu?
- Çeviri iş akışı nedir? “Çeviri edinci”, dilsel, sosyal ve kültürel sermaye arayışı var mıdır?
- Özel hastanelerde çeviri pratiğinin koşulları nelerdir?
- İş ilanlarında aranan çevirmen profilleri ve diller nelerdir? Çeviri deneyimi beklenmekte midir? Profesyonel çevirmen profili arayışı var mı?

1.1.2. Metodoloji

Çalışmamızın bu bölümünde saha araştırmasının farklı basamakları açıklanacaktır. Bu araştırma, uluslararası sağlık turizmi alanında faaliyet gösteren özel hastanelerde sağlık çevirmenliği mesleği ve bu hastanelerde çalışan çevirmenlerinin profillerini konu edinmektedir. Araştırmanın evreni, İstanbul’da bulunan üçüncü basamak sağlık kuruluşlarından uluslararası sağlık turizmi hizmeti veren 7 farklı özel hastanede görev yapan çevirmenlerle sınırlı tutulacaktır. Bourdieucü bir perspektifle sağlık çevirmenliği alanı ve sağlık çevirmenlerinin dilsel, sosyal ve kültürel yatkinlıklarına dönük bir saha araştırması yapılacaktır. Çevirmenlerin üstlendikleri karmaşık görevleri irdelemek için yine İstanbul’daki özel hastanelerin iş arama platformalarında yayımladıkları iş ilanları incelenecektir. Google Formlar aracılığıyla hazırlanan çevrimiçi anketle *alana* ve bu alanda çalışan çevirmenlere dönük veri toplanacaktır. Anketin sonunda yüz yüze söyleşi için gönüllü olduğunu beyan edenler arasından seçilecek çevirmenlerle alanının dinamiklerini ve çevirmen profillerini ortaya koymak amacıyla yüz yüze söyleşiler yapılacaktır. Katılımcıların farklı eğitim düzeylerine, uyruklara, dillere, mesleki deneyimlere ve ünvanlara sahip olmaları bir ölçüt olacaktır. Söyleşiler katılımcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri bir ortamda yüz yüze yapılacaktır. Söyleşilerde notlar tutulacak ve ses kaydı alınacaktır. Daha sonra ses kayıtlarının transkripsiyonu yapılarak veriler derlenecektir. Elde edilen bulgularla

sağlık çevirmenliği alanı ile bu alanda çalışan çevirmenlerin profilleri arasındaki ilişki sorgulanacaktır.

1.2. Alana Bakış İçin Yöntem: Bourdieu Sosyolojisi

Alanyazın incelendiğinde sağlık çevirmenliği alanında yapılan araştırmaların çok sayıda disiplinden beslendiğini görmekteyiz. Günümüzde bu disiplinlerden bir tanesi, belki de en önemlisi sosyolojidir. Çeviri alanında çok sayıda eser veren Emine Bogenç Demirel’in de işaret ettiği üzere insan ve toplum ilişkilerinin, sosyal davranışların ve toplumsal kurumların nasıl işlediğini araştıran bir bilim dalı olan sosyoloji, çeviri alanında etkisini göstermektedir (Bogenç Demirel, 2021:84). Ona göre sosyolojik perspektif çeviri ürünlerin koşullarını, dolaşımlarını etkileyen faktörleri anlaşılır kılmakta ve çözüm önerileri sunmaktadır.

Çeviribilimci Şehnaz Tahir Gürçağlar çeviri sosyolojisini “*çeviribilimin kültürel dönüş ile başlayan ve çeviribilimin bu bakış açısının getirdiği eleştirel yaklaşımlarla ve sosyoloji disipliniyle gelişen temasından doğan bir alt alan olarak*” görmektedir (Gürçağlar, 2016:148-149). Gürçağlar’a göre, 20. yüzyılın sonlarına doğru çeviribilimin sosyolojiyle temasıyla birlikte sosyoloji disiplinine ait bazı kuram ve yöntemler, çeviribilim araştırmacılarının ilgisini çekmiştir. Özellikle bu alanın önde gelen isimlerinden Pierre Bourdieu’nün alan, habitus ve sermaye kavramları çok sayıda çeviribilim araştırmacısının çalışmalarında sıklıkla yer bulmaya başlamıştır. Gürçağlar, bu ilginin giderek artacağını düşünmektedir.

Araştırma nesnemizi oluşturan sağlık çevirmenliği toplumsal gelişmeler ve değişimler sonucu oluşan bir meslek ve uygulama alanıdır. Sağlık çevirmenliği farklı dillerden, kültürlerden ve toplumlardan insanların bir araya geldiği, iletişim kurabilmelerinde çeviri eyleminin ve bu eylemin öznesi olan çevirmenin kilit bir rol oynadığı toplumsal bir *alandır*. Bu açıdan bakıldığında diğer *alanlar* gibi sağlık çevirmenliği de kendine özgü insan ve toplum ilişkileri üretir. Sağlık çevirmenliğinin bir *alan*, çevirinin de bir *pratik* olduğundan yola çıkarak, sağlık çevirmenliği *alanına*, bu *alanın faillerine*², *habituslarına*, sahip olup veya olmadıkları *sermayelere düşünsel ve ilişkisel* bakış ortaya koymak için yöntem olarak Pierre Bourdieu’nün sosyolojik yaklaşımına başvurulacaktır.

²Bugün çeviribilimde eyleyen/eyleyici olarak karşılanmakla birlikte Türkçe Bourdieucü literatürde *fail* olarak yerleşmiştir. Alıntılar dışında bu kavram *fail* olarak kullanılacaktır.

1.2.1. Pierre Bourdieu Sosyolojisi

Pierre Bourdieu'nün “*sömürge politikalarından fotoğraf sanatına, eğitim sisteminden konut sektörüne, edebiyattan neo-liberalizme kadar*” birbirinden çok farklı konularda çalışmalar yürüttüğünü vurgulayan Elyesa Koytak'a göre, yöntemini ağırlıklı olarak saha merkezli araştırmalara dayandıran, topladığı verileri ayrıntılı analizlerle işleyen Bourdieu, sağlam temelli ve zengin içerikli kuramlar üretmiştir (Koytak, 2012:86). Bu yönüyle diğer kuramcılardan ayrılmaktadır. Koytak, Bourdieu'nün sosyolojiye kazandırdığı ve diğer disiplinlerce de kullanılan kavramların sosyal dünyayı birçok yönden, bir bütün olarak inceleme ve anlama olanağı tanıdığını dile getirmektedir. Bu yüzden özellikle sosyolojik araştırmalara dayandırılan çalışmalarda Bourdieu'nün kuramlarından yararlanılmaktadır.

Pierre Bourdieu'ye göre, sosyolojinin yapması gereken, “*toplumsal evreni oluşturan çeşitli toplumsal dünyaların en derine gömülü yapıları kadar, bu yapıların yeniden üretimini ya da dönüşümünü sağlama eğilimi gösteren mekanizmaları da gün ışığına çıkarmaktır.*” (Bourdieu & Wacquant 2014:17). Ali Artam Ayyıldız, Bourdieucü sosyolojinin, toplumsal dünyayı bireyden bağımsız bir gerçeklik olarak düşünmediğini; toplum ile birey arasındaki etkileşimi çoklu bağlamlar etrafında analiz ettiğini vurgulamaktadır (Ayyıldız, 2022:264).

1.2.1.1. Düşünümsellik, Nesne ve Nesnelleşme

Pierre Bourdieu sosyal dünyayı bir bütün olarak görmekte ve içindeki toplumsal olguları, sosyal davranışları, ilişkileri, hiyerarşileri, söylemleri ilişkisel yaklaşımla ayrıntılarıyla ele almaktadır (Bourdieu, 2003:43). Bu yaklaşıma göre, toplumsal yaşamda her şey bağlamsal, ilişkisel ve düşünümseldir. Olayların, olguların incelenmesinde etkili bir yöntem sunan düşünümsellikte öznellik vardır ancak bununla birlikte araştırmacının tarafsızlığı dışlanmış değildir. Aksine öznellik ve nesnellik kavramları birbirini pekiştiren bir sentez oluşturmaktadır. Bourdieu, araştırmacının incelediği nesnesine sadece bir seyirci olarak yaklaşmasının eksik olacağını düşünmektedir; nesnesini araştırırken kendisinin de bir müdahil olarak söz konusu araştırmaya nesnelliğini koruyarak katılması gerektiğini savunur. Bourdieu bu konudaki net tavrını aşağıdaki gibi yansıtmaktadır (Bourdieu, 2003:43):

“Katılımcı nesnellikle; nesnesini analiz eden, nesnelleştiren öznenin, kısacası araştırmacının, kendisini de yaptığı incelemeye dâhil ederek nesneleştirilmesini kastediyorum. Bu, [...] gözlem çalışmalarında ya da gözlemlerini yazıya dökerken gözlemci konumunda; edindiği saha deneyimine ve bilgi aldığı kişilerle olan ilişkisine geri dönerek kendisinin de gözlem sürecine dâhil olmasıdır.”

Zuhal Emirosmanoğlu’na göre, sahaya dâhil olan sosyal bilim araştırmacısının alana dair önyargıları araştırması için tehlike unsurudur (Emirosmanoğlu, 2015:95). Araştırmacının, nesnesini ele almadan önce kendi toplumsallığının getirdiği önyargılarından arınmak için Bourdieu’nün *düşünümsellik* yaklaşımına başvurması bu açıdan önemlidir. Araştırmacı bu sayede araştırmasına bakışını nesnelleştirerek katılmış olur. Saha araştırmalarında Bourdieu’nün etnografik yöntemine başvuran araştırmacılar, Bourdieu’nün deyişiyle tıpkı bir etnologun yaptığı gibi, yabancı bir sosyal ortamdaki etkinliğe, bir ritüele ya da bir törene kendini katarak gözlem yaparlar (Bourdieu, 2003:43-58). Ona göre, araştırmacılar böylelikle araştırmalarının hem eyleyenleri/özneli hem de nesneli olabilmektedirler.

Aylin Görgün Baran ve Cihat Özsöz saha araştırmalarında Bourdieu’nün düşünümsellik ilkesinin bilim araştırmacısı tarafından yöntemsel araç olarak benimsenmesinin araştırmacıya sağlayacağı katkıları şöyle belirtmektedirler (Baran & Özsöz, 2011:5):

“[...] düşünümsel yöntem aracılığıyla araştırmacı kendisinin de hangi noktadan olaya yaklaştığını kendi tarihsel, kültürel ve toplumsal arka planını hesaba katarak rahatlıkla görebilecek ve sonuç olarak bu geri dönüşlü süreçte araştırmacı nesnelliğini bozabilecek kendi konumundan ve yargılarından kaynaklanabilecek etkilerin bilincinde olacaktır.”

Özetleyecek olursak, Bourdieu’nün sosyolojik araştırmalarında düşünümsellik oldukça önemli bir yer tutar. Düşünümsellik ilkesi, bilim araştırmacısına araştırdığı nesnenin bir parçasıymış gibi hareket etmesini öğütler. Bir yandan alana müdahil olan araştırmacı, diğer yandan kendi tarihsel, kültürel ve toplumsal geçmişini de dikkate alır ve durduğu nesnel konumunu bulur. Diğer bir deyişle araştırmacı bir yandan araştırdığı olguyu nesnelleştirirken bir yandan da kendisini nesneleştirir. Alandaki müdahilliklerimizden gelen öznel bilgileri dikkate alarak, saha araştırmasının

kurgulanmasında bakışımızı nesnelleştirip, sağlık çevirmenliği alanını ve çevirmenleri ele almak son derece değerlidir.

1.2.2. Pratik Eylem Kuramı

Pierre Bourdieu'nün sosyolojik yaklaşımını ayrıntılarıyla ortaya koyan pratik eylem kuramı, eylemleri anlamlandırmak için yalnızca bireyin iç dünyasıyla ilgilenmez, aynı zamanda toplumsal bağıntılarıyla ilgilenir. Pratik eylem kuramında *alan* kavramı özel bir yer tutar. Bourdieu'ye göre, *alan terimleriyle düşünmek, bağıntısal düşünmek* demektir (Bourdieu & Wacquant, 2014:80-81). Çünkü ona göre, “*toplumsal dünyada varolan şey bağıntılardır ve bunlar ise [...] bireysel iradelerden ve bilinçlerden bağımsız varolan nesnel bağıntılardır.*”

Faillerin toplumsal olarak kurulmuş pratik duyularına odaklanan Bourdieu'nün pratik eylem kuramıyla karşı çıktığı şey akılcı eylem kuramıdır (Bourdieu & Wacquant, 2014:113). Ona göre, akılcı eylem kuramı ister ekonomik ister başka tür eylemler olsun her tür ekonomik ve toplumsal koşullanmadan bağımsız faillerin bilinçli tercihlerine odaklanırken faillerin bireysel ve kolektif tarihlerini göz ardı eder. Ayrıca failin pratiklerini mantık çerçevesinde açıklamaya çalışır. Oysaki faillerin tercihleri, tarihsel arka plan yardımıyla onları yeniden üretme eğilimi gösterdikleri nesnel yapılarla karmaşık bir zamansal diyalektiğin ürünü olarak oluşurlar.

Toplumsal hayattaki eylemlerin örüntülerini araştıran Bourdieu'nün odağında pratikler vardır. Richard Jenkins'e göre Bourdieu, bireylerin gündelik hayatlarında ne yaptıklarını göz ardı etmek yerine bunları önemser (Jenkins, 1992:45). Bununla birlikte Jenkins toplumsal hayatın, basit bir şekilde salt bireysel davranışlardan oluşmadığının da altını çizmektedir. Ona göre, pratik ne yalnızca bireyin öznel verdiği bir karardır ne de nesnelcilerin savunduğu gibi bireyler üstü yapılar tarafından belirlenmiştir. Loïc J. D. Wacquant'a göre pratik, oyun içinde rakiplerin ve takım arkadaşlarının hareketlerini anında sezen, özel bir hesaplama yapmaksızın, duraksamadan, esinli bir biçimde hareket eden bir oyuncunun karar alması gibidir (Bourdieu & Wacquant, 2014:29). Burada fail, pratik duyusuyla alana özgü durumları, kuralları önceden tanır ve şimdiki halde kullanır. Elyesa Koytak, oyuncunun pratik duyusu sayesinde “*bedensel olarak kendinde içselleşmiş olan farklı*

yatkınlıklarını, ani, kesintisiz ve istemsiz bir şekilde [...] yerine göre devreye soktuğunu” belirtir (Koytak, 2012:90).

Pratik tarihsel ve toplumsal koşulların sonucu olan bir faaliyet biçimidir. Damon Golsorkhi ve Isabelle Huault’a göre pratik, kodlar ve kısıtlamalar içeren nesnel toplumsal yapı ile habitus olarak bedenselleşmiş yapılandırıcı yapı arasındaki diyalektiğin bir ürünüdür (Golsorkhi & Huault, 2006:19). Golsorkhi ve Huault failin, habitusunu alanın nesnel koşullarına göre uyarlamasını sağlayan pratik bir duyu olduğunu varsayarlar, ancak failin habitusunun da söz konusu alandaki pratiklerini sınırlandırabileceğini vurgularlar.

Pratik eylem kuramının merkez kavramını alan oluşturmaktadır. Bourdieu’ye göre toplumsal hayat sanat, din veya ekonomi gibi farklı alanların bir araya gelmesiyle oluşmaktadır ve her bir alanın kendine özgü bir mantığı, işleyişi vardır (Bourdieu & Wacquant, 2014:81).

Bourdieu, pratik eylem kuramıyla alan, habitus ve farklı sermaye türleri etrafında, sosyal bilimlerde önemli bir etki yaratmıştır. Bu kurama göre sosyal failer içinde bulundukları sosyal dünyaların yapılarına uyarlanmış stratejiler geliştirmektedirler.

1.2.2.1. Alan, Habitus, Sermaye

Pierre Bourdieu, toplumsal yapıyı *alan*, *habitus* ve *sermaye* kuramlarıyla çözümler. Kilit kavramlar olan *alan*, *habitus* ve *sermaye* birbirleriyle bağıntılı ve sürekli bir etkileşim içindedir.

Alan

Alan kavramı, Bourdieu’nün toplumu diğer bir deyişle sosyal dünyayı incelemek, sosyal dünyanın nasıl işlediğini anlayabilmek için başvurduğu kilit kavramlardan birisidir. Bourdieu’ye göre alan, “*üreticilerin özelliklerinin üretim ilişkileri içindeki konumlarına göre, nesnel ilişkilerin belli bir uzamında işgal ettikleri yer tarafından belirlendiği bir evrendir*” (Bourdieu, 1997:76). Richard Jenkins de alanı belirli kaynaklar ya da çıkarlara erişmek için üzerinde mücadelelerin ya da manevraların gerçekleştiği sosyal bir arena olarak tanımlar (Jenkins, 1992:52). Bourdieu her alanın,

kültürel mallar (yaşam tarzı), barınma, entelektüel donanım (eğitim), istihdam, toprak, güç (siyaset), sosyal sınıf, prestij gibi çıkarlar etrafında şekillendiğini savunur (Bourdieu, 2014:80). Ona göre *alan*, “bir temel yasanın, kuralların bulunduğu; ancak spordaki gibi, kuralları açıklayan bir [...] kurumun, federasyonun olmadığı bir yerdir. Ayrıca [...] alana içkin düzenlilikler, yaptırımlar, sansürler, baskılar, ödüllendirmeler vardır; elbette tüm bunlar öğrenilmiş olmak zorunda değildir.”

Zuhal Emirosmanoğlu, Bourdieu’nin *alan* kavramını “bireysel eyleyiciler ile kolektif eyleyiciler arasında ilişkinin kurulduğu farklı sosyal küreler” olarak kullandığını ifade etmektedir (Emirosmanoğlu, 2015:99). Emirosmanoğlu bunlara örnek olarak ekonomik alan, sanat alanı, basın alanı, din alanı, bilim alanı gibi alanları gösterir. Bu *alanlar* bireyin yalnızca toplumla iletişime geçtiği değil, aynı zamanda toplumun bir parçası olarak etkileşime geçtiği yerlerdir.

Pierre Bourdieu, *alan* kavramının “[...] güç ilişkilerinin ve bu ilişkileri değiştirmeyi hedefleyen mücadelelerin” yeri olduğunu belirtir (Bourdieu & Wacquant 2014:89). Esat Tosun, alanın içerisindeki failler ya da kurumlar arasında üst konumda bulunanlarının, mevcut konumlarını muhafaza etmeye; daha düşük konumdakilerin ise üst konumlara geçmeye çalıştıklarını vurgular. (Tosun, 2022:1065-1080). Bu yönden bakıldığında *alan*, sürekli mücadelelere sahne olan dinamik bir yapıdır. Loïc J. D. Wacquant *alanı* “[...] mekâna giren, mekânın sunduğu ödüllere inanan ve etkin olarak bunların peşinde koşan oyuncular varolduğu ölçüde varolan bir oyun mekânı” olarak tanımlar (Bourdieu & Wacquant, 2014:28). Ona göre, failler bu mekânda çok çeşitli durumlarla karşılaşır ve bunlarla başa çıkmak için habituslarıyla stratejiler üretirler. Buradan anlaşılabileceği gibi alan ve habitus arasında iki yönlü bir ilişki söz konusudur ve alan, habitusun etkin olduğu ortamı işaret eder.

Habitus

Habitus, Bourdieu’nün en önemli kavramlarından biridir. Merve Kaplan ve Mahmut Yardımcıoğlu birlikte kaleme aldıkları çalışmada, Latince *habitus* sözcüğünden gelen bu kavramın asıl kökeninin milattan önce 4. yüzyılda yaşamış filozof Aristoteles’in huy, iyelik ve yetenek anlamı taşıyan *hexis* kavramına dayandığından söz etmektedir (Kaplan & Yardımcıoğlu, 2020:26). Bourdieu, kendisinden neredeyse iki bin yıl önce Aristoteles tarafından kullanılan bu kavramın anlamını genişleterek, *habitusu* farklı boyutlara taşımıştır.

Ali Artam Ayyıldız, Bourdieu'nün *habitus* kavramını birey ve toplum arasında karmaşık ve çok yönlü bir ilişkinin varlığını ortaya koymak için kullandığını belirtir (Ayyıldız, 2022:266). Pierre Bourdieu'ye göre, “*habitus, kimi zaman düşünüldüğü gibi bir kader değildir. Tarihin ürünü olduğundan, sürekli olarak yeni deneyimlerle karşı karşıya gelen ve durmaksızın onlardan etkilenen, açık bir yatkinlikler sistemidir.*” (Bourdieu & Wacquant, 2014:125). Elyasa Koytak habitusun benzer şekilde “*bireyin bütün hayatı boyunca sabit kalan, bütüncül ve tutarlı bir yapı olmaktan ziyade; ürettiği her pratikle yeniden üretilmeye müsait ve plastik bir nitelikte düşünülebileceğini*” ifade eder (Koytak, 2012:96).

Özetleyecek olursak alan ve habitus kavramlarının bağıntı yumakları olduğunu ortaya koyan Pierre Bourdieu'ye göre, bir “*alan, bazı iktidar (ya da sermaye) biçimlerine gömülü konumlar arasındaki tarihsel nesnel bağıntılar bütününden ibarettir; habitus ise bireylerin bedenlerine zihinsel ve bedensel algı, beğeni ve eylem şemaları biçiminde “konulmuş” bir tarihsel bağıntılar bütünü biçimini alır.*” (Bourdieu & Wacquant, 2014:25).

Sermaye

Selma Yavuz ve Emine Bogenç Demirel birlikte kaleme aldıkları çalışmada Bourdieücü yaklaşımın kilit kavramlarından birinin de sermaye olduğunu vurgularlar. Onlara göre, sermaye “*Bourdieu'nün alan çözümlemesinde öne çıkan bir kavramdır ve eyleyicilerin alandaki faaliyetlerinde sahip oldukları birtakım kaynakları tanımlamaktadır.*” (Yavuz & Bogenç Demirel, 2023:1029). Pierre Bourdieu, sermayeyi “*bir alana giriş hakkını meşrulaştıran, belli bir özellikler konfigürasyonuna sahip olma*” durumu olarak görür ve “[...] *alanı kurmak için orada etkili olacak sermaye biçimlerini tanımak, bu özgül sermaye biçimlerini kurmak için de alanın özgül mantığını tanımak gerektiğini*” belirtir (Bourdieu & Wacquant, 2014:93-94).

Golsorkhi ve Huault, Bourdieu'nün sermaye kavramını ekonomik, kültürel, sosyal/toplumsal ve simgesel olmak üzere dört kategoride ele aldığını ve her alanın kendi içinde değişmez bir biçimde bu dört sermayeyi barındırdığını dile getirmektedirler (Golsorkhi & Huault, 2006:18-19). Bourdieu'ye göre sermayeler, alanın yapısını oluşturan somutlaşmış üretim ya da yeniden üretim araçları, alanın işleyişini tanımlayan kurallar ve alandan elde edilecek faydalar üzerinde bir iktidar sağlar (Bourdieu &

Wacquant, 2014:86). Ona göre, herhangi bir sermaye ancak bir *alan* ile bağıntılı olduğunda varlığını gösterip, işlevsellik kazanır.

Adem Palabıyık, *eylecilerin* grup aidiyetleri ve sosyal bağlantıları yoluyla kazandıkları eğitim, dil alışkanlıkları gibi sermayeleri *alandaki* diğer eylecilerle olan mücadelelerinde birer iktidar kozu olarak kullanabildiklerini dile getirir (Palabıyık, 2021:14).

Bourdieu'nün sermayelerinin her biri kapsamlıdır, ancak bu kavramları genel hatlarıyla aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür:

Pierre Bourdieu **kültürel sermaye**nin belli bir döneme, topluma ve sosyal sınıfa bağlı olarak değişen ölçülerde, bilinçli bir telkin olmaksızın yani gizil bir öğrenme yoluyla edinilebildiğini ve tıpkı bir yöreye ya da sınıfa özgü telaffuzlar gibi, ilk edinildiği dönemin ayırt edici özelliğini az ya da çok yansıttığını belirtir (Bourdieu, 1986:18). Ona göre, kültürel sermayenin üç türü vardır (Bourdieu, 1979:3-6). Bunlardan ilki, organizmanın (bireyin) kalıcı eğilimleriyle içselleşen, bedenselleşmiş kültürel sermayedir. İkincisi birtakım teorilerin veya bu teorilere ilişkin eleştirilerin/sorunsalların izlerini kültür varlıklarında, resim gibi sanat eserlerinde, kitaplarda, ansiklopedilerde, müzik aletlerinde, makinelerde görebildiğimiz nesnelleşmiş kültürel sermayedir. Sonuncusu ise, bireyi diğerlerinden ayıran nitelikler sağlayan kurumsallaşmış kültürel sermayedir. Bunu eğitim yoluyla elde edilen ünvanlarda görebiliriz.

Bourdieu **sosyal/toplumsal sermaye**yi “*bir bireyin ya da bir grubun, kalıcı bir ilişkiler ağına, az çok kurumlaşmış karşılıklı tanıma ve tanınmalara sahip olması sayesinde elde ettiği gerçek ya da potansiyel kaynakların toplamı*” olarak tanımlar ve “[...] farklılaşmış toplumların yapısı ve dinamiği açıklanmak isteniyorsa, sermayenin çeşitli biçimler alabileceğini kabul etmek gerektiğini” vurgular (Bourdieu & Wacquant, 2014:108).

Ekonomik sermaye ise Bourdieu'ye göre, sahip olunan ekonomik kaynaklardan oluşmaktadır ve sermayeler içinde en kolay anlaşılacak türdür (Bourdieu, 1986:16). Bourdieu ekonomik sermayenin diğer sermayelerin aksine kolayca aktarılabildiğinin ve istenilen anda nakde çevrilebildiğinin altını çizmektedir.

Bourdieu'nün geliştirdiği bir diğer sermaye türü **simgesel sermaye**dir. Kültürel, sosyal ve ekonomik sermaye türlerinin bir araya gelmesiyle oluşan bu sermaye türünü Bourdieu, “[...] onu görmelerini, tanımalarını, kabul etmelerini sağlayan algılama ve değerlendirme kategorilerine sahip edimciler tarafından algılanarak, gerçek bir sihirli güç gibi simgesel anlamda etkili hale gelen, fiziksel güç, zenginlik, savaşçılık değeri gibi herhangi bir özellik” olarak tanımlamaktadır (Bourdieu, 1995:187).

Pierre Bourdieu, ortaya koyduğu sermayelerin (sosyal, kültürel, ekonomik ve simgesel) hepsinin birbiriyle etkileşim içinde, çevrilebilir ve dönüşebilir olduklarını vurgulamaktadır. (Bourdieu, 1986:15-29). Ona göre, “[...] her alanda geçerli, etkili olan kartlar vardır -bunlar temel sermaye türleridir- ama koz olarak görece değerleri, alanlara, hatta aynı alanın birbirini izleyen hallerine göre değişir. Daha temelde, bir sermaye türünün değeri [...] bu sermayenin kullanılabileceği bir alanın, bir oyunun varlığına bağlıdır.” (Bourdieu & Wacquant, 2014:82). Bourdieu, buna rağmen sermayenin mutlak bir değerinin olmadığını, ancak bir alanın varlığıyla değer kazanacağını belirtmektedir. Ona göre bir sermayenin değeri alandaki ihtiyaca göre artabilir ya da düşebilir.

1.3. Sağlık Çevirmenliğine Sosyolojik Bakış

Çeviribilimci Mine Yazıcı, dinamik bir disiplin olan çeviribilimin, araştırma yöntemleri bakımından salt biçimsel odaklı geleneksel yaklaşımlardan farklılaştığını belirtmiştir (Yazıcı, 2011:9). Ona göre, doğası gereği diğer disiplinlerle etkileşim içinde olmasıyla çeviribilim araştırmacıları, farklı disiplinlerden çağdaş kuramlar ve araştırma yöntemlerinden de yararlanmaya başlamışlardır. Bu durum çeviribilim alanında çok boyutlu bir yaklaşımı ortaya çıkarmıştır. Dilek Dizdar benzer bir görüş sergilemiş ve çevirinin, doğasından kaynaklanan karmaşık bir yapısı olduğunu ve bu özelliğin çeviribilimin yeni bir bilim dalı olmasına rağmen büyük bir çeşitlilik sunmasında etkili olduğunu dile getirmiştir.³ Fatma Özkan ve Emine Bogenç Demirel, çeviribilimin farklı disiplinlerle etkileşime giren bir alan olmasının çeviribilim araştırmacılarının çeviri pratiğine yönelik yaptıkları çalışmaları çok yönlü olarak ele almalarını sağladığını ifade etmişlerdir (Özkan & Bogenç Demirel:2022:69). Önceleri dilsel ve metinsel düzeyde

³Dizdar, Dilek. “Çeviribilim: Konular, Sorular, Arayışlar”. Çeviribilim. 2006. <https://ceviribilim.com/2006/03/15/ceviribilim-konular-sorular-arayislar/> (Erişim Tarihi: 20.11.2023).

yapılan çeviri incelemelerine, toplumsal değişimlerin etkisiyle kültürel yaklaşım eklemlenmiş olduğunu dile getiren Özkan ve Bogenç Demirel, 1990'lı yılların sonunda ise çeviribilim araştırmacıları arasında sosyolojik yaklaşıma dayandırılan çalışmaların giderek belirginleştiğine dikkat çekmektedirler. Onlara göre, çeviri pratiklerine sosyolojik bir perspektifle bakabilmede Bourdieu sosyolojisinin önemli katkıları vardır.

Yapılan çalışmaların birçoğunda göç olgusu ve bunun sonucunda gelişen toplum çevirmenliği araştırmalarında sosyolojik perspektif ön plana çıkmaktadır. Bu çerçevede toplum çevirmenliğinin bir alt alanı olarak sağlık çevirmenliğine sosyolojik bakış çeviribilim araştırmaları için son derece önemli bir izlek sunmaktadır.

1.3.1. Toplum Çevirmenliğinin Alt Dalı: Sağlık Çevirmenliği

Köklü bir geçmişi olan toplum çevirmenliğine bakmadan sağlık çevirmenliğini düşünmek mümkün değildir. Toplum çevirmenliğinin birçok araştırmacı tarafından dünyanın en eski çeviri etkinliklerinden biri olarak görüldüğüne değinen Marjory Bancroft, modern anlamda ilk olarak 1970'lerde Avustralya'da ortaya çıktığına, ardından Avrupa, ABD, Kanada ve diğer ülkelere yayıldığına dair yaygın bir görüşün varlığından söz etmektedir (Bancroft, 2015:220). Bancroft, farklı ülkelere gelen göçler sonucu bu ülkelerin, aynı anda birden fazla dilin konuşulduğu ve kültürel çeşitliliğin var olduğu toplumlar haline dönüştüğünü vurgulamaktadır. Ona göre, bu toplumlarda iletişimin kolaylaştırılmasında toplum çevirmenliği kilit rol oynamaktadır.

Bu alanın önde gelen isimlerinden biri olan Franz Pöchhacker toplum çevirmenliğini, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile bu ortamlarda hizmet alan bireylerin aynı dili konuşmadığı durumlarda yapılan çevirmenlik türü olarak tanımlamaktadır (Pöchhacker, 1999:125-140). Ebru Diriker ve Şehnaz Tahir Gürçağlar toplum çevirmenliğini, bir ülkede herhangi bir azınlık dili, resmi olmayan dil veya yabancı dil konuşanların, resmi dilin ya da çoğunluk dilinin konuşulduğu kamusal alanlarda hizmet almak için gereksinim duyduğu çeviri biçimi olarak tanımlamaktadırlar (Diriker & Gürçağlar, 2004:7). Onlara göre, söz konusu ülkede çoğunluk veya resmi dilini konuşmayan vatandaşlar (işitme engelliler de dâhil olmak üzere), sığınmacılar, göçmenler, insan kaçakçılığı mağdurları gittikleri mahkeme, polis karakolu, hastane, göçmen bürosu, gümrük, okul vb. kamusal alanlarda toplum çevirmenliği hizmetine gereksinim duyabilir. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere, uygulama

alanının çok geniş olması nedeniyle toplum çevirmenliği, sınırları kolay belirlenebilecek bir olgu değildir. Bu yüzden farklı araştırmacılar tarafından çok sayıda tanımı yapılmıştır. Duygu Duman'ın da doktora çalışmasında belirttiği gibi toplum çevirmenliği için şu ana kadar dünya genelinde kullanılan ortak tek bir terim bulunmamaktadır (Duman, 2018:7). Roda P. Roberts'a göre bunun nedeni, toplum çevirmenliğinin kapsamının tam olarak tanımlanmamış olmasıdır (Roberts, 1997:8). Roberts, bu duruma kanıt olarak, toplum çevirmenliğini adlandırmada “*toplum çevirmenliği, kamu hizmeti çevirmenliği, kültürel çevirmenlik, diyalog çevirmenliği, ad hoc çevirmenlik, irtibat çevirmenliği, refakat çevirmenliği ve tıbbi ya da hukuki çevirmenlik*” gibi uygulama alanları birbirinden farklı olan bu terimlerin kullanılmasını gösterir. Ona göre bu terimlerin ortak noktası, konferans salonu dışında bir ortamda yapılan sözlü çeviriler için kullanılmalarıdır. Roberts ayrıca, bu adlandırmaların birbirinin alternatifi olarak kullanılamayacaklarını belirtir.

Franz Pöchhacker ve Miriam Shlesinger'e göre, sözlü çeviri başlığı altında değerlendirilen toplum çevirmenliğinin en yoğun uygulandığı ortamlardan biri sağlık alanıdır (Pöchhacker & Shlesinger, 2007:1). Pöchhacker ve Shlesinger ayrıca, sağlık çevirmenliğinin toplum çevirmenliği hizmetinin verildiği ilk alanlardan bir olduğunun altını çizerler. Sağlık hizmetlerinden yararlanmak isteyen hastalar ile sağlık çalışanları arasında kurulmak istenen iletişim ihtiyacı, sağlık çevirmenliğini ortaya çıkarmıştır. Sağlık çevirmenliği alanında çeviriler hastanın, doktorun ve çevirmenin müsaitliklerine göre yüz yüze ya da uzaktan yapılabilmektedir.⁴ Toplum çevirmenliğinde olduğu gibi sağlık çevirmenliği alanının adlandırılmasında da net bir ortak terimin kullanılmadığı göze çarpmaktadır. Kimi zaman birbiri yerine kullanılan *medikal* ve *sağlık* diye ikili bir kullanım söz konusudur.⁵

Sağlık çevirmenliği hizmetlerine en çok ihtiyacı olan gruplar göçmenler, mülteciler ve azınlıklardır. Sağlık çevirmenliği öncelikle Avustralya, ABD ve Kanada gibi nüfusunun büyük kısmı göçmenlerden oluşan ülkelerde uygulandığı için bu alanda yapılan akademik çalışmaların birçoğunda bu ülkeler ve bu ülkelerin resmi dili olan

⁴Certified Languages International. “Comparing Remote and In-Person Interpreting”. <https://certifiedlanguages.com/blog/how-does-medical-interpreting-work/> (Erişim Tarihi: 05.12.2023).

⁵Bu alanda Türkçe ve yabancı kaynaklar incelendiğinde medikal çevirmenlik ve sağlık çevirmenliği olarak ikili bir adlandırmayla karşılaşmaktayız. Bu kavramların birçok araştırmacı tarafından birbiri yerine kullanıldığı görülmektedir. Yapılan okumalara bağlı olarak medikal, kabaca cerrahi işlemlerin yapıldığı bir kavram olarak kullanılmaktadır. Bu alanı daha kuşatıcı olması nedeniyle bu tezde sağlık adlandırması kullanılmaktadır.

İngilizce temel alınmıştır. Bu ülkelerde yaşayan ve sağlık çevirmenliği hizmetine ihtiyaç duyan bireylerin çoğu, günlük hayatta temel seviye İngilizce bilse de sağlık gibi özel terimlerin yoğun kullanıldığı ortamlarda zorluk yaşamaktadırlar. İngilizce dil yeterliliği sınırlı (LEP⁶) olan bu hastaların, kaliteli sağlık hizmetlerine erişebilmelerinde çeviri kritik rol oynar. Sağlık kurum ve kuruluşları, LEP hastalarla iletişim kurmak için genellikle hastaların aile üyeleri ya da arkadaşları gibi ad hoc çevirmenlerden yararlanmaktadır. Ancak bu tutum, iletişimin doğruluğu ve bunun sonucunda teşhisin doğru konulması ve uygun tedavinin belirlenmesi, hasta bakım kalitesi ve hasta mahremiyeti konularında riskler taşımaktadır.⁷ Mojdeh Mahdavi 2020 yılındaki doktora çalışmasında profesyonel sağlık çalışanlarının, İngilizcede kendini yeterince ifade edemeyen hastaların sağlık sorunlarını anlayabilmek için çeviriye ihtiyaç duyduklarını fark ettiklerini ancak 1995 yılına kadar hastanelerde çevirmen bulundurmanın yaygın bir uygulama olmadığını dile getirmiştir. (Mahdavi, 2020:24).

Sağlık çevirmenliği, diğer çeviri alanlarından oldukça farklı ve uzmanlık gerektiren bir uygulama alanıdır. Sağlık çevirmenleri, aynı dili konuşamayan sağlık çalışanları ile hastalar ve yakınları arasındaki iletişimi kolaylaştırmaktadır. Son yıllarda ABD'deki sağlık kurum ve kuruluşları, hastalara çeviri hizmeti sağlamada ilerleme kaydetmiş olsalar da bu hizmet, nitelikli çevirmen eksikliği nedeniyle henüz istenilen düzeye ulaşmamıştır. Nitelikli bir sağlık çevirmeninin taşınması gereken özellik ve yetkinliklerin neler olması gerektiği konusunda henüz genel bir uzlaşıya varılmamıştır. Bu nedenle sağlık kurumları ve paydaşları istihdam edecekleri çevirmenlerden neler bekleyeceklerini, çevirmenler de kendilerinden beklenenleri tam olarak bilememektedir. Sağlık çevirmenliği alanında belirli standartlar oluşmadığı için çeviri hizmetlerinin kalitesinde tutarsızlık ve dengesizlik söz konusudur. Çeviri nedeniyle taraflar arasında yaşanan iletişim aksaklıkları teşhis, tedavi ve mali bakımdan olumsuz sonuçlara yol açmıştır.⁸

⁶Bu kişilere İngilizce konuşulan ülkelerde LEP (Limited English Proficiency) yani sınırlı İngilizce konuşan birey denmektedir. LEP bireyler özellikle doktor randevusu vb. ortamlara, İngilizceyi kendilerinden daha iyi bildiklerini düşündükleri bir yakınları (çocuk, torun, yeğen, arkadaş vb.) ile giderek, onlardan çevirmenlik yapmalarını talep etmektedirler.

⁷The Joint Commission Journal on Quality and Patient Safety. "Reducing the Use of Ad Hoc Interpreters at a Safety-Net Health Care System". Volume 45, Issue 6, June 2019, Pages 397-405. Elsevier <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1553725018305464> (Erişim Tarihi: 05.02.2024).

⁸National Standards of Practice for Interpreters in Health Care. National Council on Interpreting in Health Care. September 2005. p.2. <https://www.ncihc.org/assets/z2021Images/NCIHC%20National%20Standards%20of%20Practice.pdf> (Erişim Tarihi: 02.12.2023).

Claudia V. Angelelli, son otuz yıl içinde sağlık çevirmenliğinin bir meslek olarak algılanışında ve sağlık çevirmenlerin itibarında olumlu değişiklikler yaşandığı belirtmiştir (Angelelli, 2004:1-2). Angelelli, sağlık çevirmenliğinin 1990'lı yıllara kadar şimdikinden daha az değer gören bir çeviri alanı olduğuna ve çoğunlukla ad hoc çevirmenler tarafından yapıldığına dikkat çekmektedir. Ona göre, bu tarihten önce sağlık çevirmenliğinin, toplum çevirmenliğinin diğer alt alanlarından olan konferans ve mahkeme çevirmenliklerinden gerçekleşme biçimi ve ortamı bakımından oldukça farklı olduğu göz ardı edilmiştir. Salt toplum çevirmenliğinin bir parçası olması nedeniyle yakın bir zamana kadar sağlık çevirmenliğine getirilen uygulama standartları ve etik ilkeleri, büyük ölçüde konferans çevirmenliği ve mahkeme çevirmenliği uygulamalarına dayandırılmıştır. Bu standart ve ilkeler, birçok durumda sağlık çevirmenliği alanına doğrudan aktarılmış ve sağlık çevirmenliğinin karmaşık yapısına uyum sağlamada yetersiz kalmıştır.

Mara K. Youdelman'a göre sağlık alanı, çeviride hatanın kesinlikle kabul edilemeyeceği oldukça hassas bir ortamdır çünkü çeviri hataları hastaların tedavi sürecini doğrudan etkilemektedir (Youdelman, 2008:427). Youdelman, geçmişte *ad hoc* çeviri hatalarından oluşan riskler ve yaşanan kötü sonuçlardan ötürü bazı ülkelerde, olası çeviri sorunlarına karşı önlemler alındığını ifade etmiştir. Örneğin, ABD'nin Rhode Island eyaletinde, İngilizce konuşmayan hastaların dilini bilen doktorların bulunmaması durumunda hastaneler, bu hastalara profesyonel çevirmen hizmeti sağlamak zorundadır.

Ad hoc çeviri kaynaklı bir vaka, sağlık alanında yapılan çevirilerde profesyonel bir çevirmene başvurulmamasının, nasıl büyük sorunlara yol açabileceğini gözler önüne sermektedir. 1980 yılında ABD'de yaşayan Küba kökenli, ana dili İspanyolca olan Willie Ramirez koma halindeyken yakınları tarafından acile götürülür. Yakınları, günlük hayatta temel iletişim kuracak kadar İngilizce konuşabilmektedir. Sağlık çalışanları ise İspanyolca bilmemektedir. Hasta öyküsü alınırken, dil yetersizliği nedeniyle iletişim doğru kurulamamış ve beyin kanaması geçiren hastaya, yanlış çeviri nedeniyle, zehirlenme tedavisi uygulanmıştır. Ramirez tedaviye iki gün boyunca yanıt vermeyince ek tetkikler uygulanmış ve hastanın beyin kanaması geçirdiği saptanmıştır. Çeviri hatasının yol açtığı yanlış tedavi yüzünden Ramirez, tekerlekli sandalyeye bağlı engelli bir insan olarak hayatına devam etmek zorunda kalır. Bu olay dünyadaki en büyük çeviri hatalarından biri olarak kayda geçmiş ve hakkında çok sayıda makale ve

bir de kitap yazılmıştır. Ramirez bu olaydan sonra hastaneden 71 milyon dolar tazminat kazanmıştır.⁹ Yukarıdaki örnekte de görüldüğü gibi hastalar, sağlık hizmeti alacakları yerlerde konuşulan dile yabancı olduklarında doğal olarak iletişim sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Doktor, hemşire ve diğer tüm sağlık çalışanları ile onlarla aynı dili konuşamayan bu hastalar arasında etkili iletişimin sağlanması için çeviri ve profesyonel çevirmen hayati bir rol taşımaktadır.

Angelelli, sağlık çevirmenliği alanında geçmişten günümüze önemli gelişmeler yaşandığını dile getirir ve ABD’de İngilizce dil yeterliliği sınırlı olan (LEP) hastaların, sağlık hizmetlerine erişim hakkının 1964 tarihli Medeni Haklar Kanunu’nda yer almasını bunun bir sonucu olarak gösterir (Angelelli, 2004:1).

Sağlık çevirmenliği, sağlık uzmanları ile farklı dilleri konuşan hastaları arasında etkili iletişim kurulmasında hayati bir rol oynar. Doğru ve kültüre uygun yapılan çeviri, hastaların aldıkları sağlık hizmetinin kalitesini arttırmaktadır. Sağlık çevirmenliği, yalnızca tarafların dillerini akıcı konuşmayı gerektirmez. Aynı zamanda tıbbi terminolojinin iyi bilinmesi ve mesleki ilkelerine uygun hareket edilmesini de gerektirir. Sağlık çevirmenleri hastalar, refakatçiler ve sağlık çalışanları arasındaki iletişimi kolaylaştırmak üzere eğitilirler, bu da tedavilerinin niteliğini arttırmaya katkı sağlar.¹⁰

Sağlık çevirmenliği hizmeti, çevirinin gerçekleştiği ortama, ayrıca hasta ve çevirmenin müsaitliğine göre yüz yüze ya da uzaktan olmak üzere iki farklı biçimde verilebilmektedir. Sağlık çevirmenliği genel olarak sağlık kurum ve kuruluşlarında poliklinik, acil servis, hasta odası, laboratuvar, radyoloji gibi çok çeşitli alanlarda yapılmaktadır. Alandan gelen deneyimize göre çeviri pratiği, çevirmen için kimi zaman rutin bir poliklinik muayenesi gibi stresi görece az bir ortamda gerçekleşirken kimi zaman da acil serviste kan, kopmuş bir uzuv görmek gibi fiziksel ve psikolojik bakımdan zorlayıcı bir ortamda gerçekleşebilir. Çevirmenler, bunun da ötesinde hasta ve yakınlarının hiç duymak istemeyecekleri kötü haberlerin verildiği yoğun bakım üniteleri, morg, onkoloji vb. duygusal olarak zorlayıcı ortamlarda bulunmak ve çeviri

⁹Health Affairs. “Language, Culture, And Medical Tragedy: The Case Of Willie Ramirez”. 2008. <https://www.healthaffairs.org/content/forefront/language-culture-and-medical-tragedy-case-willie-ramirez> (Erişim Tarihi: 03.12.2023).

¹⁰Certified Languages International. Comparing Remote and In-Person Interpretation. <https://certifiedlanguages.com/blog/how-does-medical-interpreting-work/> (Erişim Tarihi:15.11.2023).

yapmak zorunda kalabilirler. Bu açıdan bakıldığında sağlık çevirmenliği, yalnızca bir dilden diğerine çeviri yapmak değildir, aynı zamanda kriz yönetimidir.

Franz Pöchhacker ve Miriam Shlesinger, editörlüğünü yaptıkları “Healthcare Interpreting, Discourse and Interaction” adlı kitapta, 1995 yılında düzenlenen Critical Link Konferasına kadar, sözlü çeviri alanında çalışan akademisyenlerin, bir uygulama ve araştırma alanı olarak sağlık çevirmenliğinin önemini fark etmediklerine dikkat çekerler (Pöchhacker & Shlesinger, 2007:2). Buna ek olarak, bu alanda yapılan çalışmaların sözlü çeviri alanından çok daha önce ağırlıklı olarak sağlık ve sosyal bilimlerle nadiren de dilbilim gibi disiplinlerde gerçekleştiğini belirtirler.

1.3.2. Alanda Yapılan Sosyolojik Çalışmalar

Sağlık çevirmenliği son yıllarda yapılan araştırmalarda ön plana çıkmıştır. Pöchhacker, sağlık çevirmenlerinin çeviri eylemleri dışında üstlendikleri roller ve benimsedikleri stratejiler üzerine anket ve söyleşiler yoluyla yapılan araştırmaların sosyolojik kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde ele alındığına dikkat çeker (Pöchhacker, 2021:135). Literatüre baktığımızda sağlık çevirmenliğini sosyolojik perspektifle ele alan çalışmaların daha çok yurt dışında yapılan araştırmalardan oluştuğunu söylemek mümkündür. Burak Özsöz 2019 tarihli doktora çalışmasında, sağlık alanında çeviri hizmetlerinden yararlanan sığınmacı/göçmen hastalar dışında, çeviri ihtiyacının olduğu uluslararası sağlık turizmi kapsamında sözlü çevirmenleri inceleyen çalışmaların sayıca az olduğunu vurgular (Özsöz, 2019:24). Pöchhacker’a göre sağlık çevirmenliği alanında yapılan çalışmalarda araştırmacıların başvurdukları sosyolojik perspektifler, çeviri pratiklerinin, çevirmen performanslarının ve davranışlarının analizinde kullanılabilecek birçok metodolojik yaklaşım geliştirmiştir. Sağlık çevirmenliği alanında yapılan ve araştırmaları ayrıntılı inceleyen Pöchhacker, sağlık çevirmenliği üzerine bugüne kadar yapılan araştırmaların hem nitel hem de nicel verilere dayandığını ortaya koymuştur (Pöchhacker, 2021:152).

Yurt dışında yapılan güncel çalışmalar arasından ön plana çıkanlara bakacak olursak, *habitus*, *fail*, *alan*, *sermaye* gibi kavramların özellikle Bourdieücü sosyolojiyle işletildiği görülmektedir. Sağlık çevirmenliğini sosyolojik yaklaşımla ele alan bazı çalışmalar aşağıda yer verilecektir.

Jifei Zhang ve Fei Wang 2021 yılında, sağlık çevirmenlerinin İngilizce ve Çince dil çiftinde sözlü çeviri yaparken nasıl bir rol oynadıklarını ve hangi stratejileri benimsediklerini Erving Goffman'ın *çerçeve kuramı* ışığında ortaya çıkarmayı amaçlayan bir çalışma yürütmüşlerdir (Zhang, J. & Wang, F., 2021:1-14). Bu çalışmada, sağlık çevirmenliği bölümünde yüksek lisans eğitimi alan bir çevirmenin hem poliklinik hem de serviste çeviri yaparken, iki ayrı ses kaydı alınmıştır. Tek bir çevirmenin incelendiği bu ampirik çalışmada, sağlık çevirmenin muayene sırasında farklı roller üstlenirken kullandığı çeviri stratejilerini sosyolojik perspektifle analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, sağlık çevirmenin bağlama göre hareket ettiğini yani farklı rollerde farklı çeviri stratejilerine başvurduğunu ve böylelikle kendisini muayeneye entegre ettiğini ortaya koymuştur.

Claudia V. Angelelli, 2004 yılında yayımlanan çalışmasında sağlık çevirmenleriyle görüşerek, çevirmenlerin kimlere çeviri yaptıkları, karşılaştıkları zorlukları ve üstlendikleri rolleri 300'den fazla tıbbi vakadan elde ettiği verilere dayandırarak araştırmıştır (Angelelli, 2004:26). Ona göre sağlık çevirmenleri, sınırları belirli bir sosyal ortamda gerçekleşen bir etkileşime katılırlar. İster öngörülen çevirmenlik rolünü yerine getirsinsinler ister iletişim akışını yönlendirerek daha görünür hale gelsinler, çevirmenlerin performansları, etkileşimin içine gömülü olduğu kurum ve toplum tarafından kısıtlanır.

Cecilia Wadensjö, kendisi de bir İsveççe-Rusça çevirmen olarak toplum çevirmenliğini akademik olarak ele alan öncü araştırmacılardan biridir. 1998 yılında “Interpreting as Interaction” adıyla yayımlanan kitabında sağlık alanında çalışan İsveççe-Rusça dil çiftinde çevirmenleri klinik ortamında incelemiş ve kendisi de bizzat muayenelere tanıklık ederek, sağlık çalışanı, hasta ve çevirmen arasındaki görüşmelerin ses kaydını almış ve transkripsiyonunu yapmıştır (Wadensjö, 1998). Wadensjö, topladığı verilerle çevirmenin rollerini analiz ederken sosyolojiden, özellikle de Goffman'ın rol kuramından yararlanmıştır. Wadensjö bu çalışmasında çevirmenin, sağlık çalışanları ile hasta arasında *aracı* rolü üstlendiğini ortaya koymuştur.

Maria Ascension Aguilar Solano doktora tezinde, Bourdieu'nün Eylem Kuramı çerçevesinde Güney İspanya'daki iki farklı sağlık kurumunda çalışan gönüllü çevirmenleri derinlemesine incelemiştir (Solano, 2012). Solano, toplum çevirmenliğinin alt alanı olan sağlık çevirmenliği *alanını* ve bu çevirmenlerin işgal ettikleri özel

konumları irdelemiştir. Ayrıca gönüllü çevirmenlerin sağlık çalışanları, hasta ve alanın diğer aktörleri arasındaki ilişkilerini Bourdieu'nün *alan*, *habitus*, *sermaye* ve *doxa* kavramlarıyla açıklamaya çalışmıştır. Solano, araştırmasında veri toplamak için katılımcı gözlem yöntemini kullanmış ve yaptığı görüşmelerin ses kaydını alıp, transkripsiyonunu yapmıştır. Çalışmasında sağlık alanında çalışan gönüllü çevirmenlerin vakadan vakaya değişebilen çeşitli konumlar işgal ettikleri sonucuna varmıştır. Bu çevirmenlerin, işgal ettikleri konumlar bakımından sağlık çalışanlarına benzer bir statü elde edebildikleri, ayrıca kimi zaman kurumun kadrolu çalışanı gibi hareket edip kurumun çıkarını gözettikleri kimi zaman ise hastanın sözcüsü konumunun onlara sağladığı simgesel güç ile kurumun çıkarına ters düşse bile hastanın tarafını tutan bir yaklaşım içinde oldukları sonucuna varmıştır. Ayrıca, çalışmada hastalarıyla aynı dili konuşan doktorların, özerk konuma sahip, görüşmeyi başlatan, yürüten ve sonlandırabilen aktörler olarak yüksek derecede sembolik güç elde ettiklerini ortaya koymuştur. Ancak, hastayla çevirmen aracılığıyla iletişim kuran doktorların özerk konumlarını kısmen kaybettikleri ve bu nedenle simgesel sermayelerinin değer kaybettiğini ifade etmiştir. Bu gibi durumlarda simgesel gücün yeniden dağıtıldığını ve bunun bir kısmının, gerekli dilsel sermayeye sahip olan ve bu sermayeyi alandaki konumlarını güçlendirmek için kullanabilen çevirmenlerin eline geçtiği sonucuna varmıştır.

Türkiye’de yüksek lisans ve doktora düzeyinde doğrudan sağlık çevirmenliğini/tıbbi çevirmenliği ya da sağlık çevirmenini konu edinen az sayıda akademik çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan biri Olcay Şener’in 2017 yılında “Healthcare Interpreting in Turkey: Role and Ethics from a Sociological Perspective” başlığıyla yayımlanan yüksek lisans tezidir. Şener, Türkiye’deki hastane çevirmenliği ve hastane çevirmenlerinin rollerine ilişkin İstanbul, İzmir ve Aydın’daki gerçekleştirdiği saha araştırmasında gözlem ve röportaj yaparak çevirmenlerin çeviri sırasında aldıkları karar ve stratejileri rol ve etik bağlamında incelemiştir (Şener, 2017:40). Topladığı verileri Bourdieu’nün *habitus* ve *sermaye* kavramları çerçevesinde analiz eden Şener, alana özgü etik kuralların bulunmamasının ve çevirmenlerin meslek tanımının tam yapılmamasının çeviri hizmetinde kaliteyi düşüren tehlikeler oluşturdukları sonucuna varmıştır.

Mehmet Güzel, 2022 yılında yayımlanan yüksek lisans tez çalışmasında Türkiye’deki sağlık çevirmenlerine yönelik gerçekleştirdiği saha çalışmasında, sağlık

çevirmenlerinin yaşadıkları rol çatışmalarını ve rol belirsizliklerini Sosyolog Erving Goffman'ın geliştirdiği rol modeli eşliğinde irdemiştir (Güzel, 2022). Güzel, bu çalışmasında Antalya, Ankara ve İstanbul'da bulunan özel hastane, göz kliniği ve saç ekim merkezinde görev yapan çevirmenler ve sağlık çalışanlarıyla kılavuzlu ikili görüşmeler yapmış, elde ettiği bulgulara göre çevirmenlerin rol belirsizliği ve rol çatışması yaşadıklarını ve bu yüzden asli görevleri olan çeviri pratiğinin arka planda ek bir uğraş olarak algılandığı sonucuna varmıştır.

Duygu Duman, yorumbilgisel (hermeneutik) bir yaklaşım yöntemini kullandığı 2018 tarihli doktora çalışmasında, sağlık çevirmenliği alanında Türkiye'de görev yapan çevirmenlerin çeviri öncesinde, sürecinde ve sonrasında öznelliklerini nasıl deneyimlediklerini araştırmış ve 27 kişiden oluşan katılımcı grubuyla derinlemesine görüşmeler yapmıştır (Duman, 2018). Duman, çalışmasında çevirmenlerin uluslararası düzeydeki mesleki etik ilkelerden çok farklı yaklaşımlar izleyebildiklerini, öznel değerlendirme ve kararların mesleki deneyimlerini büyük ölçüde yönlendirdiğini ve şekillendirdiğini saptamıştır. Duman ayrıca ulusal ve uluslararası mesleki etik ilkeleri üzerine yaptığı belge analizinde tarafsızlık ilkesine atfedilen niteliklerin ülkeden ülkeye göre değiştiğini ortaya koymuştur.

Ayşe Erkmen, 2020 yılında yaptığı yüksek lisans araştırmasında sağlık çevirmenlerinin mevcut durumunu ve sağlık kurumlarında sözlü çeviri hizmetini konu edinmiştir (Erkmen, 2020). Erkmen, sağlık çevirmenliği alanı bağlamında hastanelerin sözlü çeviri durumlarını saptayıp, sağlık bu alanında tercüman ihtiyacını ortaya koymak amacıyla farklı illerde devlet ve özel hastanelerde doktor, hemşire ve hasta bakıcıların dâhil edildiği sağlık çalışanlarına yönelik 309 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Erkmen, yaptığı araştırmanın sonucunda sağlık çevirmenliği alanında iletişimin hâlâ büyük ölçüde amatör dil aracılığı tarafından sağlandığı ve hastane çalışanlarının mevcut sözlü çeviri hizmetinden memnun olmadıkları saptanmıştır. Erkmen ayrıca, sağlık çevirmenliği alanında yapılan düzenlemelerin yetersiz kaldığı sonucuna varılmıştır.

Toparlayacak olursak, sağlık çevirmenliğine özellikle Pierre Bourdieu ve Erving Goffman'ın sosyolojik perspektifleriyle bakan bilimsel araştırmaların son yıllarda ivme kazandığı söylenebilir. Bu alan üzerine yapılan güncel çalışmaların daha çok yurt dışında yapıldığı görülmektedir. Hem Türkiye hem de yurt dışında yapılan sosyolojik çalışmalarda sağlık çevirmenliği, uluslararası sağlık turizmi kapsamından çok

sığınmacı/göçmen hastalar kapsamında ele alınmaktadır. Saha araştırmalarına dayandırılan bu çalışmalarda genel olarak çevirmen rolleri, rol belirsizlikleri ve gönüllü çevirmenlerin konumları incelenmektedir.

2. BÖLÜM

SAĞLIK ÇEVİRMENLİĞİ ALAN ARAŞTIRMASI

2.1. Dünyada Sağlık Turizmi Alanı

John Connell'in de altını çizdiği gibi turizmin yalnızca bir hobi ya da lüks bir tüketim olduğu düşüncesi son yıllarda yerini bir ihtiyaç olduğu düşüncesine bırakmıştır (Connell, 2006:1094). Turizmin alt dallarından biri olan sağlık turizmi buna iyi bir örnek olarak gösterilebilir. Sağlık turizmini ele alırken öncelikle bu turizm türünü oluşturan sağlık kavramına yer vermek yararlı olacaktır. Temel insan haklarından biri olan sağlık, insan yaşamını doğrudan etkileyen önemli bir olgudur ve insanın sağlıklı olma arzusu, bu nedenle doğaldır. Bu temel hak, uluslararası anlaşmalar ile güvence altına alınmıştır.¹¹ Türkiye'nin de üyesi olduğu Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) 1946 yılında yayınlanan tüzüğünde sağlığın tanımı bireyin, yalnızca hastalığının veya sakatlığının olmayışı değil, aynı zamanda fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden de tam anlamıyla iyi olması biçiminde ifade edilmiştir.¹² Fiziksel, zihinsel ve ruhsal sağlığı tam anlamıyla iyi olmayan bireyin, kendi ihtiyaçlarını karşılama kapasitesi düşeceği ve buna bağlı olarak, yaşadığı toplumda verimli olma gücünün azalacağı düşünülmektedir.¹³ Bu bakımdan sağlık hizmetlerinin, bireyin hem fiziksel hem de ruhsal hastalıklarını tedavi etme, olası sorunlarını önleme ve aynı zamanda sosyal yaşantısını iyileştirme amacı taşıdığı söylenebilir.

Dünyanın her yerinde insanlar, asırlar boyunca bir şekilde sağlık arayışı içerisinde olmuşlardır. Tarih boyunca hastalıklarına çözüm bulmak isteyen kişilerin yaşadıkları şehir ya da bölgeye yakın yerlere seyahat ettikleri bilinmektedir. Lakhvinder Singh, 19. yüzyılın başlarından itibaren özellikle Avrupa'da seyahat kısıtlamalarının kalkmasıyla, insanların sağlık hizmeti almak için komşu ülkelere seyahat etmeye başladıklarını belirtmektedir (Singh, 2019:77-86). Aysel Binler'e göre, kişinin

¹¹UN General Assembly. (1948). Universal declaration of human rights, art. 25. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights#:~:text=Article%2025&text=All%20children%2C%20whether%20born%20in,enjoy%20the%20same%20social%20protection>. (Erişim Tarihi: 25.12.2023).

¹²World Health Organization, Constitution. <https://www.who.int/about/governance/constitution> (Erişim Tarihi: 25.12.2023).

¹³T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sağlık Turizmi. <https://istanbul.ktb.gov.tr/TR-276237/saglik-turizmi.html#:~:text=Sa%C4%9Fl%C4%B1k%20turizmi%2C%20birincil%20motivasyon%20olarak,iyi%20g%C3%B6rev%20almalar%C4%B1n%C4%B1%20sa%C4%9Flayan%20turizm> (Erişim Tarihi:12.01.2024).

hastalığından kurtulmak için gereksinim duyduğu tıbbi müdahaleye başvurmak veya kendini iyi ve sağlıklı hissetmesini sağlayacak termal kaynaklardan ve rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanmak amacıyla yaptığı seyahate sağlık turizmi denmektedir (Binler, 2015:5). T.C. Sağlık Bakanlığı bu amaçlarla seyahat eden kişiyi sağlık turisti olarak tanımlamaktadır.¹⁴

Sağlık turizminin kapsamı ve tanımı konusunda kimi uzmanlar birbirini destekleyici kimi uzmanlar da birbirlerinden farklı tanımlar yapmıştır. David Reisman, sağlık turizmi ile medikal turizmin genellikle birbiriyle karıştırıldığını belirtmekte ve aralarında fark olduğunu vurgulamaktadır (Reisman, 2010:1). Ona göre, çoğu hastayı kendi ülkesinden başka bir yere gitmeye yönelten, o ülkedeki sağlıklı yemekler, organik besinler ya da tam donanımlı spor salonları değil; nitelikli doktor ve ilgili hemşirelerin bulunmasıdır. Reisman gibi John Connell de sağlık turizmi ile medikal turizm arasındaki ayrıma dikkat çeker (Connell, 2006:1094). Connell, kimi akademisyenlerin sağlık turizmi kavramını alt alanlarının tümünü kapsayacak biçimde tek başlıkta ele aldıklarını ancak sağlık turizminin bir alt türü olan medikal turizmin tıbbi müdahaleler gerektirmesi nedeniyle ayrı bir başlıkta değerlendirilmesinin doğru olacağını düşünmektedir.

William Menvielle ve Loick Menvielle'in birlikte kaleme aldıkları çalışmada ise medikal turizmin tıbbi müdahale gereksinimiyle sınırlandırılmadığı görülmektedir (Menveille, W & Menveille, L, 2013:153-162). Onlara göre medikal turizm genel bir ifadeyle, bir hastanın tedavi olmak için yaşadığı ülkeden daha iyi sağlık hizmeti sunan bir ülkeye seyahati olarak tanımlanabilir ve yalnızca tedaviyi değil aynı zamanda hastanın eski sağlığına kavuşmasına kadar geçen süreyi de kapsayabilir.

Connell, sağlık turizminin son yıllarda dikkate değer bir büyüme kaydettiğini belirtmiştir (Connell, 2006:1094). Connell, buna etki eden nedenler arasında özellikle zengin ülkelerdeki yüksek tedavi maliyetine, acil ameliyatlar dışındaki vakalarda uzun bekleme süresine, uluslararası hava ulaşımının geçmişe yıllara göre daha uygun fiyatlı olmasıyla uçuş sayısındaki artışa, gelişmiş ülkelerin para birimlerinin gelişmekte olan ülkelerde daha değerli olmasına ve İkinci Dünya Savaşı sonrası doğan varlıklı neslin artık yaşlanmış olmasına yer vermiştir. Bu nedenlere ek olarak Lakhvinder Singh “*daha*

¹⁴T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı. Türkiye’de Medikal Turizm Değerlendirme Raporu 2013. http://www.ipsa.org.tr/upload/SB_turizm_2013_turkce_BASKI.pdf (Erişim Tarihi:12.01.2024).

iyi bakım hizmeti, en son teknolojik cihazların kullanımı, sosyo-kültürel yakınlıklar ve kişisel verilerin korunmasının” da sağlık turistlerinin tedavi için başka bir ülkeyi tercih etmesine etki ettiğini belirtmiştir (Singh, 2019:77-86).

Harsimran Gill ve Lakhvinder Singh birlikte kaleme aldıkları çalışmada sağlık turizminde eskiden gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelerdeki insanların ihtiyaç duydukları tedavi imkânlarını kendi ülkelerinde bulamadıkları için gelişmiş ülkelere gittiğini ancak günümüzde bu durumun tersine döndüğünü vurgulamaktadırlar. Onlara göre, tedavi masrafları dikkate alındığında gelişmekte olan ülkelerin sağlık turistlerine çok cazip teklifler sundukları ve son yıllarda yaptıkları yatırımlar sayesinde sağlık hizmet kalitesi bakımından gelişmiş ülkelerin gerisinde kalmadıkları söylenebilir. John Connell, gelişmekte olan ülkelerin uygun fiyatlara kaliteli hizmet vermesini kısaca *“üçüncü dünya maliyetine birinci dünya hizmeti”* olarak tanımlar (Connell, 2006:1093-1099).

2.1.1. Tarihsel Gelişim

Dünya çapında son yıllarda adından sıkça söz ettiren sağlık turizmi, William Menvielle ve Loick Menvielle tarafından belirtildiği gibi kökeni eski Mısır, antik Yunan ve Roma uygarlıklarına dayanmasına rağmen günümüzde yeni bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır (Menvielle, W. & Menvielle, L., 2013:153-162). Onlara göre, 20. yüzyılda yaşanan siyasal, sosyal, ekonomik vb. gelişmeler turizmin ve buna bağlı olarak da sağlık turizminin gelişmesine büyük katkı sağlamıştır.

Sağlık turizmi alanında çok sayıda çalışması bulunan H. Ömer Tontuş, bu alanın gelişimini aşağıdaki gibi özetlemektedir:

“Önceleri alternatif bir turizm olarak değerlendirilen sağlık turizmi zaman içerisinde bir sektör olarak gelişmiş ve değişmiştir. Nitekim yasal çerçevesinin “hizmet ihracatı” başlığı altına alınması ile her ne kadar isimlendirmede turizm kelimesi olsa dahi sektörün bir turizm faaliyetinin parçası olmakta[n] daha öte pozisyonda olduğu ortaya çıkmıştır.” (Tontuş, 2015:2).

Tontuş’un belirttiği gibi sağlık turizmi alanının sadece bir turizm etkinliğiyle sınırlı kalmadığını, farklı sektörlerden paydaşlarla etkileşim içinde olduğunu aşağıdaki grafikte görebilmekteyiz.

Grafik 2.1: Sağlık turizmi paydaşları.

Yukarıdaki grafik Kamassi ve diğerleri tarafından 2020 yılında “Tourism Review” adlı dergide yayımlanmış makaledeki grafiğin çevirisidir (Kamassi vd., 2020:563).

Sağlık turizmi, birbirinden farklı birçok paydaşın işbirliği yaptığı ve koordinasyon içinde hareket ettiği önemli bir hizmet alanıdır. Ayşe Collins ve diğerlerine göre bu paydaşlar hastaneler ve klinikler; sağlık turizmi acenteleri; sigorta şirketleri; devlet ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere 5 grupta toplanabilir (Collins vd., 2022:488).

Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi’nin (WTTC) 2019 yılında yayımladığı “Daha sağlıklı bir ekonominin reçetesi: Sağlık turizmi” başlıklı raporda ülkelerin yaşadıkları ekonomik sorunlara çözüm olarak sağlık turizmi gösterilmiştir.¹⁵

¹⁵World Travel & Tourism, Medical Tourism: A Prescription For A Healthier Economy, 2019. <https://wttc.org/Portals/0/Documents/Reports/2019/Medical%20Tourism-Nov%202019.pdf?ver=2021-02-25-182803-880> (Erişim Tarihi: 10.03.2024).

Grafik 2.2: 2023-2032 yılları arasında medikal turizmin ön görülen pazar hacmi.

Yukarıdaki grafik dünya çapında birçok sektörde pazar araştırması yapan, ve danışmanlık hizmeti veren bir kuruluş olan Precedence Research'ün sağlık turizminin gelecekteki ekonomik hacmini öngören araştırmasından alınmıştır. Grafik, dünyada sağlık turizminin 2023-2032 yılları arasında ulaşacağı tahmin edilen hacmini yansıtmaktadır. Buna göre, dünyada sağlık turizm pazar büyüklüğü 2022 yılında 115,6 milyar ABD doları iken, 2032 yılında bu hacmin yaklaşık 346,1 milyar ABD dolarına ulaşması beklenmektedir.¹⁶

Harun Uçak'a göre, son yıllarda turizm sektörünün en dikkat çeken alt alanlarından biri olan sağlık turizmi, ülkelerin yalnızca döviz gelirlerini arttırmakla kalmaz, aynı zamanda tedavi amacıyla gidilen yerlerde yeni yatırımlar ve iş imkânları ortaya çıkarır (Uçak, 2016:1). Uçak'a göre bunun bir sonucu olarak, sağlık turizminde faaliyet gösteren ülkelerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Uçak, bu ülkelerin bu pazardan büyük bir pay elde etmek amacıyla uluslararası hastaların dikkatlerini çekecek fırsatlar sunarak birbirleriyle kıyasıya rekabet ettiğinin altını çizmektedir.

Özellikle gelişmekte olan ülkeler son yıllarda yaptıkları yatırımların yanı sıra sahip oldukları coğrafi ve kültürel yakınlık gibi (ekonomik, kültürel vb.) sermayeleri

¹⁶Medical tourism market. <https://www.precedenceresearch.com/medical-tourism-market#:~:text=The%20global%20medical%20tourism%20market,forecast%20period%202023%20to%202032>. (Erişim Tarihi:10.03.2024).

kullanarak sağlık turistlerini kendilerine çekmeye çalışmaktadırlar. Bu ülkelerden biri olan Barbados hem tatil fırsatı sunması hem de Kuzey ve Güney Amerika'ya olan yakınlığı sebebiyle tercih edilmektedir¹⁷. Muhammad Khalilur Rahman ve diğlerleri, Malezya'nın İslami usüllere (helal turizm) uygun sağlık hizmeti sunarak özellikle müslüman ülkelerden çok sayıda sağlık turisti çektiğine belirtmektedirler (Rahman vd., 2017:514-532). Dünyada kanser tedavisinde öncü bir ülke olan Küba, dünyanın her yerinden sağlık turistlerini ağırlamaktadır. Sağlık turizminin yükselen ülkelerinden olan Tayland, Asya'nın SPA merkezi konumunu uluslararası sağlık turizmiyle birleştirerek son yıllarda öne çıkmaktadır.¹⁸ Bargale Sushant Sukumar ve Aiswarya Balagopal, geleneksel Hint tıbbı olan Ayurvedik uygulamaları ve Yoga kültürü sayesinde Hindistan'ın alternatif tedavi yöntemleri arayanların uğrak noktası olduğunu belirtmişlerdir (Sukumar & Balagopal, 2023:1085). Hindistan ayrıca cazip fiyat seçenekleri ve İngilizce konuşan doktorlarıyla öne çıkmaktadır.¹⁹ Birleşik Arap Emirliklerinden en bilineni olan Dubai, kurduğu sağlık serbest bölgesi ile özellikle tedavi amaçlı yurt dışına giden Körfez ülkeleri vatandaşlarını çekmeyi başarmıştır. Marcus Borg ve diğlerleri, Dubai sağlık serbest bölgesinde yatırımcılardan ve sağlık çalışanlarından hiçbir vergi alınmaması sayesinde yatırımcıların ve özellikle nitelikli doktorların Dubai'yi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Borg ve diğlerlerine göre Dubai artık sadece Körfez ülkelerinden değil, tüm dünyadan sağlık turisti ağırlamaya başlamıştır (Borg vd., 2017:12-13).

Cesim Dalan ve Işıl Arıkan Saltık geliştirmekte olan ülkelerin sağlık turistlerini kendilerine çekmek için yönelik teşvikler verirdiklerini ancak diğler yandan birçok devletin kimi sağlık giderlerini sigorta kapsamından çıkartarak tasarrufa gittiğini ve hatta vatandaşlarını özel sağlık sigortalarına yönlendirdiklerini ortaya koymuşlardır (Dalan & Arıkan Saltık, 2021:1453). Jeffrey B. Nemhauser gelişmiş ülkelerdeki sigorta şirketlerinin tedavi masraflarını azaltmak için hastaları yurt dışına gitmeye teşvik ettiklerinin altını çizmiştir. Nemhauser, Amerika'daki bazı sigorta şirketleri giderlerini

¹⁷Cumberbatch, J. P. (2019). Barbados: An Attractive Location for Medical Tourism & Education. <https://www.businessbarbados.com/articles/barbados-an-attractive-location-for-medical-tourism-education> (Erişim Tarihi: 05.04.2024).

¹⁸Healing Harmony: A Guide to Health & Wellness Holidays in Thailand.s.30. ISBN: 978-616-90997-1-0. <https://www.turismotailandes.com/wp-content/uploads/2015/05/HealingHarmonyHi-Res11.pdf> (Erişim Tarihi: 02.05.2024).

¹⁹Medical Tourism India. <https://indiahealthtour.com/medical-tourism-india.html> (Erişim tarihi: 02.05.2024).

azaltmak için yurt dışındaki sağlık merkezleriyle yaptığı anlaşmaları örnek olarak göstermiştir (Nemhauser, 2024:549-566).

2.2. Türkiye’de Sağlık Turizmi Alanı

Türkiye doğal güzellikleri, arkeolojik alanları, zengin tarihi ve kültürüyle her geçen gün daha çok yabancı turist ağırlamaktadır. Türkiye’de turizm, yeni iş olanakları yaratması, yabancı sermaye yatırımlarını çekmesi ve sürekli döviz girdisi sağlamasıyla ülke ekonomisine güç katan oldukça önemli bir sektördür.²⁰ Eşsiz coğrafi konumu, iklim çeşitliliği, insanlığın ortak mirası kabul edilen kültürel ve doğal varlıklarıyla Türkiye, 2023 yılında dünyada en çok yabancı turist ağırlayan ülkeler arasında 4. sıraya yükselmiştir; 2021 yılında da turizmden 26.6 milyon \$ gelir elde etmiş ve elde ettiği bu gelir bakımından dünyada 6.sırada yer almıştır.²¹ Kazandırdığı döviz geliri, yarattığı istihdam alanı ve diğer sektörlerle sağladığı katkı göz önüne alındığında turizm, ülke ekonomisini ayakta tutan temel sektörlerden biri kabul edilmektedir.²²

Dünyada önemli bir gelir kapısı haline dönüşen turizmin birçok alt türü bulunmaktadır. Bunlardan biri de son yıllarda hızla gelişen sağlık turizmidir. Sağlık turizmi, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de önemi günden güne daha çok anlaşılan bir sektöre dönüştü.²³

²⁰İstanbul Kalkınma Ajansı.Türkiye ve İstanbul Bölgesinde Turizm. İstanbul. 1. bs. s.53. 2012. <https://www.istka.org.tr/media/1074/t%C3%BCrkiye-ve-%C4%B0stanbul-b%C3%B6lgesi-nde-turizm.pdf> (Erişim Tarihi: 28.04.2024).

²¹UNWTO World Tourism Barometer. May 2023. https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2023-05/UNWTO_Barom23_02_May_EXCERPT_final.pdf?VersionId=gGmuSXIwfm1yoemsRrBI9ZJf.Vmc9gYD (Erişim Tarihi: 23.10.2023).

²²Türsab & Tuader. Turizm Sektör Raporu, 2017 Ocak-Haziran Dönemi. https://www.tursab.org.tr/dosya/16736/turizm-faaliyet-kitapcigi_16736_492081.PDF (Erişim Tarihi: 20.02.2024).

²³Türkiye Sağlık Turizm Derneği. Sağlık Turizmi, Genel Bilgi. <http://www.saglikturizmi.org.tr/tr/saglik-turizmi/genel-bilgi> (Erişim Tarihi: 10.02.2024).

Grafik 2.3: 2015-2024 yılları arasında Türkiye’ye gelen Sağlık Turisti Sayısı.

Gürkan Biri, “Türkiye’nin Sağlık Turizmi Gelirini Etkileyen Faktörlerin Eşbütünleşme Analizi” adlı çalışmasında sağlık turizmin sağladığı ekonomik değeri aşağıdaki gibi açıklar (Biri, 2021:73-82):

“Sağlık turizmi, ziyaretçilerin harcama potansiyelleri en yüksek olan turizm türüdür. Ziyaretçi harcamalarının yüksek olması; sağlık turizminin, katma değeri en yüksek turizm türü olmasını sağlamaktadır.”

Grafik 2.4: 2015-2024 yılları arası Türkiye’nin sağlık turizm gelirleri.

John Connell, 2006 yılında sağlık turizmi üzerine yaptığı bir çalışmada, bireylerin tıbbi bakım, diş tedavisi, cerrahi vb. tedavi amacıyla kendi ülkeleri dışındaki ülkelere gitmeleri ve orada bulundukları süre boyunca klasik tatilin bir parçası olan konaklama, yeme-içme, alışveriş vb. turistik faaliyetleri gerçekleştirdiklerine değinmektedir (Connell, 2006). Connell'in dikkat çektiği tüm bu faaliyetler, turistik ürün niteliği taşıyan önemli hizmet bileşenleridir.²⁴

Türkiye'de uluslararası sağlık turizmi faaliyetleri hem devlet hem de özel sektör girişimleriyle yapılmaktadır. Cesim Dalan ve Işıl Arıkan Saltık, 2021'de yayımlanan ortak çalışmalarında Türkiye'de sağlık turizminin birbirinden farklı kurum ve kuruluşun rol, görev, yetki ve sorumluluk almalarıyla gerçekleştiğinden söz ederler (Dalan & Arıkan Saltık, 2021:1457). Sağlık turizminde ortak çaba gösteren temel paydaşları şu şekilde sıralarlar:

“[...] resmi yetki ve sorumluluk sahibi olan Sağlık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi kamu kurumları; sağlık hizmeti sağlayıcısı olarak kamu ve özel sektörde faaliyet gösteren sağlık kurum ve kuruluşları; turizm hizmeti sağlayıcısı olarak turizm işletmeleri, ulaşım, iletişim ve bilişim sektörü temsilcileri ile seyahat acentaları ve sigorta şirketleri.”

Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığının 11 Ekim 2023 tarihinde <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-76664/yetkili-saglik-tesisleri.html> uzantılı internet adresinde yayınladığı listeye göre Türkiye'de 3043 tesis sağlık turizmi yapmaya yetkilidir. Bunlardan 444'ü özel hastane, 187'si devlet hastanesi/kamu üniversite hastanesi, 170'i tıp merkezi, 1625'i muayenehane, 964'ü diğer (ağız ve diş sağlığı merkezi, termal oteller, konaklamalı fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezleri, diyaliz merkezleri) sağlık tesisidir. Bu veriler, ilgili daire başkanlığınca her ay güncellenmektedir.

2.3.1. Tarihsel Gelişim

2005 yılından önce T.C. vatandaşları ihtiyaç duydukları ve kendi ülkelerinde alamadıkları ya da bulamadıkları sağlık hizmetleri için genellikle Avrupa ülkelerine ve

²⁴Türsab Akademi, Turizm Ürün ve Hizmetleri, 2020. <https://www.tursab.org.tr/assets/pdf/turizm-urun-ve-hizmetleri.pdf> (Erişim Tarihi: 20.02.2024).

Amerika'ya gitmekteydi. Bu süreç 2010 yılından itibaren bu alanda gerçekleşen birtakım gelişmeler ve doğru yatırımlarla tersine doğru bir turizm hareketine dönüşmüştür. Bu alanda atılan öncelikli adımlardan biri Sağlık Turizmi Koordinatörlüğü biriminin kurulmasıdır. Abdullah Çetin Yiğit ve Murat Açıkgöz'e diğer önemli bir adım, T.C. Sağlık Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Eylem Planında sağlık turizmine yer verilmesi ve 2011 yılında ilgili kanunların yürürlüğe girmesidir (Yiğit & Açıkgöz, 2023:194).

T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014 yılında, Türkiye Cumhuriyeti'nin 100 yaşına gireceği 2023 yılı için birtakım ekonomik hedefler koymuş ve bu hedefleri 2015 yılında "Onuncu Kalkınma Planı" olarak yayımlamıştır. Bu hedeflerin bir parçası olarak Sağlık Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde "Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı Eylem Planı" hazırlanmıştır.²⁵ Uluslararası sağlık turizmi alanında yer edinmek isteyen Türkiye, bu eylem planıyla özellikle son 10 yılda gerçekleştirdiği büyük atılımlar sonucu sağlık alanında öne çıkan bir ülke olmuştur.²⁶

Sağlık turizmi alanına girmek isteyen yatırımcılara çokça kredi, fon, teşvik vb. kolaylıklar sağlanması²⁷ ile başlayan bu adımlar, çok sayıda ülkeye tanınan vize kolaylığının²⁸ yanı sıra bazı ülke vatandaşlarının Türkiye'ye sadece kimlik kartıyla bile girebilmesine fırsat veren vize muafiyetleriyle²⁹ devam etti. Türkiye Cumhuriyeti'nin milli hava yolu şirketi THY'nin uçuşlarını arttırarak dünyanın en fazla ülkesine uçan hava yolu olması³⁰ ve birçok yere doğrudan uçuş düzenlemesi de bu politikanın bir yansımasıdır.

²⁵Kalkınma Bakanlığı. Onuncu Kalkınma Planı (2014 - 2018): Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı Eylem Planı. Koordinatör Sağlık Bakanlığı. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/17Saglik_Turizminin_Gelistirilmesi_Programi.pdf (Erişim Tarihi: 28.04.2024).

²⁶Anadolu Ajansı, İş Dünyası Haberleri. <https://www.aa.com.tr/tr/sirkethaberleri/saglik/turkiye-saglik-turizminde-en-fazla-hasta-kabul-eden-10-ulkeden-biri/686885> (Erişim Tarihi: 29.04.2024).

²⁷T.C. Ticaret Bakanlığı. Sağlık ve Spor Turizmi Hizmetleri Sektörü. <https://ticaret.gov.tr/destekler/hizmet-sektoru-destekleri/hizmet-ihracatinin-tanimlanmasi-siniflandirilmesi-ve-desteklenmesi-hakkinda-karar/saglik-ve-spor-turizmi-hizmetleri-sektoru> (Erişim Tarihi: 28.04.2024).

²⁸70 ülke ve 26 AB üyesi ülke vatandaşları Türkiye'ye girişte vizeden muaftır. Denizaşırı bazı ülkelerin vatandaşlarına elektronik vize kolaylığı sağlanmıştır. En son 23.12.2023 tarihinde 6 ülkeye daha vize muafiyeti sağlanmıştır. <https://www.mfa.gov.tr/yabancilarin-tabi-oldugu-vize-rejimi.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 28.04.2024).

²⁹Countries whose citizens are allowed to enter Türkiye with their national ID's <https://www.mfa.gov.tr/countries-whose-citizens-are-allowed-to-enter-T%C3%BCrkiye-with-their-national-id.s.en.mfa> (Erişim Tarihi: 28.04.2024).

³⁰Turkish Airlines, Hikayemiz. <https://www.turkishairlines.com/tr-tr/basin-odasi/hakkimizda/hikayemiz/> (Erişim Tarihi: 28.04.2024).

Dünya turizminde uzun yıllardan bu yana faaliyet göstermesi, iyi eğitim almış deneyimli doktorlara ve sağlık çalışanı kadrosuna sahip olması Türkiye'nin, bu alana hızlı bir giriş yapmasına olanak tanıdı. Alandaki önemli bir eksik, yabancı hastalar ile sağlık profesyonelleri arasındaki iletişimi sağlayacak olan sağlık çevirmenleriydi. Bu nedenle *Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı Eylem Planı*'nda profesyonel sağlık çevirmenlerini yetiştirecek olan üniversitelerle de işbirliği yapılmıştır ve müfredata bu alana ilişkin derslerin eklenmesine karar verilmiştir.³¹ Bu, sağlık çevirmeni ihtiyacını karşılamaya yönelik atılan önemli bir adımdır. Ancak, çevirmenlik ya da yabancı dil bölümlerinin en az 4 yıllık eğitim verdikleri düşünüldüğünde, sağlık turizmi alanında görev alacak profesyonel çevirmenlerin, hemen istihdam edilemeyecekleri açıktı. Çevirmen dışında neredeyse her şeyi hazır olan bu sektörde doktor ile hasta arasındaki iletişimde karşılaşılan güçlüklerle, yaşanan sorunlara akut çözümler getirilmeye çalışıldı. Bu alana yönelik özel eğitim alacak profesyonel çevirmen adaylarını beklemek yerine geçmişte bir şekilde kendisi, ailesi, yakını ya da arkadaşı için hastanede çeviri yapmış bireyler istihdam edilmeye başladı. Bu bireyler yurt dışında büyümüş Türkler, çifte vatandaşlığa sahip iki dilli Türkler, T.C. vatandaşı olmuş yabancılar ve çalışma izni olan yabancılarıdır. Sağlık alanında çalışan bu çevirmenler doğup büyüdüğü ortam ve koşullara bağlı olarak birtakım sosyokültürel özellikler taşımaktadır. Örneğin, Almanya'da doğmuş veya orada yetişmiş bir Türk, profesyonel çeviri eğitimi almamış olsa da her iki dili ve kültürü bildiğinden bu alanda tercih edilebilmektedir.³²

2.3. Alan, Failler, Pratikler

İnsanlar, tedavi hizmeti almak için yaşadıkları yerlerden kimi zaman başka bir şehre kimi zaman da yurt dışına seyahat ederler. Galina B. Bolden'a göre, kendi ülkesi dışında sağlık hizmetinden yararlanmak isteyen bir hastanın, gittiği sağlık merkezinde sağlık profesyonelleriyle aynı dili konuşmadığı durumlarda sağlık hizmetlerine erişimde sağlık çevirmenliği ön koşuldur (Bolden, 2000: 387-419). Bolden göçlerle, dünyadaki birçok ülkede dilsel azınlıkların sayıca artmasının, çoğunluk dilini

³¹Kalkınma Bakanlığı. Onuncu Kalkınma Planı (2014 - 2018): Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı Eylem Planı. Koordinatör Sağlık Bakanlığı. Bileşen 3: Sağlık Turizmi Hizmet Kalitesinin Artırılması Politika 3.1: Sağlık Turizmi Alanında Çalışan Personelin Nitelik ve Nicelik Olarak Geliştirilmesi. Eylem no.24. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/17Saglik_Turizminin_Gelistirilmesi_Programi.pdf (Erişim Tarihi: 24.04.2024).

³²kariyer.net. Almanca Bilen Tercüman. <https://www.kariyer.net/is-ilani/medical-park-hastaneler-grubu-almanca-bilen-tercuman-3825761> (Erişim Tarihi: 18.05.2024).

konuşmayanlar için başta sağlık alanında olmak üzere, çeviri hizmetinin bir gereklilik olarak kabul edilmesine katkıda sağladığını belirtmektedir. Daha önce değindiğimiz gibi ABD’de İngilizce yeterliliği sınırlı olan hastalar için profesyonel çevirmen sağlamaya yönelik bir kanunun bulunması bu duruma örnektir.

Türkiye’de yabancı hastalara yönelik çeviri hizmeti verilmesi amacıyla devlet tarafından önemli adımlar atılmıştır. Bunlardan birisi T.C. Sağlık Bakanlığı’nın, 23.07.2013 tarihinde yayımladığı yönergeyle sağlık hizmetine ihtiyaç duyan ve Türkçe bilmeyen, sağlık turizmi ve turistin sağlığı*³³ kapsamına giren hastaların telefon ile haftanın her günü ve her saati ulaşılabileceği *Uluslararası Hasta Destek Hattını* kurmasıdır.³⁴ 444 47 28 numaralı bu destek hattında alfabetik sıra ile Almanca, Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce ve Rusça olmak üzere 6 dilde çevirmenlik ve danışmanlık hizmeti verilmektedir.³⁵

Diğer bir adım da sosyal gelişmelere göre şekillenen sığınmacılara/mültecilere yönelik verilen çeviri hizmetleridir. Bolden’e göre Türkiye, bulunduğu coğrafi bölgede sosyal, ekonomik, siyasi vb. çeşitli krizler nedeniyle uzun süre çok sayıda düzensiz göç hareketleriyle karşı karşıya kalmaktadır (Bolden, 2000:387-419). Özellikle 2012 yılında ülkelerindeki iç savaştan kaçan Suriyelilerin kitlesel göçü, Türkiye’de özellikle sağlık alanında büyük bir çevirmen ihtiyacı doğurmuştur. Bu ihtiyacı karşılamak için Türkiye ile AB işbirliğinde Sıhhat Projesi hazırlanmış ve Türkiye’de Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı 29 ildeki devlet hastanelerinde Arapça konuşan çevirmenler görev yapmaya başlamışlardır.³⁶ Bu çevirmenler arasında T.C. vatandaşı olmayan kişiler de bulunmaktadır.³⁷ Türkiye’de devlet kurumlarında çalışmak için adaylardan T.C. vatandaşı olma şartı aranmaktadır. Ancak sağlık alanında devletin, bu şartı aşağıda yer

³³Türkiye’de sağlık turizmi dışında herhangi bir nedenle geçici süreli olarak bulundukları sırada ani gelişen hastalık ve acil durumlarda sağlık hizmeti alan yabancıları kapsar. Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında Yönetmelik. Resmî Gazete 30123 (13 Temmuz 2017), md. 4/1. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/07/20170713-3.htm> (Erişim Tarihi: 15.02.2023).

³⁴23.07.2013 tarihli ve 25541 sayılı Bakan Onayı ile yürürlüğe konulan Sağlık Turizmi ve Turist Sağlığı Kapsamında Sunulacak Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönerge. <https://www.saglik.gov.tr/TR,11286/saglik-turizmi-ve-turist-sagligi-kapsaminda-sunulacak-saglik-hizmetleri-hakkinda-yonerge.htm> (Erişim Tarihi: 09.12.2023).

³⁵Uluslararası Hasta Destek Birimi Tercümanlık ve Çağrı Merkezi. <https://korkutdh.saglik.gov.tr/TR-836138/uluslararasi-hasta-destek-birimi-tercumanlik-ve-cagri-merkezi.html> (Erişim Tarihi: 15.12.2023).

³⁶SIHHAT. Proje Faaliyetleri. <http://www.sihhatproject.org/faaliyetler.html> (Erişim Tarihi: 08.02.2024).

³⁷T.C. Halk Sağlığı Bakanlığı. Türkiye’de Göçmen Sağlığı Hizmetlerinin Desteklenmesi (SIHHAT-2 Projesi) (IPA 2020/417-911) Hasta Yönlendirme Personeli ve Mütercim-Tercüman İstihdam İlanı. http://www.sihhatproject.org/Duyurular/Mutercim_tercuman_alinacaktir.html (Erişim Tarihi: 08.02.2024).

alan “Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu”, “Sözleşmeli Personel”, madde 7’de esnettiği açıkça görülmektedir ³⁸ :

“[...] özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren veya ülke düzeyinde mesleki gelişmeyi sağlayacak Türk uyruklu ve yabancı uyruklu elemanlar da kadro karşılığı aranmaksızın sözleşmeli olarak çalıştırılabilir.”

T.C. devleti yabancılara yönelik sağlık hizmetlerinde yalnızca dil desteği sağlamamış, aynı zamanda yabancı ülkelerle yaptığı ikili anlaşmalar sayesinde bulundukları ülke dışında sağlık hizmeti almak isteyen bireylerin ihtiyaç duydukları sağlık hizmetlerine daha kolay erişmesini sağlamıştır. Aşağıda, T.C. Sağlık Bakanlığı’nın Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün internet sayfasında “Sağlık ve Tıp Alanında İşbirliğine İlişkin Mevcut Devletlerarası Anlaşmalar” başlığı altında yer alan bilgilere göre bir tablo oluşturulmuştur. Türkiye’de uluslararası sağlık turizminin ve dolayısıyla sağlık çevirmenliği alanının şekillenmesinde devlet politikalarının önemli bir rol oynadığı açıkça görülmektedir.

Tablo 2.1: Sağlık Alanında Türkiye Cumhuriyeti ile İkili Anlaşma Yapan Ülkeler.³⁹

Yıl	Ülkeler
1985	Malta Cumhuriyeti
1990	Çin Halk Cumhuriyeti, Danimarka Krallığı, İsveç
1991	İran İslam Cumhuriyeti, Romanya
1992	Belçika Krallığı
1994	Azerbaycan Cumhuriyeti, Bosna Hersek Cumhuriyeti, Bulgaristan Cumhuriyeti, Macaristan Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu, Gürcistan Cumhuriyeti
1995	İsrail Devleti
1996	Slovak Cumhuriyeti, Tacikistan Cumhuriyeti
1997	Kazakistan Cumhuriyeti, Kırgızistan Cumhuriyeti, Moldova Cumhuriyeti, Özbekistan Cumhuriyeti
1998	Ukrayna
1999	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Arnavutluk Cumhuriyeti, Mısır Arap Cumhuriyeti
2000	Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti, Hırvatistan Cumhuriyeti, Birleşik Meksika Devletleri, Tunus Cumhuriyeti, Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti
2003	Filistin Ulusal Otoritesi (Filistin Kurtuluş Örgütü), Kosova Geçici Özyönetim Kurumları (BM Geçici Yönetimi), Suriye Arap Cumhuriyeti
2004	Moğolistan
2005	Afganistan İslam Cumhuriyeti, Fas Krallığı, Yunanistan Cumhuriyeti, Umman Sultanlığı

³⁸Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu. Sözleşmeli Personel, madde 7. T.C. Resmi Gazete. 15.05.1987 Sayı: 19461. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19461.pdf> (Erişim Tarihi: 10.11.2023).

³⁹T.C. Sağlık Bakanlığı. Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü. Sağlık ve Tıp Alanında İşbirliğine İlişkin Mevcut Devletlerarası Anlaşmalar. <https://disab.saglik.gov.tr/TR,3735/saglik-ve-tip-alaninda-isbirligine-iliskin-mevcut-devletlerarası-anlasmlar.html> (Erişim Tarihi:27.03.2024).

2006	Bahreyn Krallığı, Suudi Arabistan Krallığı
2007	Makedonya Cumhuriyeti, Slovenya Cumhuriyeti, Sudan Cumhuriyeti
2008	Kuveyt Devleti
2009	Belarus Cumhuriyeti, Irak Cumhuriyeti, Kenya Cumhuriyeti, Kosova Cumhuriyeti
2010	Bangladeş Halk Cumhuriyeti, Libya Arap Halk Sosyalist Büyük Cemahiriyesi, Lübnan Cumhuriyeti, Pakistan İslam Cumhuriyeti, Türkmenistan

Yukarıdaki tablo incelendiğinde bu ikili anlaşmaların, Türkiye’de uluslararası sağlık turizmi alanında çok geniş bir dil ve kültür yelpazesinde yabancı dil bilen personel ihtiyacı ve arayışı doğurduğu açıktır. Sağlık turizmi alanında yapılan ikili anlaşmaların yanı sıra göç politikaları da bu ihtiyacı artırmıştır.

2.3.1. Hastaneler

Bu başlık altında Türkiye’de uluslararası sağlık turizmi hizmetinin verildiği sağlık kuruluşlarının başında yer alan hastaneler ele alınacaktır.

DSÖ’ye göre hastaneler en yalın tanımıyla hastalıkların ve yaralanmaların tedavisinin yanı sıra doğum ve yaşlılık nedeniyle ihtiyaç duyulan yataklı bakımı da kapsayan hizmetlerin verildiği sağlık kurumlarıdır.⁴⁰ T.C. Sağlık Bakanlığı Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği’ne göre ise hastaneler; *“hasta ve yaralıların, hastalıktan şüphe edenlerin ve sağlık durumlarını kontrol ettirmek isteyenlerin, ayaktan veya yatarak müşahade, muayene, teşhis, tedavi ve rehabilite edildikleri, aynı zamanda doğum yapılan kurumlardır”*.⁴¹ Hastaneler, sundukları hizmet çeşitliliğiyle sağlık sisteminin en önemli ögesini oluşturmaktadır.

Türkiye’de sağlık turizminin gelişmesiyle beraber ülkedeki hastane, klinik ve diğer sağlık tesislerinde yabancı hastalar da tedavi hizmetlerinden görünür biçimde yararlanmaya başlamıştır. Sağlık turizmi Türkiye’de yoğunlukla özel hastaneler, vakıf hastaneleri, özel klinikler, üniversite hastaneleri ve devlet hastanelerinde gerçekleşmektedir. Aysel Binler, 2015 yılında Kalkınma Bakanlığı için hazırlamış olduğu “Türkiye’nin Medikal Turizm Açısından Değerlendirilmesi ve Politika

⁴⁰World Health Organization Technical Report Series, No.122, Role of Hospitals in Programs of Community Health Protection, Geneva, s.4, 1957.

⁴¹T.C. Cumhurbaşkanlığı, Mevzuat Bilgi Sistemi. Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği. Madde 4.

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=85319&MevzuatTur=3&MevzuatTertip=5#:~:text=Madde%204%20E2%80%93%20Yatakl%C4%B1%20Tedavi%20Kurumlar%C4%B1,ayn%C4%B1%20zamanda%20do%C4%9Fum%20yap%C4%B1lan%20kurumlard%C4%B1r.> (Erişim Tarihi: 05.10.2023).

Önerileri” adlı uzmanlık tezinde yabancı hastaların kamu hastanelerine genellikle acil durumlarda gittiklerini belirtmiştir (Binler, 2015:86). Alandan gelen deneyimize dayanarak bu durumun nedenleri arasında kamu hastanelerinin önemli bir bölümünde yabancı hastalara hizmet verecek yabancı dil bilen personelin ya da özel birimlerin olmaması, fiziki alt yapı ve tanıtım eksikliği olduğunu söyleyebiliriz. Yabancı hastalar acil durumlar dışında sağlık hizmetleri için özel sağlık kuruluşlarını tercih etmektedir. İleri tıbbi teknolojiyle donatılan özel hastaneler, sundukları kaliteli hizmet çeşitliliğinin yanında yabancı hastalara yönelik özel birimlere sahip olmaları sayesinde sağlık turizmi kapsamında alandaki diğer tüm sağlık tesislerine göre çok daha fazla yabancı hasta ağırlamaktadırlar.

Yine sağlık çevirmenliği alanındaki deneyimize göre tedavi hizmetinin yanı sıra konaklama, ulaşım, ilaç temini ve hatta vize desteği de sağlayan özel hastaneler, uluslararası sağlık turistleri için sorunsuz ve konforlu bir deneyim sunmaktadır. Ayrıca, hastaların ve hasta yakınlarının ihtiyaçları ve talepleri doğrultusunda bir hastanın başka bir ülkeye naklinde ambulans ya da hastaya refakat edecek hemşire temini edilmektedir. Tüm dünyanın dışında uluslararası cenaze nakil hizmetleri de sağlanmaktadır. Bu yönden bakıldığında kamu hastaneleri, özel hastanelerle rekabet edememektedir. Yukarıda söz edilen hizmetlerin hepsi özel hastanelerin kendi bünyelerinde kurdukları yabancı hastalara yönelik hizmet veren özel birimler aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu birimdeki çevirmenler yalnızca hasta ve sağlık profesyonelleri arasında çeviri yapmamakta aynı zamanda bu hastanelerin yabancı hastalara yönelik yukarıda saydığımız çeşitli hizmetleri yerine getirmelerinin yanı sıra hastanenin yurt dışında tanınımını yapmaktadırlar.

Alan deneyimizden hareketle özetleyecek olursak hastaların uzun veya kısa süreli ayaktan ya da yatarak tedavi gördükleri kuruluşlar olan hastaneler, sağlık turizminin önemli bir bileşenidir. En son teknolojiyle donatılan özel hastaneler, sundukları kaliteli hizmet çeşitliliği dikkate alındığında Türkiye’de uluslararası sağlık turizminin lokomotifine haline gelmiştir.

2.3.2. Çevirmenler ve Çoklu Çeviri Pratikleri

Çalışmamızın bu başlığı altında sağlık çevirmenlerine ve çevirmenlerin yerine getirdikleri çoklu çeviri pratiklerine yer verilecektir. Sameh Hanna’nın da belirttiği gibi

çeviri pratiklerini sosyolojik açıdan incelemede Bourdieucü sosyolojik yaklaşım, bilim araştırmacısına geniş kapsamlı ve dinamik bir analiz olanağı tanımaktadır (Hanna, 2016:5).

Sağlık çevirmeni kısaca yabancı hasta ile sağlık çalışanları arasındaki iletişimin köprüsünü kuran kişidir. Bu yönüyle alanın doğru işleminde kilit rol oynamaktadır. Alandan gelen deneyimimiz Türkiye’de sağlık çevirmenlerine daha çok tercüman denildiğini göstermektedir. Nitekim, Duygu Duman’ın 2018 yılında yaptığı saha çalışması da bunu doğrulamaktadır. Duman’a göre, aynı anlama gelen farklı kökenden iki sözcük (tercüme ve çeviri) mevcut koşullarda bir arada kullanılabilse de, resmi belgelerde daha çok tercüme-tercüman sözcükleri tercih edilmektedir (Duman, 2018:20). Farklı hastanelerde yürüttüğü çalışma süresince Duman, sağlık çevirmenlerine tercüman dışında uluslararası hasta operasyonları uzmanı veya uluslararası hasta sorumlusu gibi ünvanlar kullanılarak hitap edildiğini gözlemlemiştir. Bu durum sağlık çevirmenlerinin adlandırılmasında belli bir standardın olmadığını ortaya koymaktadır. Çevirmenlere asli görevleri olan çevirmenlik dışında yüklenen görevlerin adlandırmaya yansıdığını görülmektedir. T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından 2013 tarihli yönergede çevirmenin “hasta rehberi” olarak adlandırılması buna bir örnektir.⁴²

Sağlık hizmetinin verildiği sağlık ocakları, klinikler, hastaneler vb. sağlık merkezlerinde hasta/hasta yakınları ile sağlık profesyonelleri arasında aynı dilin konuşulmadığı durumlarda iletişimin sağlanmasında sağlık çevirmenlerinin payı büyüktür.

Kendisi de profesyonel bir çevirmen olan Claudia V. Angelelli, uzun yıllar boyunca çevirmenleri yakından incelemiş ve aralarında sağlık çevirmenlerinin de bulunduğu toplum çevirmenlerinin profesyonel anlamda aldıkları çeviri eğitimi ile uygulamada üstlendikleri roller bakımından tutarsızlıkların bulunduğunu dile getirmiştir (Angelelli, 2004:3).

Birincil görevi çeviri yapmak olan sağlık çevirmeninin, mesleğini yaparken birbirinden farklı çok sayıda görev üstlenmek zorunda kaldığı bilinmektedir. Bu

⁴²Türk Dişhekimleri Birliği. Sağlık Turizmi ve Turist Sağlığı Kapsamında Sunulacak Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönerge. https://www.tdb.org.tr/mevzuat_goster.php?Id=183 (Erişim Tarihi: 15.10.2023).

durumun nedenleri arasında Olcay Şener Erkırtay'ın belirttiği gibi çevirmenlerin çalıştığı kurumun ve doktorlarının (Şener Erkırtay, 2021:63) yanı sıra Türkan Öztürk'ün çalışmasında değindiği gibi hastaların (Öztürk, 2015:50) beklentilerinin olduğu görülmektedir. Doktora çalışmasında benzer bir görüş ortaya koyan Duman'a göre, hasta ve yakınlarının sadece beklentileri değil içinde bulundukları psikolojik durumları da çevirmenin sorumluluklarına etki etmektedir (Duman, 2018:16). Angelelli bununla ilgili olarak çevirmenin de nihayetinde bir insan olduğunun unutulmaması gerektiğini çünkü onu kuşatan sosyal faktörlere karşı kayıtsız kalamayacağını ifade eder (Angelelli, 2004:36).

Mehmet Güzel, özel hastaneler, göz klinikleri ve saç ekim merkezleri gibi sağlık kuruluşlarında hizmet veren çevirmenlerin rol belirsizliği ve rol çatışması neticesinde yaşadıkları zorluklara ve sorunlar üzerine bir saha çalışması yürütmüştür (Güzel, 2022:78-81). Güzel, çalışmasında Türkiye'deki sağlık çevirmenlerinin insan kaynakları uzmanı, hasta kabul sekreteri, kültürlerarası iletişim uzmanı gibi farklı ünvanlar altında istihdam edildiklerini ortaya koymuştur. Bu ünvanlara bakıldığında çevirmen ve çeviri pratiğinin bu rol belirsizliğinin gölgesinde kaldığı görülmektedir.

Aguilar Solano, Costa del Sol adlı hastanede çalışan gönüllü çevirmenleri incelediği çalışmasında danışma, acil servis ve poliklinikte görevli sağlık çalışanlarının, çevirmenlere ihtiyaç durumunda ulaşabilmeleri için kurum tarafından çevirmenlerin kullanımlarına 2 adet dâhili telefon verildiğinden söz eder (Solano, 2012:142). Solano'un aktardığına göre, hastane içinde tüm bölümlere çevirmen isimlerinin, konuştukları dillerin ve telefon numaraların yazılı olduğu ayrıntılı bir listeye ek olarak çevirmenlerin günlük vardiya listesi eklenmektedir. Bu sayede o gün hastanede hangi çevirmenlerin olduğu bilinebilmektedir. Benzer şekilde, hastane koordinatörü tarafından her sabah mesai başlangıcında çevirmenlere bir hasta listesi verilmektedir. Bu listede hangi yabancı hastanın hangi bölümde randevusunun olduğu, hangi dili konuştuğu gibi bilgiler bulunmaktadır.

3. BÖLÜM

SAHA ARAŞTIRMASI

Sağlık çevirmenliği alan pratiğinden gelen bilgilerimiz ve Bourdieucü yaklaşım bu tez çalışmasının yapılması, anket uygulamasının oluşturulması, soruların belirlenmesi, katılımcılara ulaşılması, verilerin kurum içi işleyişe dönük ayrıntılı bilgilerle desteklenmesi ve söyleşinin içeriğinin tasarlanmasında kullanılmıştır.

3.1. Özel Hastaneler

Sağlık turizmi alanında faaliyetlerin önemli bir bölümü özel sektör kuruluşları aracılığıyla gerçekleşmektedir. Vincent C. S. Heung ve diğerlerinin belirttiği gibi bu alanda hizmet veren sağlık kuruluşlarının büyük çoğunluğunu özel hastaneler oluşturmaktadır (Heung vd., 2010:236-251). Bu açıdan bakıldığında özel hastaneler en çok çevirmenin istihdam edildiği yerler olarak düşünülebilir.

Bu çalışmanın evreni İstanbul'da bulunan üçüncü basamak sağlık kuruluşlarından uluslararası sağlık turizmi veren özel hastanelerle sınırlandırılmıştır. Araştırma kayıtlarının gizliliğini sağlamak amacıyla çevrimiçi anket uygulanan ve yüz yüze söyleşi yapılan çevirmenlerin çalıştıkları hastanelerin adları gizli tutulmuştur.

Uluslararası sağlık turizmi ülke ekonomisine önemli bir döviz girdisi ve büyük bir istihdam kaynağıdır. Bu yüzden T.C. Sağlık Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı, bu alanda hizmet veren diğer ülkelere karşı rekabet gücünü arttırmaya yönelik titiz bir politika izlemişlerdir. Bu amaç doğrultusunda uluslararası sağlık turizminde faaliyet göstermek isteyen özel hastanelere, yerine getirmeleri gereken birtakım yetkinlik kriteri belirlenmiştir. Bu hastanelerin Sağlık Bakanlığı'na başvurarak uluslararası sağlık turizmi yetki belgesi⁴³ almaları gerekmektedir. Bu belgeyi alacak özel hastanelerin “Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında

⁴³Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Dairesi Başkanlığı. Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında Yönetmelik. Ek1 ve Ek2. <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-84076/uluslararasi-saglik-turizmi-ve-turistin-sagligi-hakkinda-yonetmelik.html> (Erişim Tarihi: 15.10.2023).

Yönetmelik”⁴⁴ gereğince “[...] uluslararası sağlık turistinin kabul, kayıt, teşhis, tedavi, faturalandırma, taburculuk, tercümanlık ve aracı kuruluşlarla ilgili iş ve işlemlerin koordinasyonu ile görevli” uluslararası sağlık turizmi birimini oluşturmaları zorunludur. Bu birimde “sorumlu dâhil yabancı dil bilen en az 2 personel istihdam edilir. Yabancı dilin birisinin İngilizce olması zorunludur. Yabancı dil yeterliliği için aşağıdaki belgelerden en az birine sahip olmak gerekir.”

T.C. vatandaşları için,

-YDS’den en az 65 puan almak ya da ÖSYM “tarafından bu puana denk kabul edilen uluslararası geçerliliği bulunan bir belgeye sahip olmak”

-Hizmet vereceği yabancı dilde “Avrupa Dil Portfolyosunda yer alan B2 dil düzeyini gösterir belgeye sahip olmak”

- “Lisans düzeyinde mütercim ve tercümanlık bölümünden mezun olduğuna dair belgeye sahip olmak”

Çifte vatandaşlığı bulunan kişiler için ise,

-“Türkçe dilinden Avrupa Dil Portfolyosunda yer alan B2 dil düzeyini gösterir belgeye sahip olması”

Uluslararası Sağlık Turizmi birimi birçok hastanede farklı isimlerle adlandırılmaktadır. Bunların en çok kullanılanları Uluslararası Hasta Programları (International Patient Programs), Uluslararası Hasta Merkezi (International Patient Center), Uluslararası Hasta Servisleri Merkezi (International Patient Services Center)’dir. Bu çalışmada, bu birimden bahsedilirken International Patient Programs’ın kısaltması olan IPP kullanılacaktır.

Sağlık turizmi yapılan büyük hastanelerde IPP bölümü altında hastaların geldikleri ülke veya bölgeye ve konuştukları dil(ler)e göre farklı alt birimler vardır. Bu birimler hastaların takibini kolaylaştırmak amacıyla oluşturulmuştur. Örneğin Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgelerinden gelen hastalardan sorumlu olan birim MENA (Middle East and North Africa) bölgesi olarak adlandırılırken, Rusya veya Rusçanın

⁴⁴Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında Yönetmelik. Resmî Gazete 30123 (13 Temmuz 2017), md. 6/1. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/07/20170713-3.htm> (Erişim Tarihi: 15.10.2023).

konuşulduğu Orta Asya devletlerinden gelen hastalardan sorumlu olan birim Rus(ya) bölgesi ve Bulgaristan'dan gelen hastalardan sorumlu olan birim Bulgar(istan) bölgesi olarak adlandırılmaktadır.

Yabancı hastalar, sağlık hizmetinden yararlanmak istedikleri hastanelere genellikle e-posta ya da telefon aracılığıyla ulaşır, randevu talebinde bulunurlar. E-posta yoluyla gelen talepler hangi dilde yapıldıysa ilgili IPP alt birimine yönlendirilir. Telefon aracılığıyla ulaşan hastalar, İngilizce biliyorlarsa doğrudan çağrı merkezince randevularını oluşturabilirler. İngilizce bilmiyorlarsa, mesai saatleri fark etmeksizin, konuştukları dilleri bilen IPP birimi çevirmenlerine yönlendirilirler. Bunların dışında kimi hastalar randevu vb. sağlık hizmeti almak için doğrudan hastaneye gelmektedir. Böyle durumlarda hastalar bulundukları danışma bankosunda ya da acil serviste çeviri hizmeti talebinde bulunabilmektedir.

Hangi yolla (e-posta, çağrı merkezi vb.) oluşturduğu fark etmeksizin randevusu bulunan tüm yabancı hastaların isimleri, cinsiyetleri, doğum tarihleri, hangi dilde çeviri hizmeti almak istedikleri gibi ayrıntılı bilgileri içeren bir listesi hazırlanmaktadır. Günlük hazırlanan bu liste, sabah mesaisinin hemen başlangıcında IPP'nin ilgili birimlerince gözden geçirilir, her birimden bir çalışan kendi bölgesine ait hastaların güncel listesini oluşturur ve başhekimliğe gönderir. Ardından, başhekimlik personelleri bu listeleri hastanenin ilgili tüm bölümlerine iletir. Yukarıda da belirtildiği gibi sağlık çevirmenleri, yabancı hastaların tedavi süreçlerinin her aşamasında görev almakta ve çeviri dışında birçok sorumluluk yüklenmektedirler.

3.1.1. Çevirmen İlanları

Tüm dünyada işe alım sürecinin önemli bir parçasını iş ilanları oluşturmaktadır. İş ilanları herhangi bir şirket veya işverenin açık pozisyonları doldurmak için yayımladığı duyurulardır. İş ilanları günümüzde daha çok internet aracılığıyla yayımlanmaktadır. Bu yüzden bu çalışmada Türkiye'de en çok kullanılan iş arama platformlarından **kariyer.net** ve **yenibiris.com**'daki ilanlar incelenmiştir. Çalışmanın evreni İstanbul iliyle sınırlı tutulduğundan uluslararası sağlık turizmi alanında faaliyet gösteren özel hastanelerin sadece İstanbul ilini kapsayan iş ilanları analiz edilmiştir.

Tablo 3.1: Tarafımızca derlenen hazırlanan ilanlar tablosu.

İlan tarihi	İlan kodu	Pozisyon	Dil(ler)	Tecrübe	Mezuniyet (en az)
12/06/2024	1156252-Y*	Eleman	Arapça/İngilizce	Tercihen tecrübeli	Lise
21/11/2023	3630735-K**	Uzman	Fransızca	Tecrübeli/Tecrübesiz	Ön lisans
21/11/2023	3666633-K	UMHY***	Bulgarca	Tecrübeli/Tecrübesiz	Lise
17/11/2023	3519252-K	Tercüman	Romence/İngilizce	En az 1 yıl	Ön lisans
15/11/2023	3013985-K	Tercüman	Bulgarca/İngilizce	Tecrübeli/Tecrübesiz	Ön lisans
08/11/2023	3630547-K	Eleman	Rusça	Tecrübeli/Tecrübesiz	Ön lisans
02/11/2023	3559277-K	Tercüman	Farsça	Tercihen tecrübeli	Ön lisans
24/10/2023	1121771-Y	Tercüman	Tüm diller	Tercihen tecrübeli	Lisans

*yenibiris.com

**kariyer.net

***Uluslararası Misafir Hizmetleri Yetkilisi

Tablodaki ilanlar incelendiğinde sağlık çevirmeni adaylarında en çok,

-“sunum, temsil ve ikna yeteneği gelişmiş”

-“tempolu ve esnek çalışma saatlerine uyabilecek”

-“ekip çalışmasına önem veren; organizasyon ve takip becerilerinin güçlü olması”

-“iletişim becerileri gelişmiş ve süreç takibinin yüksek olması”

-“planlama ve problem çözme yeteneğini etkin kullanma” gibi özelliklerin arandığı göze çarpmaktadır. Bunların dışında çevirmen adaylarının “dikkatli, detaylara önem veren”, “sonuç odaklı çalışabilen”, “mesleğini seven”, “çalışma azmi olan”, “araştırmacı ve sorumluluk sahibi”, “MS Office programlarını kullanabilen”, “diksiyonu düzgün”, “kriz ve süreç yönetimi aşamalarında proaktif davranabilen”, “enerjik” olmaları beklenmektedir.

Yayımlanan 8 ilan arasından 2 tanesinde hastanelerin çevirmen adaylarında aradıkları niteliklerden eğitim seviyesi için lise mezuniyetinin yeterli olduğu göze çarpmaktadır. 5 ilanda ise adaylara en az ön lisans mezunu olma şartı koşularken yalnızca 1 ilanda en az lisans mezunu olma şartı koşulduğu görülmektedir. İlanların hiçbirinde çeviri eğitimi ya da yabancı dil eğitimi veren bir bölümden mezun olma şartı aranmamıştır.

Uluslararası sağlık turizmi alanında önde gelen bir hastanenin kariyer.net adlı iş arama platformunda Fransızca Tercüman başlığıyla yayımlattığı bir ilanda pozisyon seviyesi “Uzman” olarak belirtilmiştir. Ancak bu pozisyon için “tecrübeli olmak” ön koşul olarak ileri sürülmemiştir. Eğitim seviyesi olarak en az üniversite mezuniyeti aranmıştır.

Bunlarında dışında 2 ilanda tercüman olarak görev yapacak adayların pozisyon seviyesi bilgisinde “Eleman” olarak söz edilmesi çevirmenlik mesleğinin insan kaynakları yönetimince tam anlaşılamadığını göstermektedir.

İncelenen 8 ilanın 4’ünde Türkçe’yi “iyi derecede bilen”, “Türkçe okuma-yazma ve anlama konusunda sıkıntı yaşamayan”, “Türkçe’yi akıcı konuşan” gibi nitelikler aranması sağlık çevirmenliği alanında yabancı uyruklu çevirmenlerin varlığını ortaya koymaktadır. İlanların birinde genel nitelikler bölümünde çevirmen adayı “yabancı uyruklu ise çalışma izni alabilecek özelliklere sahip” olma şartı koşulması bu duruma kanıt olarak gösterilebilir.

Bunların dışında, 8 ilanın 3’ünde birden fazla yabancı dil bilen çevirmen adaylarının arandığı dikkat çekmektedir. Birden fazla yabancı dil bilen çevirmen adaylarının bu alanda çalışmak için avantajlı oldukları söylenebilir.

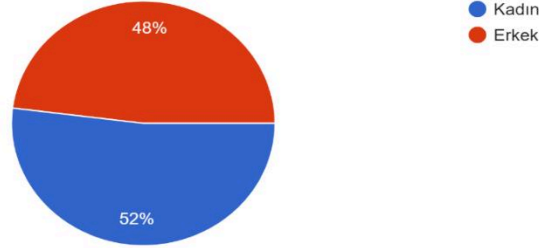
Türkiye’de son yıllarda gerçekleşen çeviri etkinlikleri ve çevirmen ilanları incelendiğinde sağlık çevirmenliği alanında yoğun bir talebin olduğu görülmektedir. Buna rağmen özel hastanelerin, iş arama platformlarında verdikleri ilanların büyük bir bölümünde sağlık çevirmeni olarak istihdam edilecek adaylarda dil/çevirmenlik bölümü mezun olma şartı aranmaması incelemeye değer bir konudur.

3.2. Çevirmenlerle Anket Uygulaması

Çevrimiçi anketimize İstanbul’da uluslararası sağlık turizminde faaliyet gösteren 7 farklı özel hastanede çalışan 50 sağlık çevirmeni gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada uygulanacak anket soruları demografi, mesleki profil, mesleğin ekonomik yönü, çeviri pratiğı, mesleğin zorlukları olmak üzere 5 ayrı kategoride hazırlanmıştır. Bu sorularla sağlık çevirmenliği alanına ve alanın önemli faillerinden olan sağlık çevirmenlerin profillerine dönük veri elde etme amaçlanmıştır. Bu bağlamda hazırlanan sorular, Bourdieu’nün sosyolojik yaklaşım temel alınarak tasarlanmıştır.

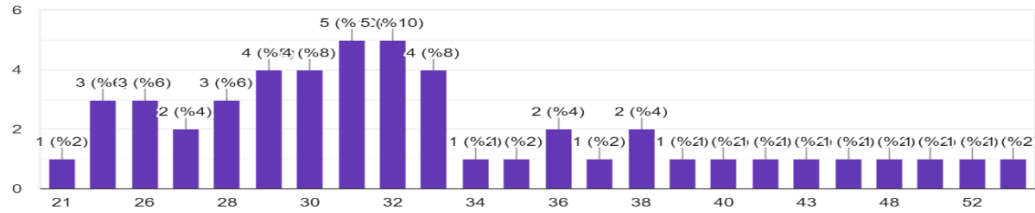
DEMOGRAFİK SORULAR

Cinsiyetiniz?
50 yanıt

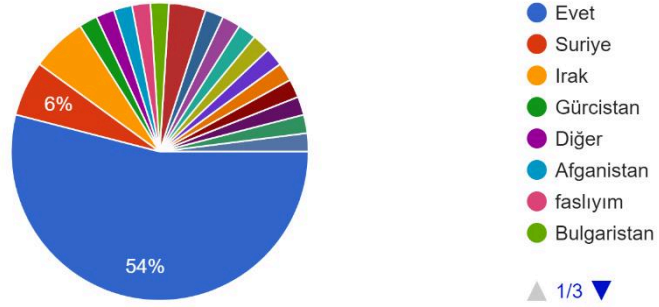
Yukarıdaki grafik incelendiğinde sağlık çevirmeni olarak görev yapan katılımcıların cinsiyetlerinde orantılı bir dağılımın olduğu görülmektedir. (26 kadın, 24 erkek) Bu dağılıma bakarak, kadın çevirmenlerin en az erkek meslektaşları kadar görünür oldukları söylenebilir.

Kaç yaşındasınız?
50 yanıt

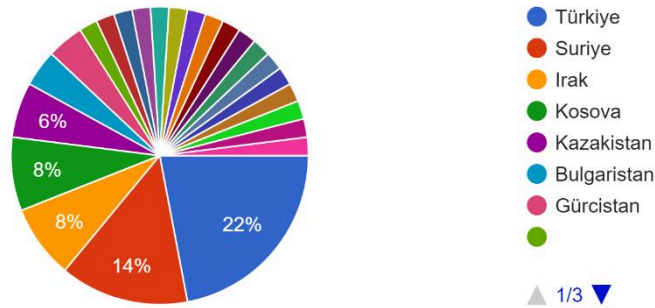
Ankete yaşları 21 ile 55 yaş arasında değişen 50 çevirmen katılmıştır. Katılımcılar arasında 25 yaşından küçük sadece 1 çevirmen bulunurken, 50 yaş üzeri 2 çevirmen bulunmaktadır. Yaş dağılımlarına bakıldığında en çok 29 ile 33 yaş aralığında çalışan çevirmenlerin bulunduğu görülmektedir. Ayrıca, bu alanda çalışanların yaş ortalaması 32'dir. Sağlık çevirmenliği, günlük rutin dahilinde çeviri yaparken çeviri ortamının ve üstlenilen sorumlulukların yarattığı stress yükünün dışında uzun süre ayakta bekleme, bir poliklinikten diğerine koşturma, vb. fiziksel güç, enerji, dinçlik gerektiren bir alandır. Bu durum, ortaya çıkan genç yaş ortalamasının nedenini açıklayabilir.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı mısınız? Hayır ise lütfen diğer seçeneğinde yazınız.
50 yanıt

Ankete katılan 50 çevirmenden sadece 27'sinin T.C. vatandaşlığının bulunduğu görülmektedir. T.C. vatandaşlığı bulunan çevirmenleri Suriye ve Irak vatandaşlığı bulunan çevirmenler izlemektedir. Bir sonraki soruya 39 çevirmenin Türkiye dışında doğduğunu belirtmesi, bu kişilerden 16'sının sonradan T.C. vatandaşlığını kazandıklarını göstermektedir.

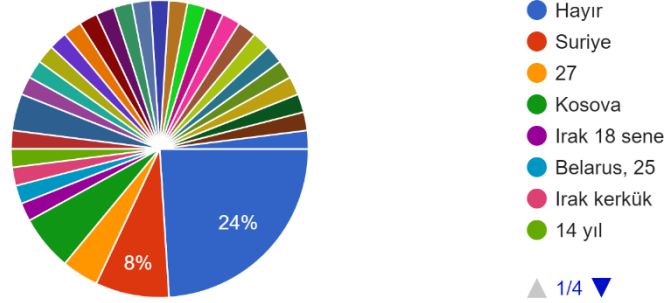
Doğduğunuz ülke? Türkiye dışında ise lütfen diğer seçeneğinde yazınız.
50 yanıt

Ankete katılan 50 çevirmen arasından sadece 11 çevirmen doğduğu ülke olarak Türkiye'yi işaretlemiştir. Geriye kalan 39 çevirmen, Türkiye dışında doğduğu belirtmiştir. Bunların çoğunun ilerleyen sorularda anadil olarak Türkçe/Türkmence konuştuğunu belirttikleri düşünüldüğünde (bkz. Anadil sorusu) yabancı kökenli olmadıkları, diasporadaki iki dilli Türkler oldukları görülmüştür (Bulgaristan, Irak, Suriye vb.). Bu alanda yoğunlukla yabancı uyruklu veya çifte vatandaşlığı olan çevirmenlerin tercih edildiği görülmektedir. Yurt dışında doğmak ve iki dilli olmak, bu alanda çalışan çevirmen için önemli bir kültürel sermayedir.

Türkiye dışında başka bir ülkede yaşadınız mı? Cevabınız evet ise hangi ülkeler ve kaç yıl olduğunu lütfen diğer seçeneğinde yazınız.

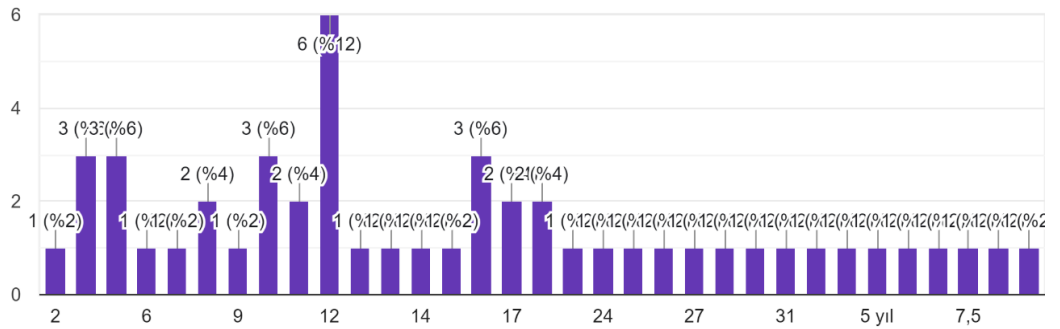
50 yanıt

Yukarıdaki grafik, katılımcıların Türkiye dışında yaşadıkları ülkeleri göstermektedir. Katılımcılardan sadece 4'ü (%8'i) çeviri yaptığı dil(ler)i, o dil(ler)in konuşulduğu yerde öğrenmemiş/ya da pratik yapma imkânı bulamamıştır. Ayrıca, bu kişilerden sadece 2'i çeviri yaptığı dili üniversitede öğrenmiş, 1'i ortaöğretimde, 1'i de kursta ve turizm sektöründe öğrenmiştir. Katılımcıların geriye kalanları (%92) çeviri yaptıkları dil(ler)i, o dil(ler)in konuşulduğu yerlerde öğrenmiştir.

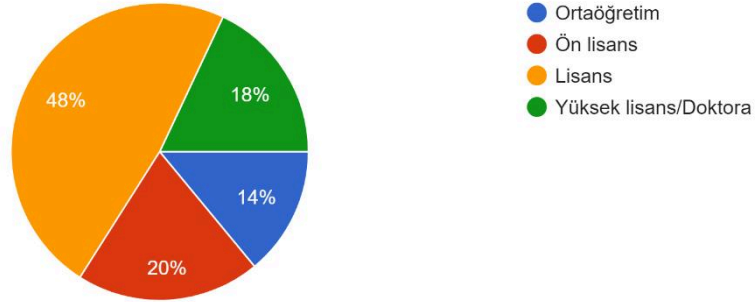
Türkiye'de kaç yıldır yaşıyorsunuz? Lütfen belirtiniz.

50 yanıt

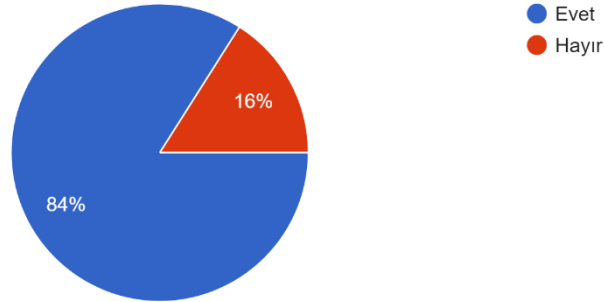
Yukarıdaki grafikten elde edilen verilere göre Türkiye doğumlu olmayan katılımcılardan yalnızca 2'i Türkiye'de 3 yıldır yaşamaktadır. 26 katılımcı Türkiye'de 10 yılı aşkın süredir yaşadığını belirtmiştir. Türkiye'de 5 ile 10 yıl arasında yaşadığını belirten 14 katılımcı bulunmaktadır.

Eğitim durumunuz nedir?
50 yanıt

Katılımcıların 17'si herhangi bir lisans eğitimi almamıştır. 10 katılımcı ön lisans mezunudur. 24 katılımcı, eğitim durumunu lisans, 9 katılımcı ise yüksek lisans/doktora olarak işaretlemiştir.

Ailenizde birden fazla dil konuşuluyor mu?
50 yanıt

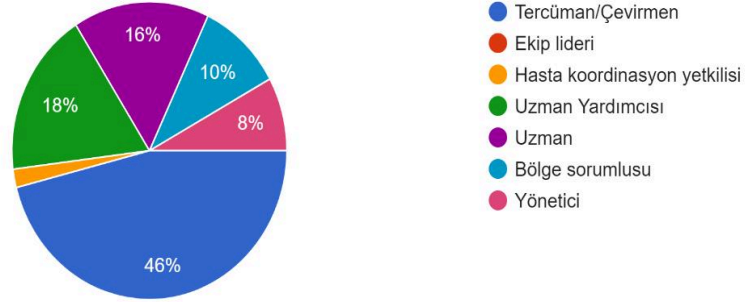

Katılımcıların verdikleri yanıtlara göre 42 sağlık çevirmenin ailesinde birden fazla dil konuşulmaktadır. Ailesinde birden fazla dil konuşulmayan sadece 8 katılımcı bulunmaktadır. Çok dilli bir ailede büyümenin, bu alanda çalışmak için önemli bir sermaye sağladığı görülmektedir.

MESLEKİ PROFİL

Hastanedeki pozisyonunuz nedir?

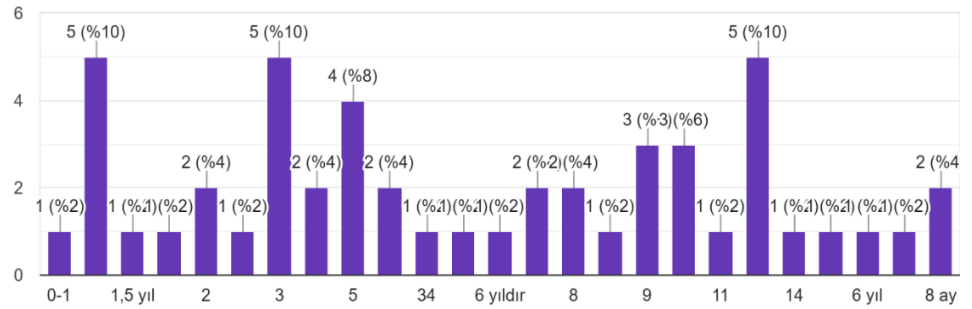
50 yanıt

Katılımcılardan alınan yanıtlara bakıldığında sağlık çevirmenliği alanında çok sayıda farklı ünvanın bulunduğu görülmektedir. Bu ünvanlar alandaki çeşitli kademeleri temsil etmektedir. Ankete katılan 23 kişi çevirmen, 1 kişi hasta koordinasyon yetkilisi, 9 kişi uzman yardımcısı, 8 kişi uzman, 5 kişi bölge sorumlusu ve 4 kişi yönetici ünvanları altında bu mesleği yaptıklarını belirtmişlerdir. Anketimize ekip lideri hariç tüm diğer kademelerden çevirmenlerin katıldığı görülmüştür. Ünvan çeşitliliği, bir sağlık çevirmeninin meslekte süreç içinde ilerleyebileceği pozisyonları yansıtmaktadır.

Kaç yıldır sağlık çevirmeni olarak çalışmaktasınız? Lütfen belirtiniz.

50 yanıt

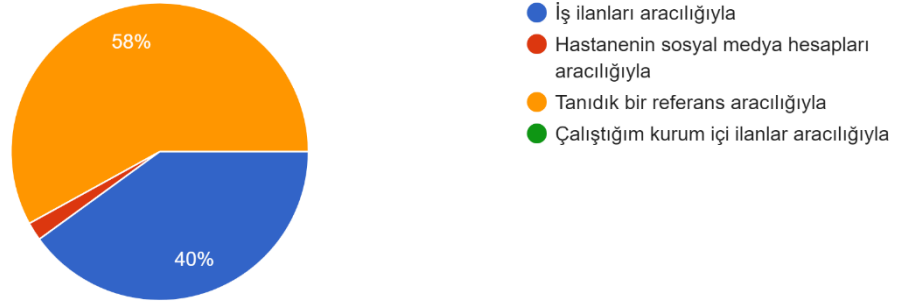

Diğer meslek alanlarında olduğu gibi sağlık çevirmenliği alanında da deneyim, terfi için önemli bir etkidir. Bu yönden bakıldığında katılımcıların sağlık alanındaki deneyim süreleriyle elde edilen ünvanlarının doğru orantılı olarak arttığını söylemek mümkündür. Katılımcılardan sadece 1 kişi bu alanda 30 yıldan fazla deneyimi olduğunu ifade etmiştir. 7 kişi 15-11 yıl arası, 17 kişi 10-6 yıl arası, 20 kişi 5-1 yıl arası sağlık

çevirmenliği yaptığını belirtirken, 5 kişi ise 1 yıldan daha az deneyim sahibi olduklarını ifade etmiştir.

Mevcut işinizi nasıl buldunuz?

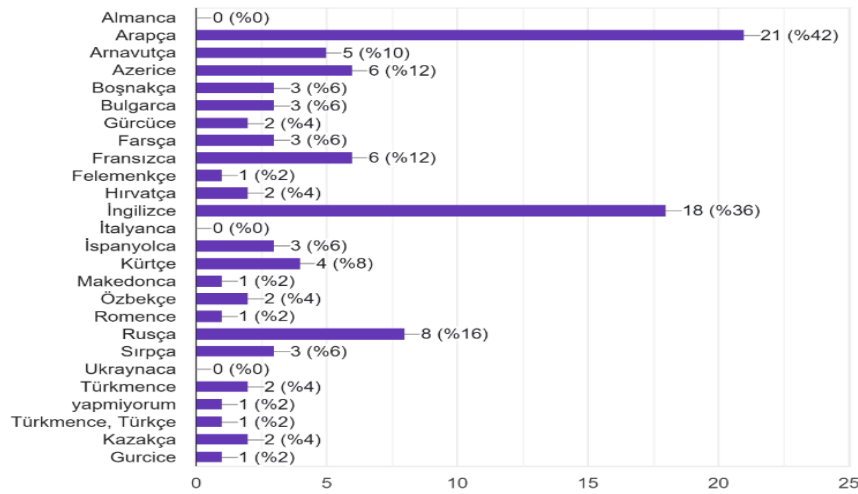
50 yanıt

50 katılımcı arasından 29 çevirmen, mevcut işini tanıdık bir referans aracılığıyla, 20 çevirmen ise, mevcut işini iş ilanlarından bulduğunu belirtmiştir. Katılımcılardan sadece 1 çevirmen, mevcut işini çalıştığı hastanenin sosyal medya hesapları aracılığıyla bulduğunu belirtmiştir. Hastaneler, genel olarak çevirmen ihtiyacı duyduklarında iş arama platformlarında ilan yayımlamaktadırlar. Ancak yukarıdaki grafik dikkate alındığında alana girmek için tanıdık bir referans bulmanın, iş ilanlarından daha etkili olduğu söylenebilir.

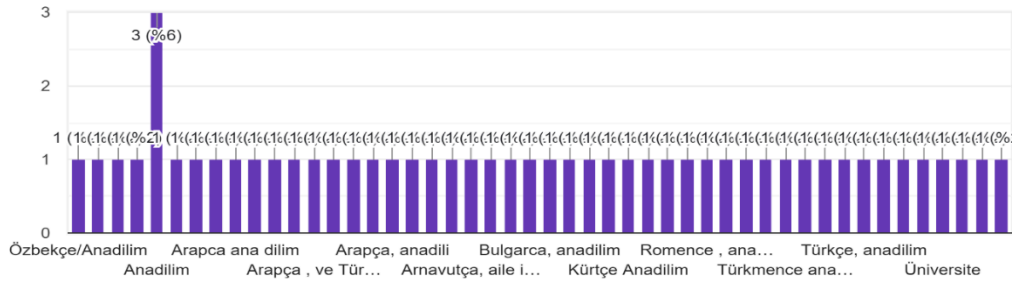
Hastanede hangi dil(ler)de çeviri yapıyorsunuz? (Birden fazla dil işaretleyebilirsiniz.)

50 yanıt

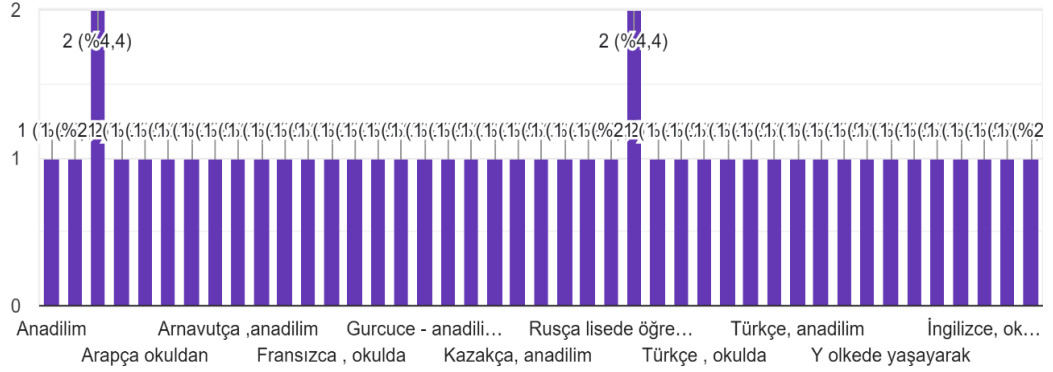
Yukarıdaki grafiğe bakıldığında sağlık çevirmenliği alanında çeviri pratiğinin oldukça geniş bir dil yelpazesinde gerçekleştiği göze çarpmaktadır. En çok kullanılan dillerin başında Arapça gelmektedir. Bu verilere göre İstanbul'da sağlık turizmi alanında en çok Arapça konuşan hastaların hizmet aldığı sonucu çıkarılabilir. Bunun nedenleri arasında Türkiye'nin, Arapça konuşulan birçok ülkeye vize kolaylığı sağlamasının yanında Irak, Libya gibi savaş/iç karışıklık yaşayan ülkelerdeki sağlık hizmeti yetersizliğinin de etkisi vardır. İngilizce neredeyse tüm dünyada 1. yabancı dil olduğu için, birçok insanın bildiği ortak dil olarak listede 2. sırada yer almıştır. İngilizce bilen çevirmenlerin çoğu, bu dili başka bir dilin yanı sıra, ikincil olarak kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca çevirmenlerin birçoğu İngilizceyi okulda öğrendiğini ifade etmiştir.

1.diliniz hangisidir ve nerede öğrendiniz? Lütfen aşağıdaki seçeneklerden birini veya birkaçını kullanarak yazınız. Anadilim/Okulda/Yabancı ülkede...şayarak öğrendim./Dil kursu Ör. Fransızca, Okulda
50 yanıt

Verilen yanıtlara göre 30 kişi anadilinde çevirmenlik yapmaktadır. 20 kişi ise sonradan öğrendiği bir dilde çevirmenlik yapmaktadır. Tüm katılımcıların Türkçe bildikleri göz önüne alınarak, bildikleri diğer dillere bakıldığında çevirmenlerden 2'si 5 dil, 1'i 4 dil, 13'ü 3 dil, 13'ü 2 dil ve 21'i 1 dilde aktif olarak çevirmenlik yapmaktadır. Birden fazla dilde çevirmenlik yapan 29 katılımcı vardır. Örneklem üzerinden düşünüldüğünde sağlık turizmi faaliyetinde bulunan özel hastanelerde çalışmak için çok dilli çevirmen olmak bir avantajdır. Ancak bazı dillerde ihtiyaca göre tek dilde çevirmenlik yapmak da bir avantaj sağlamaktadır. 50 katılımcı arasında Arapça dışında başka bir dilde çeviri yapmayan 10 çevirmenin bulunması bu durumu açıklayabilmektedir.

2.diliniz hangisidir ve nerede öğrendiniz? Lütfen aşağıdaki seçeneklerden birini veya birkaçını kullanarak yazınız. Anadilim/Okulda/Yabancı ülkede...ayarak öğrendim./Dil kursu Ör. Fransızca, Okulda
45 yanıt

Daha önceki sorularda cevaplandığı üzere, en az 2 dilde çevirmenlik yapan 29 katılımcı bulunmaktadır. Bu kişilerden 22'si 2. dilini okulda öğrendiğini ifade etmiştir. 1 kişi ise bu dili televizyondan öğrendiğini belirtmiştir. 1 kişi ise yaşadığı ülkenin resmi dili olduğu için öğrendiğini ifade etmiştir. 1 kişi üniversitede, 1 kişi ise 2. anadili olarak öğrendiğini ifade etmiştir.

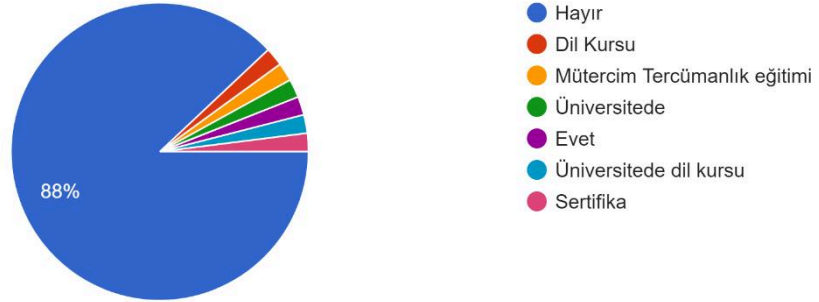
Bunların dışında anadili Arapça olan 3 çevirmen bu soruya Türkiye'de yaşayarak/kursa giderek Türkçe öğrendikleri cevabını vermiştir.

“3.diliniz hangisidir ve nerede öğrendiniz? Lütfen aşağıdaki seçeneklerden birini veya birkaçını kullanarak yazınız.
Anadilim/Okulda/Yabancı ülkede yaşayarak öğrendim./Dil kursu
Ör. Fransızca, Okulda”
32 yanıt

Bu soruya verilen cevaplar arasında 12 kişi 3. dilini İngilizce olarak belirtmiş. Bunlardan 11'i bu dili okulda öğrendiğini ifade ederken, 1 kişi İngiltere'de yaşayarak öğrendiğini ifade etmiştir.

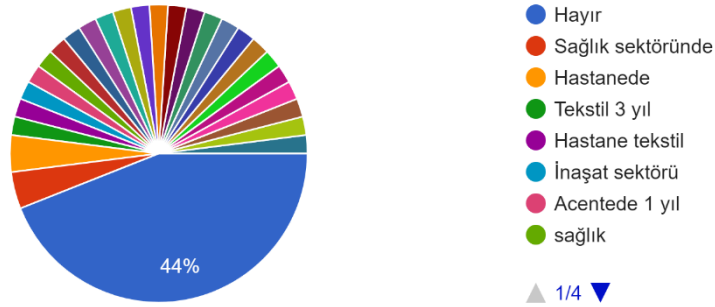
8 kişi 3. dilinin Türkçe olduğunu ifade etmiş. 6 kişi Türkçeyi Türkiye'de yaşayarak, 2 kişi ise dil kursu ve özel ders aracılığıyla öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

Çeviriyle ilgili bir eğitim aldınız mı? Yanıtınız evet ise lütfen diğer seçeneğinde belirtiniz.
50 yanıt

Ankete katılan 50 çevirmen arasından 44'ü çeviriyle ilgili bir eğitimi almadığını belirtirken, çeviriyle ilgili bir eğitim aldığını belirten sadece iki çevirmen vardır. Bu iki çevirmen de Türkiye doğumlu ve T.C. vatandaşıdır. İstanbul ilinde bulunan üçüncü basamak sağlık kuruluşlarından uluslararası sağlık turizmi veren özel hastanelerde akademik çeviri eğitimi almış çevirmenlerin sayısı oldukça azdır.

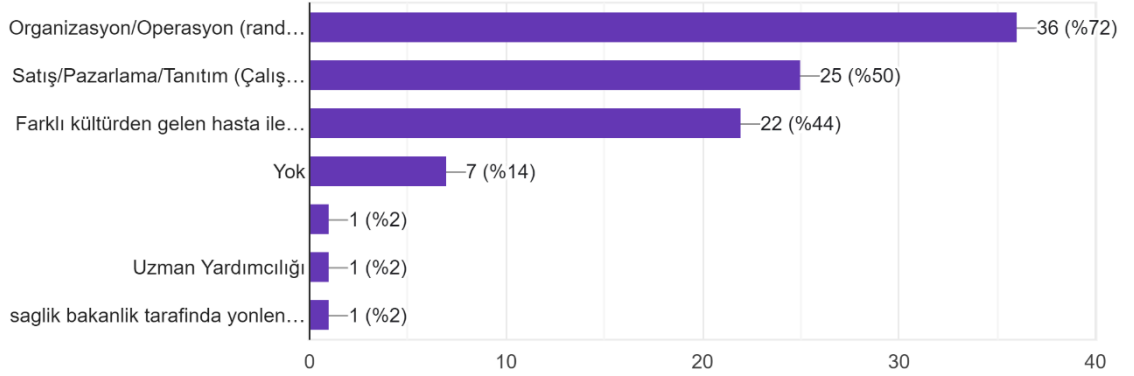
Daha önce çevirmenlik tecrübeniz oldu mu? Yanıtınız evet ise hangi alanda/sektörde ve kaç yıl olduğunu lütfen diğer seçeneğinde yazınız?
50 yanıt

Alınan yanıtlara bakıldığında 50 katılımcıdan 22'si daha önce çevirmenlik deneyiminin olmadığını belirtmiştir. 28 kişi daha önce çeviri deneyiminin olduğunu ifade etmiştir. 12 kişi daha önce sağlık alanında çeviri deneyimleri olduğunu belirtirken, 1 kişi alt yazı, 1 kişi hukuk, 2 kişi inşaat, 3 kişi turizm, 1 kişi tekstil, 3 kişi dış ticaret alanında çeviri yaptıklarını belirtmiştir. 3 kişi alan belirtmezken, 2 kişi birçok farklı alanda çevirmenlik deneyimi olduğunu belirtmiştir. Bu durumda, sağlık alanında çalışabilmek için daha önce bir çeviri deneyimi olmasa da talep edilen yabancı dili iyi derecede bilmenin yeterli olduğu söylenebilir.

Çalıştığınız hastanede çevirmenlik dışında üstlendiğiniz görevler var mı, varsa nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

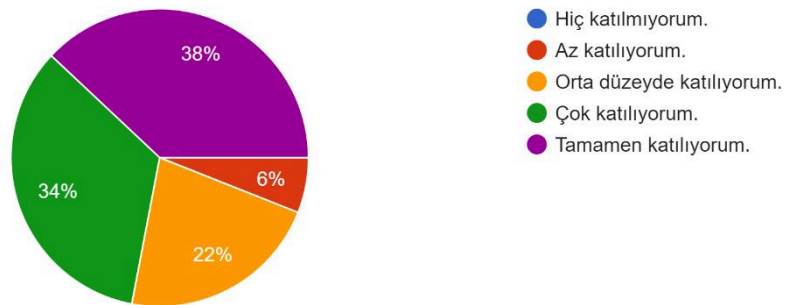
50 yanıt

Yukarıdaki grafik incelendiğinde sağlık turizmi alanında görev yapan çevirmenlerin çeviri dışında en çok organizasyon/operasyon olmak üzere satış/pazarlama/tanıtım, sorun çözme gibi görevleri üstlendikleri görülmektedir. Sadece 7 çevirmen çevirmenlik dışında ek bir görev üstlenmediğini belirtmiştir. Yanıtlara bakıldığında sağlık çevirmeni olmanın sadece çeviri yapmak olmadığı, aynı zamanda dosya takibinde; randevu, vize, bilet, ulaşım vb. hizmetlerin randevu ve organizasyonunda; çalışılan kurumun ve doktorlarının tanıtımında; hasta ile sağlık çalışanları arasında yaşanan sorunların çözümünde de sorumluluk almak anlamına geldiği görülmektedir.

Sağlık çevirmenliği iş yükü ağır bir meslektir.

50 yanıt

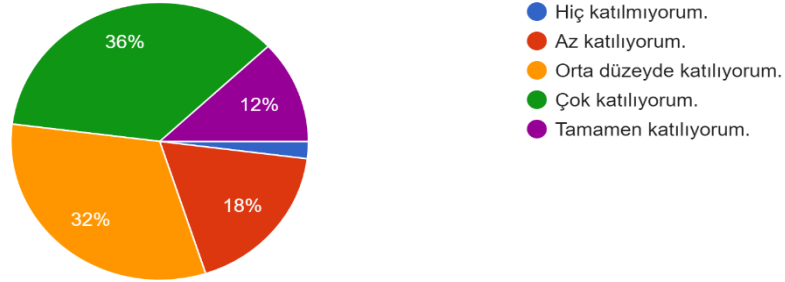

Sağlık çevirmenliğinin iş yükü ağır bir meslek olmadığını düşünen hiçbir katılımcı bulunmamaktadır. 36 kişi ise sağlık çevirmenliği iş yükü ağır bir meslek olarak

görmektedir. Bir önceki yanıtta da belirtildiği üzere çevirmenden sadece çeviri yapması beklenmemektedir, bunun da ötesindeki görevleri üstlenmesi istenmektedir.

Hastanedeki diğer çalışanlar (doktor, hemşire, sekreter, radyoloji teknisyeni vb.) sağlık çevirmenlerini önemserler.

50 yanıt

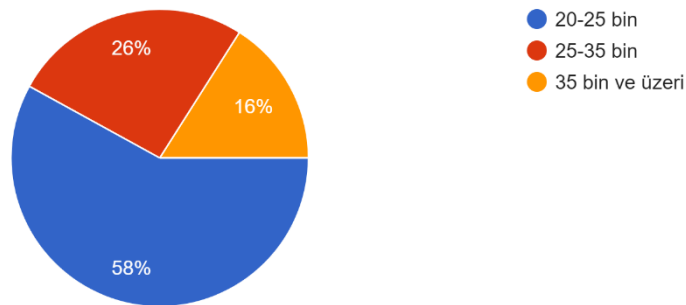

50 katılımcıdan 16'sı, birlikte çalıştıkları doktor, hemşire vb. diğer sağlık çalışanları tarafından önemsenmediklerini belirtmiştir. 34 kişi ise bunun aksine görüş belirtmiştir. Bu açıdan bakıldığında, çevirmenlerin alandadaki diğer failler tarafından önemsendiği söylenebilir.

MESLEĞİN EKONOMİK YÖNÜ

Türk lirası bazında maaş aralığınız nedir? (Lütfen aldığınız prim ve diğer ek ödemeler varsa bunları da dâhil ederek yanıtlayınız.)

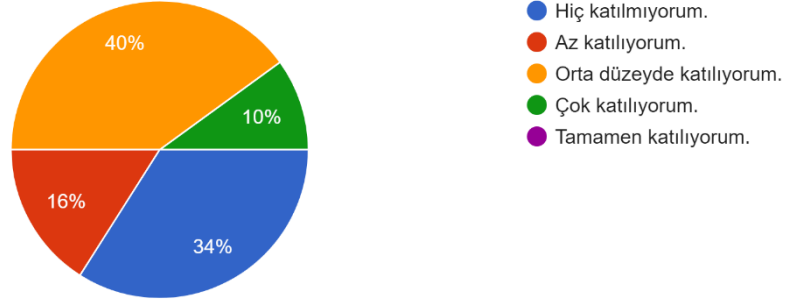
50 yanıt

Yukarıdaki soruya yanıt veren 50 katılımcıdan 29'u 20-25 bin TL aralığında maaş aldıklarını belirtmiştir. Ankete katılan çevirmenlerin İstanbul'da yaşadıkları bilinmektedir. Anketin uygulandığı Şubat döneminde asgari ücret net 17 bin 2 lira idi. Sağlık çevirmenliğinin iş yükü ağır ve uzmanlık gerektiren bir meslek olduğu ve bu ankete katılanların yarısından fazlasının en az 2 dilde aktif çevirmenlik yaptığı göz

önüne bulundurulduğunda sağlık çevirmenlerinin, emeklerinin karşılığını alabildiklerini söylemek güçtür.

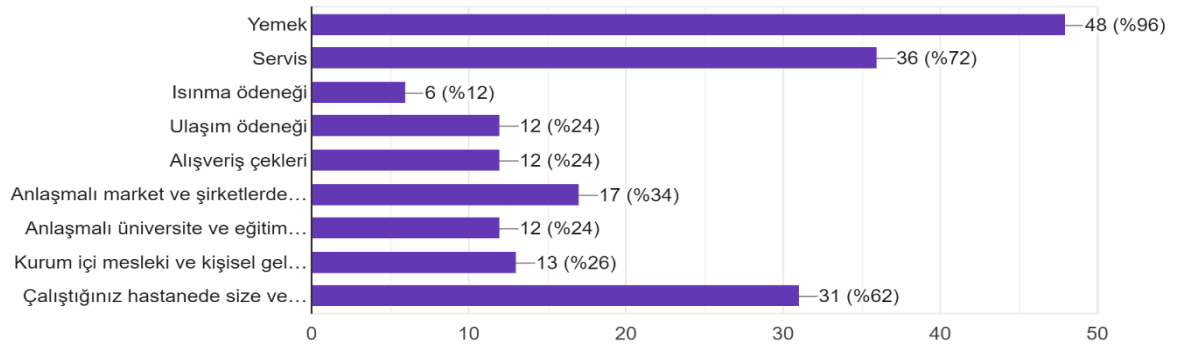
Sağlık çevirmenliği bana iyi bir gelir sağlamaktadır.
50 yanıt

Ankete göre 20-25 bin TL aralığında maaş alan 29 kişiden 12 kişi maaşından hiç memnun olmadığını, 7 kişi az memnun olduğunu, 9 kişi orta düzeyde memnun olduğunu ve sadece 1 kişi çok memnun olduğunu belirtmiştir. 25-35 bin TL aralığında maaş alan 13 kişiden 3'ü maaşından hiç memnun olmadığını, 1 kişi az memnun olduğunu, 7 kişi orta düzeyde memnun olduğunu ve 2 kişi çok memnun olduğunu belirtmiştir. 35 bin TL üzerinde maaş alan 8 kişiden 2 kişi maaşından hiç memnun olmadığını, 4 kişi orta düzeyde memnun olduğunu ve 2 kişi çok memnun olduğunu belirtmiştir. Toplamda 17 çevirmen maaşından hiç memnun değildir. 8 kişi ise az memnundur. Bu ikisinin toplamı katılımcı sayısının yarısına eşittir. Diğer bir deyişle ankete katılan çevirmenlerin yarısı aldığı maaştan memnun değildir.

Çalıştığınız hastane maaş dışında sizlere ne tür olanaklar sağlamaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

50 yanıt

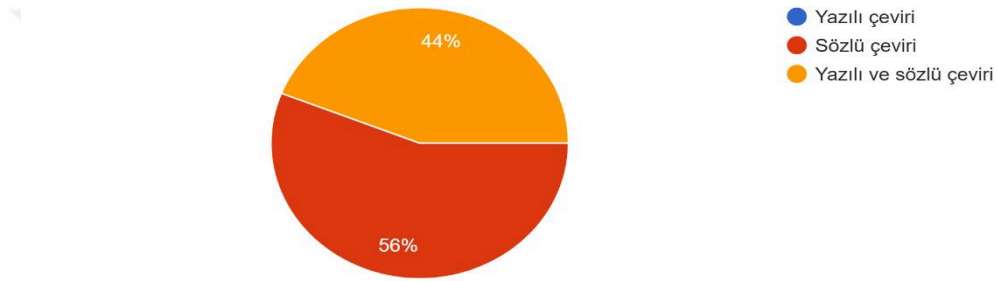

Katılımcıların çalıştıkları hastanelerin neredeyse hepsi çalışanlarına ücretsiz yemek olanağı sunmaktadır. Yarisından fazlası ise ücretsiz servis sağlamaktadır. Neredeyse 4'te 1'i ulaşım ödeneği, alışveriş çekleri ve anlaşmalı kurumlarda indirimli eğitim olanağı sağlamaktadır. Çevirmenlerin 4'te 1'inin çalıştığı kurum, çalışanlarına kurum içi mesleki ve kişisel eğitim sağlamaktadır. Çevirmenlerin yarisından fazlası ise çalıştığı hastanede kendileri ve birinci derece yakınları için indirimli tedavi olanağına sahip olduğunu belirtmiştir.

ÇEVİRİ PRATİĞİ

Daha çok hangi tür çeviri yapıyorsunuz?

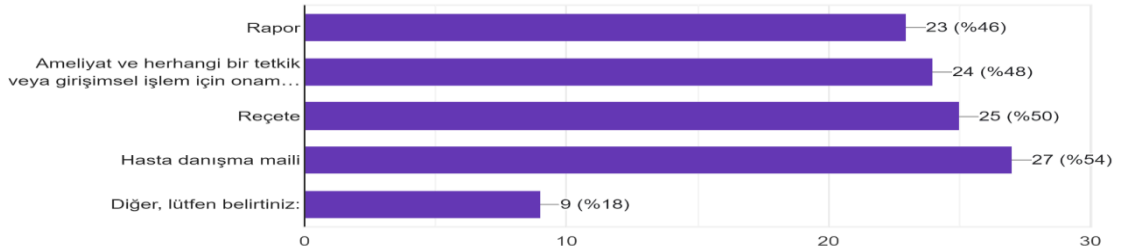
50 yanıt

Yukarıdaki grafikte de görüldüğü üzere ankete katılan sağlık çevirmenlerinin yarisından fazlası (28 kişi) yazılı ve sözlü çeviri; yarıya yakını (22 kişi) sadece sözlü çeviri yapmaktadır. Ayrıca çevirmenlerin, tek başına yazılı çeviri yapmadıkları görülmektedir. Sağlık turizmin sözlü iletişimin ağırlıklı olduğu bir alan olduğunu söylemek mümkündür.

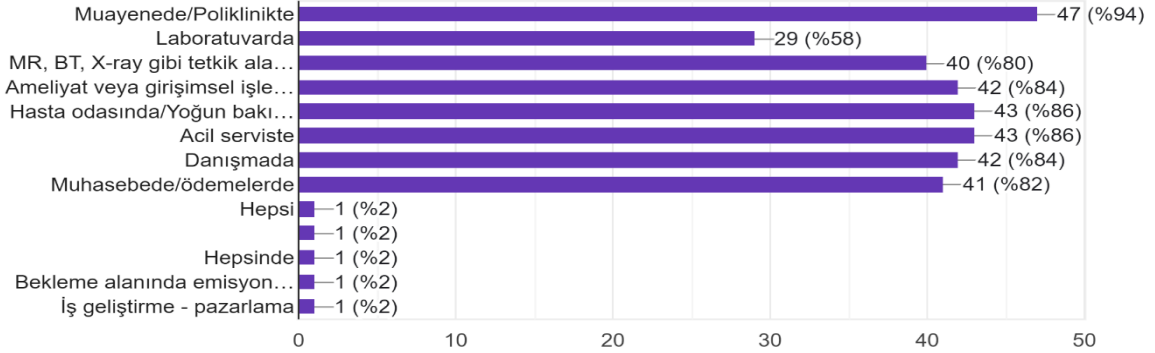
Yazılı olarak ne tür metinler çeviriyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

50 yanıt

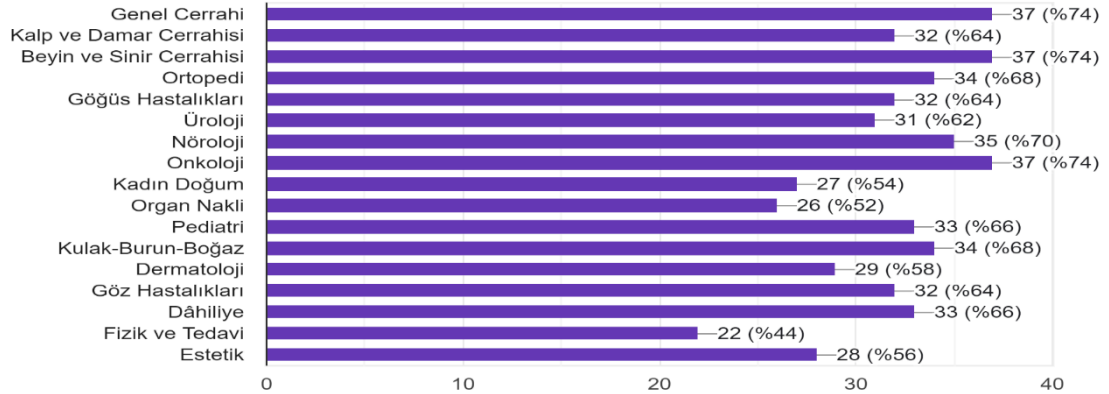
Çevirmenlerin, yazılı olarak çevirdikleri metinlere bakıldığında ilk sırada 'hasta danışma maili'nin olduğu görülmektedir. Hasta danışma mailini sırasıyla reçete, ameliyat ve herhangi bir tetkik veya girişimsel için onam formu, rapor takip etmektedir.

Sözlü çeviri yapıyorsanız hangi ortamlarda yapıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
50 yanıt

Yukarıdaki soruya ‘Hepsi’ seçeneğini işaretleyen katılımcılar hesaba katıldığında, çevirmenlerin tümü muayenede yani doktor ile hasta arasında sözlü çeviri yapmaktadır. Muayene dışında sözlü çevirinin en çok yapıldığı yerler: Acil servis, hasta odasında/yoğun bakımda, MR/BT/X-ray gibi tetkik alanlarında, danışmada, muhasebede ve laboratuvarlardır.

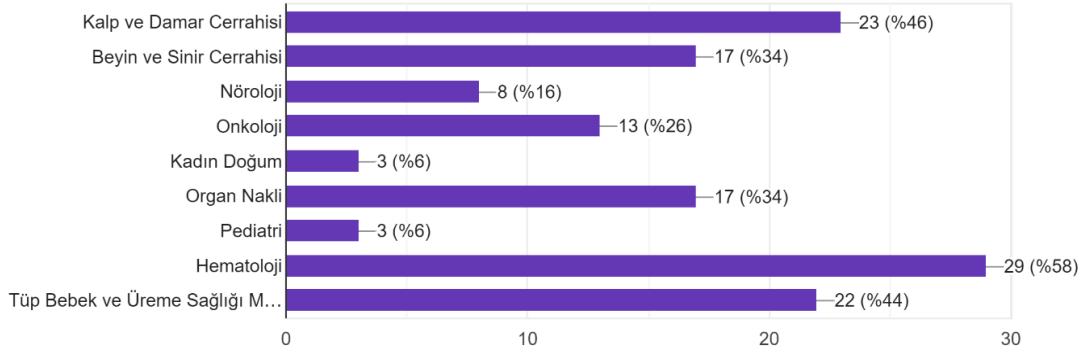
Hastanede daha çok hangi bölümlerde çeviri yapıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
50 yanıt

Yukarıdaki grafik incelendiğinde sağlık çevirmenlerinin sırasıyla en çok genel cerrahi, beyin ve sinir cerrahisi, onkoloji, nöroloji, ortopedi ve kulak burun boğaz bölümlerinde çeviri yaptıkları görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun (30 çevirmen) 10’den fazla bölümde çeviri yaptığı görülmüştür. Sadece 3 çevirmen tek bir bölümde, 7 çevirmen 3 ayrı bölümde çeviri yapmaktadır. Bu durum, sağlık çevirmenlerinin çok geniş bir tıbbî terminolojiyi bildiklerini ortaya çıkarmaktadır.

Sizce dil açısından en zor çeviri yapılan öncelikli üç bölüm hangileridir?

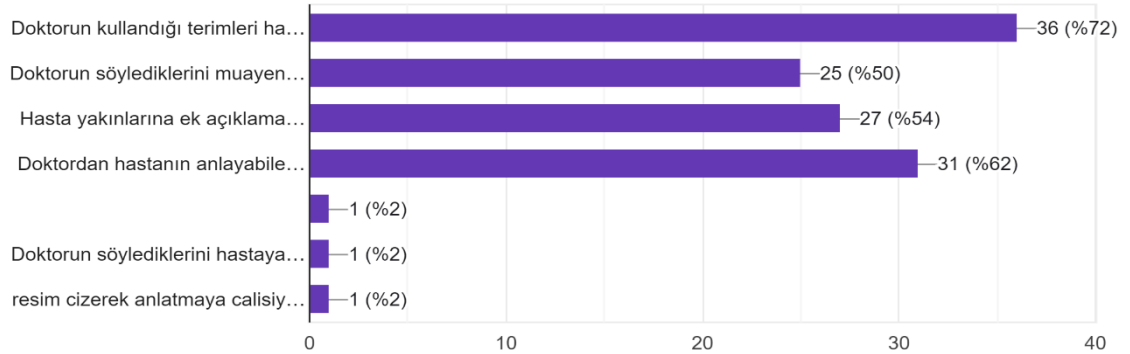
50 yanıt

Katılımcılara çeviri yaparken en çok zorlandıkları üç bölümü belirtmeleri istendiğinde 1.bölüm Hematoloji, 2.bölüm Kalp ve Damar Cerrahisi, 3.bölüm ise Tüp Bebek ve Üreme Sağlığı Merkezi (IVF) olmuştur. Diğer bölümlere oranla daha yoğun tıbbî terminoloji kullanıldığı için çevirmenlerin bu üç bölümde daha zorlandıkları düşünülebilir.

Sözlü çeviri yaparken aşağıdakilerden hangisini kullanırsınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

50 yanıt

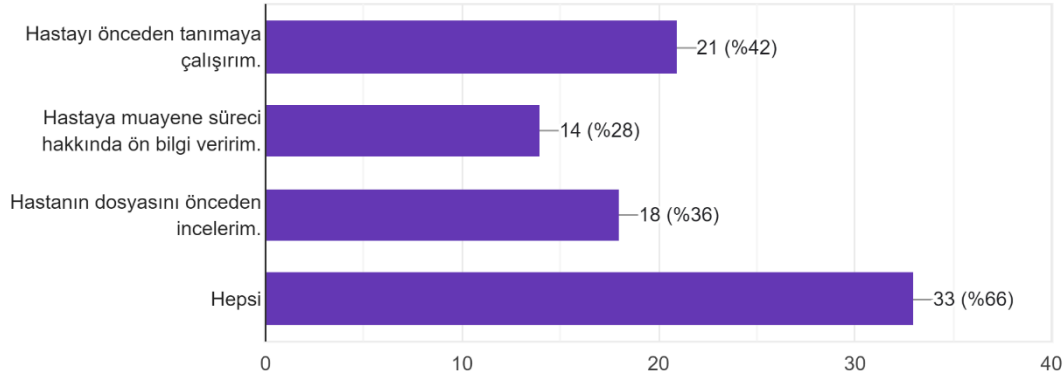

Sağlık alanında olası çeviri hataları, telafisi mümkün olmayacak sonuçlar doğurabilmektedir. Bu yüzden sağlık çevirmenlerinin psikolojik yükü ağırdır. Çevirmenler, hata yapmamak için çeşitli yollara başvurarak, yaptıkları çevirilerin taraflarca tam anlaşıldığından emin olmak isterler. Bunun için başvurdukları yollar arasında en çok kullanılanlar sırasıyla: “doktorun kullandığı terimleri hastaya açıklayarak çeviri yapmak”, “doktordan hastanın anlayabileceği daha basit bir açıklama istemek”, “hasta yakınlarına ek açıklama yapmak”, ve “doktorun söylediklerini

muayene sonrası hastaya yeniden açıklamak” gelmektedir. Kullanılan bu yolların yanı sıra bir çevirmen “doktorun söylediklerini harfî[y]en tercüme” ettiğini ifade ederken, diğer bir çevirmenin ise “resim çizerek anlatma” yoluna başvurduğu görülmektedir.

Muayene süresi sınırlı olduğu için aşağıdakilerden hangi yolu/yolları izlersiniz?

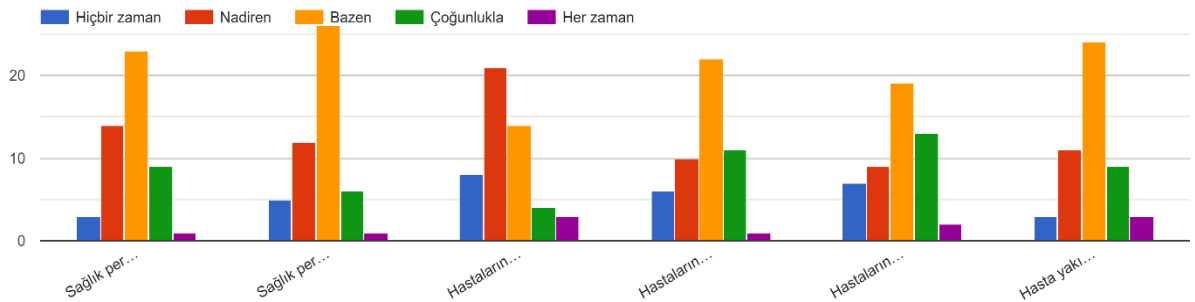
50 yanıt

Sağlık çevirmenlerinde zaman yönetimi çok önemlidir. Muayenelerde süre sınırlıdır, bu yüzden çevirmenler her iki tarafın da süreyi en etkin biçimde kullanabilmesi için bazı yollar geliştirmişlerdir. Bu yollardan en çok kullanılanlar sırasıyla: “hastayı önceden tanımaya çalışmak”, “hastanın dosyasını önceden incelemek ve “hastaya muayene süreci hakkında ön bilgi vermek” gelmektedir.

MESLEĞİN ZORLUKLARI

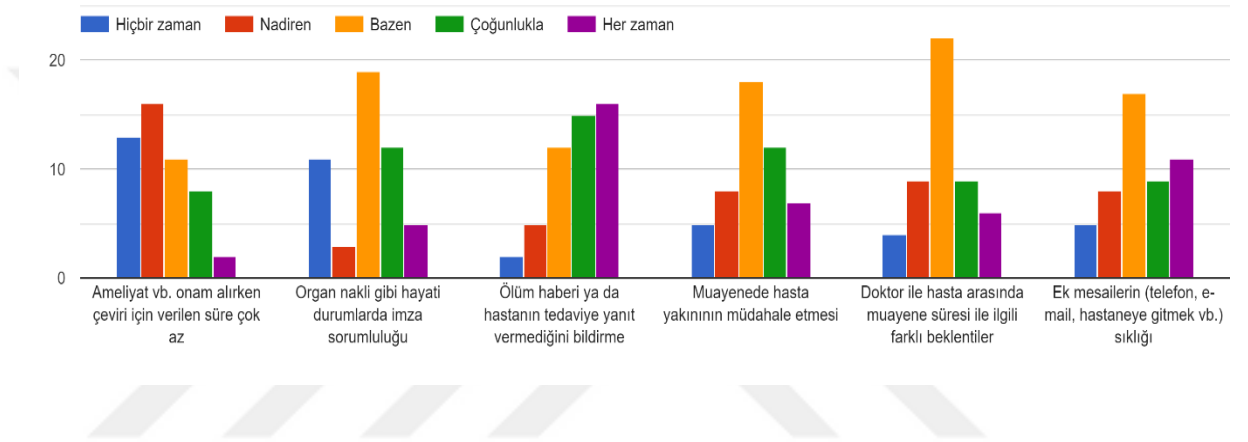
Çeviri yaparken aşağıdaki zorluklarla ne sıklıkta karşılaşıyorsunuz?

“Sağlık personelinin (örn. doktor, hemşire, teknisyen) ara vermeden uzun uzun konuşması” durumunda 50 çevirmenden yalnızca 3’ü çeviri yaparken zorlukla karşılaşmadığını belirtmiştir. 45 çevirmen “Sağlık personelinin (örn. doktor, hemşire, teknisyen) bilmediğim tıbbi terimleri çok sık kullanması” nedeniyle çeviride

zorlandığını ifade etmiştir. “Hastaların şiveli-aksanlı konuşması” durumunda çeviri yaparken herhangi bir zorlukla karşılaşmadığını söyleyen yalnızca 8 çevirmen bulunmaktadır. 43 katılımcının, aralarında nadiren de olsa, “Hastaların tıbbi terimleri anlayamaması” durumunda çeviride zorluk yaşadığı görülmektedir. 47 katılımcı “Hasta yakınlarının muayenede çeviri sürecine müdahale etmeleri” durumunda çeviri yaparken zorlukla karşılaştığını belirtirken, yalnızca 3 çevirmen bu konuda herhangi bir zorlukla karşılaşmadığını belirtmiştir.

En çok stres yaşadığınız durumlar hangisi/hangileri?

Katılımcılar, en çok stres yaşadıkları durumların başında “ölüm haberi ya da hastanın tedaviye yanıt vermediğini bildirme” olduğunu belirtmişlerdir. Bunun ardından katılımcıların en çok stres yaşadıkları durum “Ek mesailerin (telefon, e-posta, hastaneye gitmek vb.) sıklığı” olmuştur. Bu durumu “Muayenede hasta yakınının müdahale etmesi” izlemiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu “Doktor ile hasta arasında muayene süresi ile ilgili farklı beklentilerin” olmasının bazen strese yol açtığını ifade etmiştir. “Organ nakli gibi hayati durumlarda imza sorumluluğu” 36 katılımcıya bazen de olsa stres yaşattığı görülmüştür. 50 katılımcı arasından “Ameliyat vb. onam alırken çeviri için verilen süre çok az” diye yanıtlayan yalnızca 10 çevirmen olmuştur.

3.2.1. Çevirmen Profilleri ve Sermayeler

Çalışmanın bu bölümünde, İstanbul’da uluslararası sağlık turizmi hizmetinin verildiği özel hastanelerde çalışan, aynı zamanda çevrimiçi anket uygulaması ve yüz yüze söyleşiye katılan 50 sağlık çevirmeninin verdikleri yanıtlardan ve hastanelerin

yayımlattıkları iş ilanlarından elde edilen veriler ışığında sağlık çevirmenlerinin profilleri ve sermayeleri ortaya konulacaktır.

Bu alanda çalışan 50 çevirmenin 26'sı kadın, 24'ü erkektir. Kadın ve erkek çevirmenlerin sayısında orantılı bir dağılımın olduğu görülmektedir. Sağlık çevirmeni olarak çalışmak için kimi durumlarda cinsiyetin de bir sermaye olabileceğini söylemek mümkündür. Bazı bölümlerde hastalar, muayene sırasında kendilerini daha rahat hissetmeleri ve daha kolay anlatabilmeleri için mümkün olduğunca hemcins çevirmen talep etmektedir. Bu duruma Kadın Doğum bölümü örnek verilebilir. Anketimize katılan 50 çevirmenden 27'si en çok çeviri yaptıkları bölümler arasında Kadın Doğum olduğunu belirtmiştir. Bu çevirmenlerin 19'u kadın, 9'u erkektir. Kadın Doğum bölümünde görev yapan kadın çevirmenlerin sayısı erkek çevirmenlerin tam 2 katıdır. Alandan gelen deneyimimiz de bu verilerle örtüşmektedir. Alandan gelen deneyimimiz, kadın hastaların bu bölümdeki muayeneleri için kadın çevirmen talep ettiklerini, o an için müsait kadın çevirmen bulunmadığında erkek çevirmenlere görev verildiğini ortaya koymaktadır. Bu yönden bakıldığında kadın çevirmen olmanın bir avantaj olduğu ileri sürülebilir.

50 katılımcıdan 42'si ailesinde birden fazla bir dil konuşulduğunu belirtmiştir. Anket sonucuna göre katılımcıların %84'ü iki dilli ya da çok dilli olduğu bilinmektedir. Ayrıca 50 çevirmenden 29'u birden fazla dilde çevirmenlik yapmaktadır. Alanda kazandığımız deneyim ve iş ilanları, sağlık çevirmenliğinde çalışmak için iki dilli ya da çok dilli çevirmen olmanın önemli bir sermaye olduğunu göstermektedir.

Sağlık çevirmenlerinin yaş ortalaması 32'dir. Alanda elde edilen deneyimden yola çıkarak, sağlık çevirmenliğinin zihni olduğu kadar bedeni de yoran bir meslek olduğu söylenebilir. Nitekim iş ilanlarında aranılan genel nitelikler arasında “tempolu ve esnek çalışma saatlerine uyabilecek; enerjik” gibi özelliklerin vurgulanması buna doğrular niteliktedir. Yaş ortalamasına baktığımızda bu alanda çalışmak isteyen genç çevirmenlerin avantajlı oldukları düşünülebilir.

50 çevirmenden 39 çevirmen Türkiye dışında bir ülkede doğmuştur. Türkiye dışında başka bir ülkede yaşamış olan 38 çevirmen vardır. Anket bilgilerine göre bu çevirmenler, yabancı dili o dilin konuşulduğu ülkede doğmuş ya da yaşamış kişilerdir. Diğer bir veriye göre bu alanda çalışan her 5 çevirmenden 4'ü Türkiye dışında doğmuş

ya da yaşamıştır. Buradan bakıldığında yurt dışında doğmuş ya da yaşamış olmanın önemli bir sermaye olduğu açıktır.

29 çevirmenin referans yoluyla işe girdiklerini göz önünde bulundurulduğunda sağlık alanında çalışmak için sosyal sermayeye sahip olmanın oldukça etkili olduğu söylenebilir.

Ankete verilen yanıtlara göre 50 çevirmenden 21'i çeviri yaptıkları diller arasında Arapça olduğunu dile getirmiştir. Bunların arasından 10 çevirmen ise Arapça dışında başka bir dilde çeviri yapmamaktadır. Bu verilere göre İstanbul'da sağlık turizmi alanında en çok kullanılan dillerin başında Arapça gelmektedir. Bu bilgilere dayanarak İstanbul'da özel hastanelerde çevirmen olarak çalışmak için Arapça bilmek önemli bir avantaj sağlamaktadır.

3.2.2. Çeviri Pratikleri

Bu bölümde, çevrimiçi anket uygulamasına ve yüz yüze söyleşiye katılan çevirmenlerin verdikleri bilgilere göre sağlık çevirmenlerinin gerçekleştirdikleri çeviri pratiklerinin neler olduğu ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Ankete sorularına verilen yanıtlara göre özel hastanelerde yalnızca yazılı çeviri yapan hiç çevirmen yoktur. Çevirmenlerin %44'ünün hem sözlü hem de yazılı çeviri yaptıkları görülürken, çevirmenlerin %56'sının ise yalnızca sözlü çeviri yaptıkları görülmektedir.

Sağlık çevirmenlerinin öncelikle ne tür yazılı çeviriler yaptıkları incelendiğinde sırasıyla en çok “hasta danışma maili, reçete, ameliyat ve herhangi bir tetkik veya girişimsel işlem için onam formu, sağlık raporu” çevirdikleri görülmektedir.

Çeviriler yüz yüze ya da doktor, hasta ve çevirmenin müsaitliklerine göre kimi zaman uzaktan da yapılabilmektedir. Uzaktan çeviriler telekonferans, video konferans gibi teknolojik iletişim platformaları aracılığıyla yapılabilmektedir.

Yüz yüze sözlü çevirilerin gerçekleştiği ortamlara bakıldığında tüm çevirmenlerin muayene/poliklinik ortamında çeviri yaptıkları görülmektedir. Bunu sırasıyla acil servis, hasta odasında/yoğun bakım ortamları izlemektedir. Bu ortamlarda daha çok doktor ile hasta arasında sözlü çeviri yapılmaktadır. Sözlü çevirinin bu

ortamların dışında MR/BT/X-ray gibi tetkik alanlarında, laboratuvar, muhasebede ve danışma gibi yerlerde gerçekleştiği görülmektedir. Bu yerlerde çevirmenler muhasebeci, sekreter, hemşire, teknisyen ve diğer sağlık çalışanları ile hastalar arasında çeviri yapmaktadır.

Yüz yüze söyleşide çevirmenlerin paylaştıkları bilgilere ve alandan gelen deneyimize dayanarak sağlık çevirmenlerinin, gerektiğinde hastaların otel rezervasyonlarını yaparken; havalimanından otele, otelden hastaneye ve tedavi sonrası hastaneden otele, otelden havalimanına olacak şekilde ulaşımını organize ederken, hasta ile otel çalışanları ve ayrıca şoför ile hasta arasında iletişim sağlanması amacıyla çoğu zaman sözlü bazen de yazılı olmak üzere çeviriler yaptıklarını söylemek mümkündür. Bunların dışında hasta ile eczane çalışanları; hasta ile ve döviz bürosu çalışanı arasında hem yazılı hem de sözlü çeviriler yapmaktadırlar.

Bu bilgilerden hareketle sağlık çevirmenlerinin, yalnızca tıp alanına dair çeviri yapmadıkları; muhasebe, turizm, finans gibi farklı alanları da kapsayan geniş bir sahada çeviri yapma sorumluluklarının bulunduğu anlaşılmaktadır.

Sağlık çevirmenlerin sırasıyla en çok “genel cerrahi, beyin ve sinir cerrahisi, onkoloji, nöroloji, ortopedi ve kulak burun boğaz” branşlarında sözlü çeviri yapmaktadırlar. 50 çevirmenden 30’u, birbirinden farklı terim bilgisi gerektiren 10’dan fazla branşta çeviri yapmaktadır. Bu bilgiler dayanarak sağlık çevirmenlerinin çok geniş bir tıbbî terminolojiyi bilmeleri gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Özetleyecek olursak, özel hastanalarda çeviri pratikleri yazılı ve daha çok sözlü olmak üzere hem yüz yüze hem de uzaktan yapılmaktadır. Çeviri pratiklerinin hasta danışma mailinden, sağlık raporuna; muayeneden muhasebeye, ulaşım organizasyonundan otel rezervasyonuna kadar uzanan geniş bir uygulama alanını kapsadığı görülmektedir. İdealdeki çeviri pratiği ile alanda gerçekte var olan çeviri pratiğinin birbirinden oldukça farklı olduğu anlaşılmaktadır.

3.3. Söyleşi: “Sağlık Çevirmeni Olmak”

Saha araştırmasını bu bölümünde sağlık çevirmenleriyle yapılan yüz yüze söyleşi içeriğinin tasarlanmasında Bourdieücü düşünömsellik ilkesi bize bir izlek

sunmuştur. Ayrıca alandan gelen sağlık çevirmenliği deneyimimiz tamamlayıcı bir etken olmuştur.

Sağlık çevirmeni ve sağlık çevirmenliği mesleğiyle ilgili veri toplamak amacıyla ilgili sağlık kurumlarında görev yapan ve yüz yüze söyleşi uygulamasına gönüllülük beyanında bulunan 9 çevirmenle, 8 açık uçlu sorudan oluşan yüz yüze söyleşi gerçekleştirilmiştir. Söyleşilerin tamamı katılımcıların talepleri doğrultusunda çalıştıkları kurumların dışında bir kafede gerçekleştirilmiştir. Bu sayede söyleşiye katılan çevirmenlerin kendilerini daha rahat hissetmeleri sağlanmıştır. Her bir söyleşi yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Söyleşilerde alınan ses kayıtlarının transkripsiyonu bilgisayarda Word programında yapılmıştır.

Araştırmanın gizlilik ilkeleri gereğince katılımcıların adları ve görev yaptıkları özel hastaneler belirtmemiş, aşağıdaki tabloda paylaşıldığı gibi kodlanmıştır.

Tablo 3.2: Katılımcı kodu ve katılımcı ünvanı bilgileri.

Katılımcı Kodu	Katılımcı Ünvanı
Y1	Yönetici (İngilizce)
BS1	Bölge Sorumlusu (Rusça)
UZ1	Uzman (Arapça, Farsça, Kürtçe, Türkmençe)
UZY1	Uzman Yardımcısı (Fransızca, İngilizce)
UZY2	Uzman Yardımcısı (Rumence)
UZY3	Uzman Yardımcısı (Arapça)
HKY1	Hasta Koordinasyon Yetkilisi (Arapça, Fransızca, İngilizce)
Ç1	Çevirmen (Fransızca, İngilizce, İspanyolca)
Ç2	Çevirmen (Arapça, İngilizce, Özbekçe)

Yüz Yüze Söyleşi Analizi

Söyleşi analizinin yapılacağı bu bölümde cevap metni bütünlüğünü korumak için öncelikle sorular tek tek verilmiştir. Daha sonra katılımcıların verdikleri cevaplar alt alta sıralanmıştır. Söyleşi metnlerinin uzun olması ve cevapların okunabilirliğini olumsuz etkilememesi için saha araştırma sorularımızda odakta yer alan cevaplar sadeleştirilerek, araştırmamız açısından önemli kesitlere yer verilmiştir.

Hilal Akman Dömbekçi ve Mehmet Akif Erişen'in de vurguladığı gibi bilimsel araştırmalarda verilere ulaşma yollarından biri olan yüz yüze söyleşide sorulacak

soruların özellikleri kadar soruların hangi sırada sorulacağına da dikkat etmek son derece önemlidir (Akman Dömbekçi & Erişen, 2022:149). Çünkü söyleşiye katılımcıyı zorlayacak ya da endişeye sokacak bir soruyla başlamak, söyleşi sürecini olumsuz etkileyeceği için söyleşinin ilk sorusunun daha genel bir soru olması tercih edilmiştir.

1- Sağlık çevirmeni olmaya nasıl karar verdiniz?

Y1, üniversitede çeviri eğitimi almadığını ancak alanla ilgili bir bölüm olan sağlık yönetimi mezunu olarak alana yabancı olmadığını ifade etmiştir. Sağlık yöneticisi olarak çalışırken, gelişen bazı durumların onu yavaş yavaş sağlık çevirmenliğine yönlendirdiğini ve bu süreç onun kariyer planında olmasa da sonuçtan hoşnut olduğunu belirtmiştir.

BS1 ise tesadüfi bir süreç sonrası sağlık çevirmeni olmaya karar verdiğini belirtmiştir. Daha önce tekstil alanında çalıştığını ve çalıştığı firma kapanınca işsiz kaldığını ve o dönemde bir hastanenin yayımladığı iş ilanına başvurduktan sonra görüşmeye çağrıldığını ve anlatılan iş tanımını kabul edip işe başladığını dile getirmiştir.

UZ1, 2013 yılında babasının sağlık problemleri için hastanede muayene sırası beklerken tanık olduğu bir iletişimsizlik durumunun sağlık çevirmeni olmasına yol açtığını söylemiştir. Kuzey Iraklı Kürtçe konuşan yabancı bir hastanın o an hastane sekreteriyle deyim yerindeyse işaret diliyle anlaşmaya çalıştığını, iletişimin sağlanması için Arapça konuşan bir çevirmenin yönlendirildiğini, hastanın Arapça, çevirmenin ise Kürtçe bilmemesi üzerine olaya müdahil olmak zorunda kaldığını belirten UZ1, Kürtçe konuşan hastanın hastanede bulunduğu süreç boyunca kendisinden 2-3 kez yardım istendiğini ve ertesi gün kendisine sağlık çevirmeni olarak çalışma teklifinin yapılmasıyla bu mesleğe başladığını ifade etmiştir.

UZY1, sağlık çevirmeni olmaya kendi karar vermediğini, sürecin bir tanıdık aracılığıyla gelen teklifi değerlendirmesiyle geliştiğini söylemiştir. Mütercim ve tercümanlık bölümünden mezun biri olarak farklı alanlarda çalışabileceğinin farkında olduğunu belirten UZY1, bu işe girmesini bir şans olarak görmüştür.

UZY, sağlık çevirmeni olmadan önce tekstil sektöründe çalıştığını, kariyer.net adlı platformda iş ararken tesadüfen gördüğü sağlık çevirmeni ilanına başvurduğuna ve daha sonra başvurduğu hastaneden aranmasıyla sürecin geliştiğine değinmiştir.

UZY3, bu mesleğe tesadüfen başladığını belirtirken hukuk mezunu olduğunu ve Türkiye’de diploma denkliği olmadığı için kendi alanında çalışmadığını bu yüzden geçici olarak başladığı sağlık çevirmenliğinin artık sürekli işi haline geldiğini ifade etmiştir.

HKY1, İstanbul’da bulunan özel bir üniversitede işletme alanında yüksek lisans yaparken, özel bir hastanede sağlık çevirmeni ihtiyacı olduğunu bir arkadaşı aracılığıyla tesadüfen duyduğunu ve yarı zamanlı çalışma niyetiyle, mülakata gittiğini belirtmiştir. Mülakatta tam zamanlı çalışması istenince, eğitimini yarıda bırakıp sağlık çevirmeni olarak çalışmaya başladığını ama aslında işletme alanında çalışmayı daha çok istediğini ifade etmiştir.

Ç1, üniversite okurken önce akademisyen olmayı planladığını, son sınıfa geldiğinde ise sağlık çevirmenliği alanında bir şeyler yapmak istediğini ve üniversiteden mezun olurken bu isteğin artık kendisi için bir hedef haline dönüştüğünü ifade etmiştir.

Ç2, önceden aklında sağlık çevirmenliği yapmak olmayan Ç2, sağlık çevirmeni olmasının arkadaşlarıyla yaptığı şakayla başlayan ve sonradan gerçeğe dönen tesadüfi bir sohbete dayandığını söylemiştir. Arkadaşının referansı ile bu işe giren Ç2, daha önce bu alanda çalışmamış olduğu için yaptığı şakanın gerçeğe dönüşmesinden şaşkınlık duyduğunu ve de korkutuğu eklemiştir.

Katılımcıların sağlık çevirmeni olmaya nasıl karar verdiklerini öğrenmeye yönelik sorulan soruya verdikleri cevaplara baktığımızda, daha önce başka sektörlerde çalıştıkları ve yabancı dil bildikleri için arkadaşları ya da tanıdıkları tarafından bu alana yönlendirildikleri görülmektedir. Biri dışında katılımcıların hepsinin sağlık çevirmeni olmaya tesadüfen karar vermiş olması dikkat çekmektedir.

2- Bu işe girmek için sizce referans mı yoksa iş ilanları mı daha etkili olmaktadır?

Y1, sağlık çevirmenliğinin diğer çevirmenlik türlerinden oldukça farklı olduğunu ve bu yüzden özel bir yaklaşım gerektirdiğini düşünen Y1, deneyimlerine dayanarak işe alımlarda referansın daha etkili olduğunu vurgulamıştır. Ancak bu alandaki çevirmen açığının fazla olması nedeniyle iş ilanları aracılığıyla da sağlık çevirmeni adaylarına şans verilmesi gerektiğini çünkü iş ilanlarıyla başvuru yapanların arasından da iyi adaylar çıkabildiğini belirtmiştir.

BS1, bu işe girmek için referansın daha önemli olduğunu söylemiştir. Ona göre bunun nedeni bu alanda ilk kez çalışacak çevirmenler için iş ilanlarında çok fazla bilginin yer almamasıdır. BS1 bu işe referansla girenlerin, alanda nelerle karşılaşacaklarını öncesinde öğrenebiklerine dikkat çekmiştir.

UZ1, bu işe girmek için referansın daha önemli olduğunu ancak alan konusunda bilgili ve birden fazla yabancı dil bilen birinin de iş ilanları aracılığıyla bu alanda kolaylıkla işe girebileceğinden söz etmiştir.

UZY1, bu işe girmek için referansların daha etkili olduğuna dair görüş bildirmiştir. Ona göre deneyim sahibi birinin ne kadar referansı varsa işe alımı o kadar kolaylaşmaktadır. Ancak yine de iş ilanlarının iş bulmaya yardımcı olduğunu ifade etmiştir.

UZY2, hiç tereddüt etmeden bu alanda kesinlikle referansla işe girmenin daha kolay olduğunu belirtmiştir.

UZY3, bu alanda çalışmak için referansın ilanlardan daha etkili olduğunu dile getirmiştir.

HKY1, sağlık çevirmeni olarak çalışmak için referansın kesinlikle daha etkili olduğunu belirtmiştir.

Ç1, kendisi için iş ilanlarının daha etkili olduğunu ancak referansın her sektörde olduğu gibi sağlık çevirmenliği alanında da etkili olduğunu belirtmiştir.

Ç2, çalıştığı bölgenin ekibindeki veya diğer bölgelerdeki ekiplerde çalışan arkadaşlarını düşündüğünde, bu işe girmek için referansın daha etkili olduğunu ifade etmiştir.

Sağlık çevirmenliği alanında çalışmak için referansın mı yok iş ilanlarının mı daha etkili olduğunu ortaya koymaya çalıştığımız bu sorumuza alanın faileri olan çevirmenlerin verdikleri cevaplar, referansın çok daha etkili olduğunu gözler önüne sermektedir.

3- Sağlık çevirmenliğine başladığınız ilk günü hatırlıyor musunuz? Ne hissetmişsiniz?

Y1, sağlık çevirmenliğine başladığı günü hatırlayan Y1, ilk soruya verdiği cevapta belirttiği gibi bu işe tesadüfen girdiğini tekrarlamıştır. Hastaneye gelen yabancı

bir hasta ile hastane çalışanları arasında yaşanan iletişimsizlik sonucu kendisinden çeviri desteği talebinde bulunulmasıyla sağlık çevirmenliğine adım atmıştır. O anda kendisini sağlık çevirmenliğinde yetkin hissetmediğinden tedirginlik yaşadığını ve sürekli kendi kendine acaba bütün sağlık terimlerini biliyor muyum, doğru bilgi verebiliyor muyum gibi sorular sorduğunu dile getirmiştir. Olası çeviri hatalarından doğabilecek sorunların önlenemeyeceğini düşündüğü için büyük bir tedirginlik yaşadığını vurgulamıştır.

BS1, başka bir alandan sağlık çevirmenliği alanına geçiş yaptığı için bu alanda başladığı ilk günü hatırladığını söyleyen BS1, ilk gün yaşadığı büyük psikolojik yorgunluğu ikinci gün daha çok hissetmiş.

UZ1, bu mesleğe başladığı tarihi tam olarak hatırlayabilen ve söyleşinin ilk sorusuna verdiği cevapta *ad hoc* çeviri yaptığı bilinen UZ1, radyoloji bölümünde MR tetkiki için hazırlanan bir hastadan bu işlem için onam aldığını söylemiştir. Hastanın dilini çok iyi bildiğinden çeviri sırasında heyecanlanmadığını ya da farklı duygular yaşamadığını ifade etmiştir.

UZY1, sağlık çevirmenliğindeki ilk gününde oldukça heyecanlı, çekingen ve gergin hissettiğini söyleyen UZY1, bu işte insanların sağlıkları söz konusu olduğu için bir an bu işi yapamayağını düşündüğünü dile getirmiştir.

İlk günün çok iyi hatırladığını söyleyen UZY2, o gün ekibinden biri ona ne yapmasını anlatmasına rağmen kendisinin bir anda hastayla baş başa kaldığını dile getirmiştir. Nöroloji polikliniğinde muayene sırasında heyecandan titrediğini, kalbinin çarptığını ve hatta yanlışlıkla hastaya Türkçe, doktora Rumence konuştuğunu ifade etmiştir. Doktorun anlayışı sayesinde çevirisine devam edebildiğini ama yine de çok heyecanlı olduğunu vurgulamıştır. Yanlış yapma kaygısı, çekingenlik

Bu meslekteki ilk gününü daha dünmüş gibi hatırladığını söyleyen UZY3, o gün hissettiği duyguları heyecan, tedirginlik, korku ve çekingenlik olarak sıralamıştır.

Sağlık çevirmenliğine başladığı ilk günü çok net hatırlayan HKY1, o gün çok tedirgin olduğunu ve yanlış bir şey yapmaktan korktuğunu dile getirmiştir. Hiçbir ön eğitim ve oryantasyon verilmeden doğrudan hasta ile karşılaşan çevirmen, hastanın küçük bir çocuk olması ve babasının da tedirginliği nedeniyle çok endişelendiğini ifade etmiştir.

Ç1, meslekteki ilk gününde çok hırslı olduğunu, bir an önce işe başlamak istediğini aktarmıştır. Bir önceki işinde satış bölümünde çalıştığını, orada kendini yetersiz hissettiğini, artık istediği işi yapmaya fırsat bulduğunu söylemiştir. Ç1, sağlık çevirmenliği alanında çok hızlı ilerlemek isteği için ilk gün ona eşlik edip hastaneyi tanıtan, çeviride yardımcı olan çevirmene sürekli, çeviri yapmak istediğini söylediğini ve onun gözetiminde ilk gün biraz çeviri yaptığını anlatmıştır.

Bu mesleğe başladığı ilk günün aslında mülakat günü olduğunu belirten Ç2, mülakat sonrasında o an gelen yabancı bir hastaya çeviri yapmasının istendiğini, hastaya çeviri yapmaya giderken doktorun kullanacağı tıbbi terimleri anlayıp anlamayacağını, doktorun söylediklerini hastaya aktarıp aktaramayacağını düşünerek heyecan ve stres içinde olduğunu ifade etmiştir. Verdiği 1 saatlik çeviri hizmetini farklı bir deneyim olarak gören, Ç2, o 1 saatin kendisi için adeta 1 gün gibi geçtiğini dile getirmiştir.

Bu sorumuzla sağlık çevirmenlerinin bu meslekte ilk gün neler hissettiklerine odaklanılmaktadır. Söyleşimizin ilk sorusundan sağlık çevirmenliğine genel olarak tesadüfen başladıklarını bildiğimiz katılımcıların heyecan, korku, stres, psikolojik yorgunluk, kendini yetersiz hissetme gibi duygular yaşadıkları görülmektedir. Bunların nedenleri arasında alan deneyimi eksikliği, kurum içi ön eğitim ve oryantasyon verilmemesi, doğrudan çeviri yapma durumu, çeviri hatası yapma kaygısı yer almaktadır.

4- Bir sağlık çevirmeni olarak günlük rutininizi/yaptıklarınızı açıklar mısınız?

Şu an yönetici pozisyonunda çalıştığı için kendisine bağlı bir çevirmen ekibinin bulunduğunu dile getiren Y1, bu ekibin çalışmasındaki tüm süreçlerden, çevirmenlerin çalışma şartlarının uygunluğundan sorumlu olduğuna değinmiştir. Ayrıca yeni iş bağlantıları sağlamak ve bu bağlantılardan gelen işlerin sorunsuz ilerlemesinden, cirolardan, raporlamalardan kısacası yabancı hastalara ait tüm süreçlerin takibinden sorumlu olduğunu belirtmiştir.

BS1, günlük rutinine ofiste maillerine cevap vererek başladığını, daha sonra günlük programına göre hastaları varsa onlara eşlik ettiğini belirtmiştir. Ayrıca bazen hastanede işe yeni başlayan hekimlerle bazen de yurt dışından hasta yönlendiren hekimlerle gün içinde toplantılara katıldığını aktarmıştır. Gün sonunda ise planlı hastalarının gelip gelmediğini, ödemelerde sorun olup olmadığını kontrol ettiğini ve

gelen hastaların aldıkları hizmetlere ilişkin görüşlerini öğrenmek için onlarla görüşmeler yaptığını anlaştırmıştır.

Yoğun mail aldığına değinen UZ1, bu yüzden günlük rutinine sabah ilkin maillerini kontrol ederek başladığını, sonrasında o günkü hastaların hangi bölümlerde hangi saatlerde randevularının bulunduğuna göre çevirmenler arasında görev dağılımını yapıp, onları yönlendirdiğini ifade etmiştir. Ayrıca, ameliyat günü belli olan hastaların bilgilerini yatış işlemlerinin yapılacağı bölümlere ilettiğini, gerekli planlama ve ödemelerin takibini yaptığını söyleyen UZ1, yaptığı bu işlemleri kısaca organizasyon olarak tanımlamıştır.

UZY1, günlük rutinine maillerini ve iş takvimini kontrol ederek başladığını ifade etmiştir. Eğer iş takviminde o gün Türkiye'ye gelecek bir yabancı hasta görünüyorsa hasta için organize ettiği transfer bilgilerini ilettiğini, daha sonra varsa evrak işlerini yaptığını ve o gün hastanede bulunan hastalara çevirmenlik yaptığını belirtmiştir.

UZY2, sabah ilkin bilgisayarını açtığına, o gün gelecek hastalarının bilgilerini gözden geçirdiğine değinmiştir. Ardından doktor görüşü almak için başvuran hastaların listesini çıkarıp, raporlarını çevirdiğini sonra da raporları doktora iletip, doktordan görüş aldığını anlatmıştır. Doktorun önerdiği tedavi planının ortalama maliyetini öğrenmek için finans bölümüne danıştığını, ardından aldığı fiyat bilgisini hastaya ilettiğini dile getirmiştir. Hasta aldığı doktor görüşünü ve fiyat bilgisini kabul ettikten ve ardından aldığı uçak biletinin bilgilerini ilettikten sonra hastanın havalimanı-otel, hastane-otel arasındaki tüm ulaşımını organize edip, bunların takibini yaptığına ifade etmiştir. Bu işlemleri, sahada yoğun olsa da, yapması gerektiğini söyleyen UZY2, bazen bir yandan yanında hastayla doktoru beklerken bir yandan da başka bir hastanın ulaşımını organize ettiğine veya cep telefonundan başka bir hastanın raporlarını çevirdiğine ve son olarak bu süreçlerin çok zor olduğuna dikkat çekmiştir.

UZY3, Sabah ilkin hasta listesini hazırladığı, ardından çevirmenler arasında görev dağılımı yaptığı, hangi çevirmenin hangi hastaya eşlik edeceğini belirlediğini dile getirmiştir. Ayrıca, gün içinde, hasta listesinde bulunmayan yani plansız gelen hastalara da çevirmen hizmeti sağladıklarını ifade etmiştir. Gün sonunda ise o gün içinde çeviri hizmeti verdikleri tüm hastaların muayene oldukları bölümleri, yaptırdıkları tahlil ve tetkikleri, ameliyatları ve yaptıkları ödemeleri not ettiklerini eklemiştir.

HKY1, her gün hastaneye girer girmez bilgisayarını açıp, kendisine gelen Fransızca ve Arapça dillerinde yazılmış hasta raporlarını İngilizce ya da Türkçe'ye çevirip, ilgili doktorlara bu hastaların tedavi için uygun olup olmadıklarını danışmak için mail attığını belirtmiştir. Ayrıca, eğer doktordan cevap gelmemişse, hatırlatma maili yazdığını, ve bu sayede daha hızlı dönüş aldığını vurgulamıştır. Eğer hastası var ise, mail işlerini bitirdikten sonra, sahaya inerek çevirmenlik yaptığını söylemiştir.

Ç1, günlük rutinde yaptıkları arasında o günkü hastalarını karşılamak, onların sağlık çalışanlarıyla iletişimlerini gerçekleştirmek, hastaların muayene vb. kayıtlarının açılmasını sağlamak, muayenede çeviri yapmak, gerektiğinde hastaların ulaşım ve konaklamalarını organize etmek, hastalara ait tıbbi belgelerin hastalara ve onların hastaneye gelmesini sağlayan bölge sorumlularına iletmek olduğunu belirtmiştir. Ç1, bunların dışında, sağlık sigortasıyla sorun yaşayan hastaların sorunları çözmeye yardımcı olduğuna da değinmiştir. Sağlık sigortasıyla ilgili sorunlar için önce hastanedeki sigorta birimini sonrasında gerektiğinde hastanın yurt dışında bulunan sigorta şirketini, kimi zaman Türkiye'deki temsilciliğini aradığından söz etmiştir.

Ç2, günlük rutinde önce mailleri kontrol ettiğini, kendisini ilgilendiren bir mail olup olmadığını, takip ettiği hastaya ait herhangi bir bölümden talep ettiği raporlarla ilgili cevap gelip gelmediğini, ayrıca takibindeki hastaya oluşturduğu randevu ve organize ettiği ulaşım bilgilerini kontrol ettiğini, sonra da o gün eşlik edeceği hastaların isimlerinin yazılı olduğu listeye bakıp, hazırlıklarını yaptığını anlatmıştır.

Mesleğin gerektirdiği görev ve sorumlulukların ortaya konulmasını amacıyla oluşturduğumuz bu soruya verilen cevaplara göre sağlık çevirmenlerinin, yoğun iş temposuyla çalıştıkları dikkat çekmektedir. Katılımcılarımızın, hasta ile doktor arasında iletişimi sağlamanın dışında genel olarak e-posta takibi, havaalanı-otel-hastane arasındaki ulaşım ve gerektiğinde otel rezervasyonlarının organizasyonu, ameliyat olacak hastaların yatış, ödeme vb. işlemlerinin yapılmasını sağlanması gibi birçok görev ve sorumluluk yüklendikleri görülmektedir.

5- Çeviri yaparken çok zorlandığınız ya da başa çıkamadığınız bir durum veya olay yaşadınız mı? Yaşadıysanız bunun nedeni neydi?

Yaşadığı özel bir olayı o anda hatırlayamayan Y1, kendisini genel olarak tedirgin eden ya da tekrarlanmasından korktuğu bir durumu anlatmıştır. Sağlık çevirmenliğinde yapılan çevirilerin eşzamanlı çeviri uygulamasına benzediğini belirten Y1, çevirmenin

doktorun o an ağzından ne çıkacağını bilemeyeceğini, doktorun kurduğu cümlelerin anlamını bilip bilmediği konusunda şüphe duyabileceğini dolayısıyla da doktorun söylediğini hastaya anlatmaya ve hastanın da bunu anlamasına yardımcı olmanın çok zorlu bir süreç olduğuna değinmiştir. Ayrıca doktorun, hastanın sağlığıyla ilgili süreçte hayati bir karar alırken nasıl büyük bir risk alıyorsa, hastanın bu süreci doğru anlayıp anlamadığından da çevirmenin sorumlu olduğunu, bu yönüyle de vicdani bir yükünün olduğuna dikkat çekmiştir. Çevirmenin, gece aklına birden gün içinde yaptığı çevirinin geldiğini ve çeviride bir hata yapıp yapmadığını düşünmeye başladığını söyleyen Y1, bu işin psikolojik ağırlığının varlığından söz etmiştir. Anlattığı durumu kendisinin de yaşadığını, başına benzer bir durumun tekrarlanma olasılığının kendisi için tedirginlik verici olduğunu dile getirmiştir.

BS1, sağlık çevirmenliğiyle ilgili bir eğitimi olmamasına rağmen çeviri konusunda sorun yaşamadığını dile getirmiştir. Bilmediği veya anlamadığı konularda doktorlara danışan BS1, doktorlardan konuyu daha basit bir dille yani günlük konuşma dilinde ve basit örneklerle anlatmalarını istediğini söylemiştir. BS1, doktorların da anlatıklarının hastalar tarafından daha iyi anlaşılmasını istediklerini, çevirmen doğru anlamayınca hastaların da anlamayacağını bildiklerinden bu konuda çevirmene yardımcı olduklarını ifade etmiştir.

UZ1, sağlık çevirmeni olarak görev yaptığı 10 yıl içinde birçok zorlayıcı durumla karşılaştığını söylemiştir. Bu durumlar arasında bir hastaya konulan çaresiz bir hastalığın teşhisini ya da ex olan bir hastanın haberini hastanın ailesine söylemek gibi üzücü haberleri vermenin olduğunu ifade eden UZ1, özellikle doktorun %100 başarı oranı verdiği bir ameliyatın sonrasında hasta yakınına bu ameliyatın başarı oranının düşük olduğunu ya da hastanın yeniden ameliyat olması gerektiği vb. şeyleri söylemelerinin sağlık çevirmenlerini çeviri yönünden zorladığını belirtmiştir. Bazen de riskli bir ameliyatın iyi geçtiğinin haberini verirken sağlık çevirmenlerinin mutlu olduklarını ve motivasyonlarının arttığını, kısacası aynı gün içinde hem iyi hem kötü haber vermekten sürekli duygu değişiklikleri yaşadıklarını aktarmıştır.

İki yabancı dil bildiğini belirten UZY1 daha önce yorgunluk, stres ya da heyecandan ötürü kimi zaman diller arasında geçiş yapamadığından söz etmiştir. İki yabancı dili birbirine karıştırdığında bir an durup, sakinleşmeye çalıştığını ve hastanın konuştuğu dilden konuşmaya (dil düzeyini ayarlaması) devam etmeye çalıştığını

belirtmiştir. Kısaca iki yabancı dil konuşmanın ve biraz da ortamdaki baskının kendisini daha önce çok zorladığına değinmiştir.

UZY2, Çeviri yaparken çok zorlandığı bir olayı anlatırken, yabancı hastaların Türkiye'ye hastalıklarının son evresinde geldiklerine, çok ağır tedaviler aldıklarına değinen UZY2, onu en çok zorlayan şeyin hastaların tedavilerini mümkün olmadığını hastalara iletme olduğunu dile getirmiştir. Hastaların stresli olmalarının bazen çevirmenleri olumsuz etkilediğinden söz eden UZY2, kelime eksikliğinden değil de yoğunluk, stres veya yaşadığı duyguların etkisiyle zorlandığını, hatta bazen çeviri sırasında kilitlendiği anlar olduğunu ifade etmiştir. Bu işteki ilk üç ayı boyunca her gece rüyalarında hastaneyi ve hastaları gördüğünü, uykusundan ağlayarak uyandığını, bu durumun onu çok rahatsız ettiğini söyleyen UZY2, rüyalarında hastaneyi görmemek için artık dua etmeye başladığını dile getirmiştir. Bir gün bu durumu annesiyle paylaştığında annesinin ona "Kızım, her doktor her ölen hastanın arkasından ağlarsa doktor olamaz; her papaz da her cenazenin arkasından ağlarsa papaz olamaz. Bu yüzden kendini vakalara bu kadar dahil edip hassas olmamalısın, duvar gibi de katı olmamalısın" diyerek onu teselli etmeye çalıştığını anlatmıştır.

UZY3, işitme güçlüğü çeken 80 yaşında bir hastaya çeviri yaparken yüksek sesle konuşmak zorunda kaldığı için doktor tarafından yanlış anlaşıldığı bir durumu unutamadığını aktarmıştır. Çevirmenin hastayı azarladığını düşünen doktorun, kendisine kızdığını ve bu durum yüzünden hem doktora, hem hastaya hem de hasta yakınına ek açıklama yapmak zorunda kaldığını belirtmiştir.

HKY1 sağlık çevirmeni olarak, yakın zamanda yaşadığı bir olayı paylaşmıştır. Çalıştığı hastanede 9 aydır tedavi gören 18 aylık bir bebeğin ölümünün kendisini bir anne ve kadın olarak çok sarstığını çünkü çocukla arasında bir bağ oluştuğunu ifade etmiştir. Hastanın anne babasını çağırıp ölüm belgesini verirken duygusal anlamda çok zorlandığını belirtmiştir. Bu örnekle, sağlık çevirmenlerinin sadece çeviri yapmadıklarını hasta ve yakınlarıyla da bağ kurduklarını vurgulamıştır.

Ç1, çeviri yaparken zorlanmadığını ancak bir hastadan ek ödeme alınması gerektiğinde veya bir hastanın ödemesini yapmadan hastaneden ayrıldığında çok büyük zorluk yaşadığını ifade etmiştir.

Her gün yeni tıbbi terimler öğrendiğini söyleyen Ç2, tıbbi terimler yüzünden her gün zor yaşadığını dile getirmiştir. Tıbbi terimlerin ne anlama geldiklerini bazen

doktorlara sormak zorunda kaldığını, doktorlardan daha basit bir dille anlatmalarını istediğini, bu sayede tıbbi terimleri hastaya doğru bir şekilde aktarabildiğini ifade etmiştir.

Sağlık çevirmenliği alanında çevirmenleri zorlayan süreçler ve durumlar hakkında bilgi edinmeyi amaçladığımız bu soruya katılımcıların verdikleri cevaplarda psikolojik zorluklar ön plandadır. İnsan sağlığının söz konusu olduğu bu alanda çevirmenler, hastalarla yakın bağ kurmakta ve kimi durumlarda duygu kontrolünü sağlamakta zorluk yaşamaktadırlar. Çevirmenler, aynı gün içinde hem iyi hem de kötü haber verdikleri için de çok hızlı duygu değişimi yaşamaktadırlar. Ayrıca, muayane doktorların yoğun tıbbi terim kullanmaları çeviri sürecini etkilemektedir. Doktorun söylediklerini doğru anlamak ve hastaya doğru aktarmak isteyen çevirmenler bu süreçte büyük risk ve vicdani bir yük taşıdıklarını düşünmektedirler. Olası iletişim sorunlarını aşmak için doktorlardan kullandıkları tıbbi terimleri daha sade bir dille anlatmalarını istemektedirler. Çevirmenler ayrıca, hasta profillerine göre dil düzeylerini ayarlayarak, doktor ile hasta arasındaki etkileşimin sorunsuz gerçekleşmesini sağlamaktadırlar.

6- Sağlık çevirmeni olarak işe başladığınız ilk günkü “siz” ile bugünkü “siz” arasında değişiklik(ler) görüyor musunuz? Yanıtınız “Evet” ise örnek verebilir misiniz?

Y1 sağlık çevirmeni olarak işe başladığı ilk günü ile bugünü arasında büyük bir farkın olduğunu; hasta ya da doktor karşısında çeviri yaparken daha önce tedirgin ve özgüvensiz iken şu anda çok rahat olduğunu ifade etmiştir. Çok sayıda hastaya çevirmenlik yapmış olmasının ve birbirinden farklı vakalarla karşılaşmasının sağlık terimlerine aşinalığını ve tedavi süreçleri konusunda bilgisini arttırdığını, bu sayede hastalara süreçleri daha rahat anlatabildiğini belirtmiştir. Deneyimle birlikte, karşılaştığı vakaları ilk kez duyduğu dönemdeki zorlu sürecin artık rahatlıkla üstesinden gelebildiği bir sürece dönüştüğünü söylemiştir. Bugüne kadar kazanmış olduğu deneyimlerin ünvanın değişmesinde etkili olduğunu artık sorumluluklarına çevirinin yanı sıra raporlama, çevirmen istihdamında görüş bildirme, çevirmenlerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi, yeni stratejilerin geliştirilmesi gibi sorumlulukların eklendiğini belirtmiştir.

BS1, bu mesleğe başladığı ilk günü ile bugünü arasında kesinlikle değişiklikler gördüğünü, mesleğe başladığı ilk dönemlerde doktorların nasıl bu kadar soğukkanlı

olabildiklerine şaşırdığını, ancak bu alanda yıllarca çalışıp deneyim kazandıktan sonra soğukkanlı olmanın kendisine daha mantıklı geldiğini ifade etmiştir. Önceleri deneyimsiz olduğu için hasta ve doktorlara daha duygusal yaklaştığını ve kendini hasta yerine koyarak çeviri yaptığını dile getirmiştir.

UZ1, bu mesleği 10 yıldır yaptığını, 10 yıl önceki kendisiyle şimdiki kendisi arasında %100 farkın olduğunu söyleyen UZ1, 10 yılda deneyim kazandığını, daha önce bilmediği sağlık alanıyla ilgili bilgiler edindiğini ve tıbbi terimleri öğrendiğini ifade etmiştir. Örneğin hangi vakaların hangi branşın sorumluluk alanına girdiğini, bir kurumdan diğerine değişiklik gösterebilen operasyonel süreçleri öğrendiğini ve öğrenmeye devam ettiğini dile getirmiştir.

UZY1, bu meslekteki ilk günü ile bugünü arasında deneyim, dil bilgisi, kelime dağarcığı gibi konularında olumlu çok büyük değişiklikler gördüğünü ifade etmiştir. Sağlık terimleriyle ilgili önceden az da olsa bir eğitim aldığını ancak daha önce bunu günlük hayatında kullanmadığı söyleyen UZY1, bu işe girdikten sonra bu terimleri kullandıkça bu terimlere aşinalığının arttığını, yeni terimler öğrendiğini ve öğrenmeye devam ettiğini belirtmiştir. Ayrıca bazı durumlarda sakin kalabilmeyi, soğukkanlı olabilmeyi öğrendiğini ifade etmiştir.

UZY2, bu meslekteki ilk günü ile bugünü arasında büyük bir farkın olduğunu söyleyen UZY2, bugün artık bir hastanın raporunu okuduğunda doktora danışmaya ihtiyaç duymadan hastanın hangi bölüme, doktora gidebileceğini ayrıca hangi tahlil ve tetkiklerin yapılabileceğini önceden bildiğini ifade etmiştir. Yaptıkları artık alışkanlık haline dönüştüğü için işini daha rahat ve profesyonel yaptığını, böylece tüm süreçlerin tıkr tıkr ilerlediğini anlatmıştır.

UZY3, meslekteki ilk günü ile bugünü arasında kesinlikle değişiklikler gördüğünü ifade etmiştir. Uzun yıllar boyunca kazanmış olduğu deneyimle hastaya nasıl davranacağı, hastayla ve doktorla nasıl konuşacağı gibi konularda kendi deyimiyle dağlar kadar fark olduğunu belirtmiştir.

HKY1, Sağlık çevirmeni olarak kendisinde ilk günden bu yana değişiklik olduğunu, medikal terimleri öğrenip, deneyim kazandığını ifade etmiştir. Kendisinin ağırlıklı olarak tüp bebek tedavisine gelen hastalarla çalıştığını söyleyen HKY1, hastaların Türkiye'ye gelmeden önce kendisine danışma maili atarak raporlarını gönderdiklerini belirtmiştir. Süreci hızlandırmak adına hastanın Türkiye'ye gelmeden

önce hangi tetkikleri yapması gerektiğini eskiden doktora danıştıktan sonra söylerken, şimdi ise kazandığı deneyimle hastanın raporlarına bakarak, şu tetkikleri yaparak gelerseniz süreciniz kısılacaktır diye tavsiyelerde bulunduğuna değinmiştir.

Ç1, meslekteki ilk günü ile bugünü arasında çok büyük değişiklikler gördüğünü, ilk güne göre oldukça deneyim kazandığını ve çeviri bakımından çok ilerlediğini söyleyen Ç1, öncelikle yeteneklerinin farkına vardığına dile getirmiştir. Sağlık turizmi alanıyla ilgili olarak, hangi dilden hastaların yılın hangi dönemlerinde geldiğini, hangi yabancı dilin ne derece önemli olduğunu öğrendiğini, yaygın/nadir/sezonluk diye sınıfladığı dillerde arasındaki avantaj-dezavantaj farklılıklarını anladığını aktarmıştır. Ç1 bunların dışında, görev tanımının düşündüğünden daha geniş kapsamlı olduğunu öğrendiğini ifade etmiştir.

Ç2, bu meslekteki ilk günü ile bugünü arasında doğal olarak değişikliklerin olduğunu belirten Ç2, çalıştığı hastanenin çok büyük olması nedeniyle önceleri nereden nereye gideceğini, gitti yerden nasıl döneceğini bilemediğini, hastanede bir yere gitmeden önce 10 kez düşünmesi gerektiğini bugün ise hastanede her yeri bildiğini, bunun da özgüvenini arttığına değinmiştir. Çeviri konusunda ise eskiden poliklinikte muayene için bekleyen bir hasta hakkında hiçbir ön bilgisinin olmadığını, bu yüzden çeviri öncesi lise dönemindeki gibi sürekli ders çalışması gerektiğini veya arkadaşlarına çeviri için gideceği poliklinikte hangi hastalık isimleriyle karşılaşacağını veyahut duyduğu bir hastalık isminin ne anlama geldiğini arkadaşlarına sorduğunu söyleyen Ç2, şu an ise hastanın hangi poliklinikte olduğu söylendiğinde artık bunların hiç biridüşünmeden ve özgüvenle hemen çeviye gittiğini ifade etmiştir.

Çevirmenlerin bu alanda işe başladıkları gün ile bugün arasında edindikleri deneyimlerin çeviri sürecindeki etkisine dönük bilgi edinme amacıyla oluşturduğumuz bu soruya aldığımız cevaplara göre alan deneyimi önemli rol oynamaktadır. Meslekteki ilk günlerinde alan bilgisi ve deneyimi eksikliği nedeniyle zorlu geçirdikleri çeviri sürecinin, alanda kazanılan deneyimle birlikte daha rahat atlatıldığı görülmektedir. Çevirmenlerin, özellikle ilk gün yaşadıkları heyecan, stres, korku, tedirginlik vb. olumsuz duyguların yerini artık özgüven, rahatlık, soğukkanlılık vb. olumlu duyguların aldığı göze çarpmaktadır. Deneyime bağlı olarak alan bilgilerinin genişlediği ve çeviri süreci dâhil olmak üzere sağlık turizmiyle ilgili tüm iş akışını daha kolay yönetebildikleri görülmektedir.

7- Sizce sağlık çevirmeni olmak isteyen biri hangi özellikleri taşımalıdır?

Y1, bu soruya keşke üniversitede eviri eğitimi almış biri olmalı demek istediğini ama sektörün özel bir alan olması nedeniyle böyle dşnemediğini söyleyen Y1, söyleşinin 2.sorusuna verdiği cevapla bağlantılı olarak çevirmenin bu işe daha çok referans yoluyla alınması tercih ettiğini belirtmiştir. Bunun nedeni olarak sağlık çevirmenliğinin diğer evirimenlik türlerine göre daha zor olduğunu, hatta deneyimlerine dayanarak bu çevirmenlik türünü eşzamanlı çeviriyle eř değer gördüğünü dile getirmiştir. Y1'e göre çevirmen, eviri yaptığı her iki dile ve özellikle sağlık terimlerine çok hakim olmalıdır. Ayrıca, bir hastanın hastaneye ne zaman geleceği ve hastanın sağlık durumunun ne zaman kötüleşeceği n görülemez olduğu için çevirmenin esnek çalışmaya yani 7/24 ulaşılır olmaya açık olması gerektiğini ifade etmiştir. İyi bir sağlık çevirmeni olmak için dil yetisinin yanında mutlaka vicdan sahibi olması gerektiğine çünkü içinde bu duyugu taşımayan bir çevirmenin bu işi iyi yapamayacağını belirtmiştir. evirmenin kimi zaman hastanın tekerlekli sandalyesini kullanmayı veya hastanın eviri dışında bir ihtiyaç olduğunda bunu karşılayabilmesini bu özelliğe örnek gösterir. Bunları kendine yk gören birinin bu işi yapamayacağına değinmiştir.

BS1, sağlık çevirmeni olmak isteyen biri için taşıması gereken özelliklerden 2 tanesine değinmiştir. Ona göre 1. ve en önemli özellik hastanın dilini bilmektir, 2.si bu alana ilgi duymaktır ve evirmende bu iki özellik varsa bu alanda çalışmakta çok zorlanmayacağını ifade etmiştir.

UZ1, sağlık çevirmeni olmak isteyen birinin öncelikle 1 yabancı dili iyi seviyede ve mümkünse lehçeleriyle bilmesinin gerekli olduğunu dşnenen UZ1, Arapça örneğini vererek, bu dilin 10 farklı ülkede 10 farklı lehçede konuşulduğuna değinmiştir. Hastanın konuştuğu leheyi bilmenin, vereceği bilgilerin eksiksiz olarak doktora aktarılmasını kolaylaştıracaağının altını çizmiştir. Muayenede hastanın sınırlı bir sresinin olduğunu ve bu sürede her şeyi iyi anlamış olması gerektiğini, bunun da çevirmenin doktorun söylediklerini hastaya gerekirse örnekler vererek açıklamasıyla mümkün olduğunu dile getirmiştir. Kısacası hasta ve yakınının akıllarında muayene sonrasına sorular bırakmamanın önemli olduğuna değinmiştir. Bunların dışında, bu işi yapmak için sabırlı, dayanıklı ve sürprizlere açık olmanın gerektiğini söylemiştir. Bazen

çevirmenin mesaisi bitse bile, o gün ameliyatı olan bir hastanın yakını ile doktoru görüştürmek için geç saatlere kadar hastanede kalmak zorunda olduğunu belirtmiştir.

UZY1, sağlık çevirmeni olmak isteyen birinin öncelikle kriz yönetmeyi bilen, çeviri ve kelime dağarcığı bakımından donanımlı olması gerektiğinin altını çizen UZY1, bazı durumlarda soğukkanlı olabilmesinin de gerekli olduğunu eklemiştir.

UZY2, sağlık çevirmeni olmak isteyen birinin taşınması gereken özellikleri empati kurabilmek, çok sabırlı olmak, anlayışlı, iletişimi güçlü olmak, doktorun ya da hastanın ihtiyaçlarını kendi içiymiş gibi yapmak gibi tanımlamıştır. Bu özelliklere sahip olmanın hiç kolay olmadığına değinen UZY2 ayrıca çevirinin iyi yapılması, doktorun hastaya ilettiklerini atlanmaması, hastaya yapılan çevirinin cümle cümle yapılması gerektiğini eklemiştir.

UZY3, sağlık çevirmeni olmak isteyen birinin öncelikle sabırlı olması gerektiğini, bu işin stresli olduğunu bilerek hastaya, hasta yakınlarına ve doktora anlayışla yaklaşması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca, hasta aynı soruyu 10 kez sorsa da bunun hoşgörüsüyle karşılanması gerektiğini söylemiştir. Bunların dışında, diğer önemli bir özellik olarak sağlık çevirmenlerinin 7/24 ulaşılır olmaları durumu olduğunu eklemiştir. Çeviri sırasında çevirmenin yapacağı basit el, kol hareketleri yüzünden bile yanlış anlaşılabilceğini söyleyen UZY3, çevirmenin hem hastanın ve hem de doktorun kültürünü az da olsa bilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir.

HKY1 sağlık çevirmeni olmak isteyen birinin özelliklerini sorumluluk alabilen, dış görünüşüne önem veren ve ekip çalışmasına yatkın olarak tanımlamıştır. Bazı durumlarda hastaların muayene esnasında tekrar tekrar aynı soruları sorabildiğini bu yüzden çevirmenin sahip olması gereken özelliklere sabırlı ve anlayışlı olmayı da eklemiştir. Sadece hastaların değil, yakınlarının da aynı soruları tekrar sorabildiğini, bu yüzden çevirmenin aynı şeyleri yeniden çevirmek zorunda kalabileceği için sabırlı olması gerektiğinin özellikle altını çizmiştir.

Ç1, sağlık çevirmenliğinin aslında bir saha operasyon işi olduğunu ve çevirmenin ek görevleri olduğunu ifade etmiştir. Bunlardan birinin hastaların yapmaları gereken ödemelerin takibini yapmak olarak altını çizen Ç1, bu konuda çevirmenin net ve sert duruş sergilemesi gerektiğini belirtmiştir. Sağlık çevirmeni olmak isteyen birinin, bu mesleğin görev tanımının çok geniş olduğunu bilmesi ve bu yüzden ek görevlere hazır olması ve farklı bir görev verildiğinde bunu yapamam dememesi

gerektiğine dikkat çekmiştir. Çevirmenin sabırlı, çözüm odaklı, organizasyon yeteneğine sahip olmasının önemli olduğunu dile getirmiştir. Sağlık çevirmeni olmak isteyenlere 1 yaygın dil, 1 nadir dil, 1 de sezonluk dil öğrenmelerini, ayrıca satış ve pazarlamayı bilmelerini tavsiye eden Ç1, bu niteliklerin çevirmenin değerini arttıcağını ve konumunu garantileceğini ifade etmiştir.

Ç2, sağlık çevirmeni olmak isteyen birinin her şeyden önce en az 2 yabancı dil bilmesi gerektiğini düşünen Ç2, çevirmenin bu alanda nelerle karşılaşacağını öngörülemez olduğunu ve bu yüzden çevirmenin özgüvenli, sabırlı ve anlayışlı olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu meslekte çeviri yaparken hasta psikolojisinin dikkate alınması gerektiğini, hastanın psikolojine katlanılması gerektiğini vurgulayan Ç2, bu yüzden çevirmenin hastanın psikolojisini düşünerek hareket etmesi, hastaya yardımcı olabilmesi için hastayla empati kurması gerektiğinin altını çizmiştir.

Bizzat bu alanda çalışan çevirmenlerin gözünden sağlık çevirmeninin taşıması gereken genel özellikleri ortaya koymak amacıyla yönelttiğimiz soruya verilen cevapların oldukça ayrıntılı olduğu göze çarpmaktadır. Katılımcılarımız öncelikle sağlık çevirmenliğinin çevirinin diğer uzmanlık alanlarına göre daha zor olduğunu düşünmektedir. Bunun nedenleri arasında yoğun terminolojinin bulunması, sağlık hizmetlerinin gün ve saat fark etmeksizin kesintisiz verilmesi nedeniyle çevirmenin 7/24 ulaşılır olma durumu, birbirinden çok değişken hasta profillerinin bulunması gibi durumlar ön plana çıkmaktadır. Sahada aktif çalışan katılımcılarımıza göre sağlık çevirmeni olmak isteyenlerin taşıması gereken çok sayıda nitelik bulunmaktadır. Bunlar: Hastanın konuştuğu dili mümkünse de lehçesiyle iyi bilmek, tıbbi terimleri iyi bilmek, hasta insanlara hizmet verildiği için empati kurabilmek, doktor ile hasta arasında karşılıklı verilen bilgileri eksiksiz aktarmak, dayanıklı ve sabırlı olmak, kriz yönetmeyi bilmek, iletişimi güçlü olmak, mutlaka vicdan sahibi olmak, sorumluluk alabilmek, sürpriz ek görevlere açık olabilmek, gerektiğinde net ve sert duruş sergileyebilmek.

8- Sağlık çevirmenliğinin geleceği (istihdam, gelir, itibar, vb.) hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Y1, bu soruyu ilk çalıştığı hastane ile şu anda çalıştığı hastane arasındaki farka ve kendi deneyimlere dayanarak cevapladığını ifade etmiştir. İşe ilk başladığı dönemlerde sağlık çevirmenlerine daha az değer verildiğini ve onlara değersiz, basit bir

iş yapıyorlarmış gibi bakıldığını ancak şu anda sağlık alanında çeviri yapmanın örneğin doktorun dediğinin birebir anlatabilmenin zor bir süreç olduğunun sağlık çalışanlarına farkına varıldığını böylelikle çevirmenlere daha çok değer verildiğini söylemiştir. Türkiye’de sağlık turizminde faaliyet gösteren çok fazla özel hastane ve klinik bulunduğuna değinen Y1, sağlık çevirmenlerinin istihdam sorunun bulunmadığını belirtmiştir. Sağlık çevirmenlerinin maaş bakımından Türkiye ortalamasında ve ortalamasının biraz üstünde gelire sahip olduklarını ancak hak ettiklerinin bu miktarların üzerinde olması gerektiğini dile getirmiştir.

BS1, sağlık çevirmenliğinin geleceğinin biraz ekonomiye biraz da konuşulan yabancı dile bağlı olduğunu düşünen BS1, gelecekte ne olacağını kestiremediğini ama ekonomide ve sağlık turizminde olumlu gelişmeler oldukça çevirmenlerin her zaman iş bulabileceklerini vurgulamıştır. Ancak diğer taraftan günümüzde birçok doktor ve hastanın İngilizce konuşabildiğini ve bu yüzden 3. bir kişi olan çevirmen olmadan iletişim kurabildiğini vurgulamıştır. Bu bakımdan İngilizce dışındaki dillerin ikinci planda kalacağını, kendisinin de Rusça konuşan bir çevirmen olarak mutlaka İngilizce öğrenmesi gerektiğini çünkü İngilizcenin dünyanın ortak dilinin olacağını düşündüğünü ve bunun çok yakın zamanda gerçekleşmemesini dilediğini ifade etmiştir.

UZ1, Avrupa ve Ortadoğu’da yapılan yatırımların Türkiye’deki sağlık turizmi potansiyelini düşürdüğünü ifade eden UZ1, Türkiye’nin rakiplerinin arttığını ve yabancı hastaların artık kendi ülkelerinde ya da Türkiye’ye kıyasla fiyatını daha uygun buldukları bir ülkede tedavi hizmeti almayı tercih ettiklerini dile getirmiştir. Türkiye’nin sağlık turizminde eskisi kadar parlak bir ülke olmadığını ve bu durumun çevirmen istihdamını olumsuz etkileyeceğini ifade etmiştir. Sağlık çevirmenlerinin gelirlerinin eskisi gibi iyi olmayacağını düşünen UZ1, kurumların artık 1 dil bilen yerine çok dilli kişileri tercih edeceğini ve bu kişilere 1 dil bilenle aynı maaşı vereceğini belirtmiş ve durumun temel nedenini ülkeyi tercih edecek hasta sayısındaki düşüş nedeniyle oluşan gelir kaybına bağlamıştır. Türkiye’de sağlık turizminde ilk adımların 2010-2012 arasında atıldığını belirten UZ1, bu dönemde ilk Uluslararası Hasta Merkezlerinin hastanelerde kurulduğunu ve o dönemde çevirmenin kim olduğu, ne iş yaptığının bilinmediğini ancak buna rağmen çevirmen maaşlarının yüksek olduğuna değinmiştir. Günümüzde uluslararası sağlık turizminde faaliyet gösteren hastanelerin, merkezlerin çevirmenin kim olduğunu ve kıymetini bildikleri halde çevirmenlere 2010’lu yıllara göre daha düşük maaşlar ödediklerine dikkat çekmiştir.

UZY1, sağlık çevirmenliğinin geçmişe göre günümüzde daha gözde bir meslek olduğunu belirten UZY1, istihdam ve gelir açısından bu mesleğin şu anda çok iyi olmasa da gelecekte daha iyi olacağına dair görüş bildirmiştir. İtibar açısından da geçmişte günümüzdeki kadar bilinmeyen bu mesleğin gelecekte daha çok kişi tarafından yapılacağını ve bu alanda iyileştirmelerin yapılabilceğini n gördüğünü ifade etmiştir.

UZY2 sağlık çevirmenliğinin çok daha iyi bir yere gelebileğini ve çevirmenin aldığı maaşın çok artacağını düşünmemekle birlikte hasta memnuniyetinin önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Ona göre çevirmenin itibarı ve ünvanını yükseltecek kurum değil, hastaların çevirmen hakkında yapacakları olumlu yorumlardır. Ayrıca, evirmen aracılığıyla aldığı sağlık hizmetlerinden memnun kalan hastaların yeni hastaları da yönlendireceğini eklemiştir.

UZY3, artık yurt dışından gelen hastalarda azalma olduğuna ve diğer ülkelerin, özel vakalar dışında, vatandaşlarını yurt dışına göndermek yerine kendileri tedavi etmeyi tercih ettiklerine dikkat çeken UZY3, sağlık çevirmenlere duyulan ihtiyaın gelecekte azabileceğini dile söylemiştir. evirmenin maaşında gelecekte pek bir değişiklik olmayacağını ifade etmiştir. evirmenin itibarı konusunda bazı hastane çalışanlarının, bazen çevirmenlere tepeden baktığını söyleyen UZY3'e göre artık sağlık çalışanları, çevirmenin hasta ile doktor, hemşire ve sekreterler arasındaki iletişiminde kilit rol oynadığını fark etmişlerdir. UZY3, bu yüzden çevirmenin itibarının gelecekte düzeleceğini ifade etmiştir.

HYK1, sağlık çevirmenliği mesleğinin gelecekte kıymetinin artacağını belirtirken, bunu Türkiye'ye çok fazla yabancı hasta gelmesine ve buna bağlı olarak çevirmen ihtiyaının giderek artacak olmasına bağlamıştır. Ancak, maaşların çok değişmeyeceğini, şu ankiyle aynı seviyede devam edeceğini belirtmiştir.

1, sağlık çevirmenliğinin özellikle yaygın diller için gelecekte de istihdam sağlamaya devam edeceğine, nadir dillerde ise sadece çok nitelikli olanlara istihdam sağlayacağına dair görüş bildirmiştir. evirmenin gelecekte elde edeceği gelir konusunda umutsuz olduğunu dile getiren 1, kendisinden daha kıdemli çevirmenlerden duyduğu kadarıyla bu mesleğin, eskiden hem itibar hem de gelir bakımından altın çağlarını yaşadığını ve çevirmenlerin elde ettikleri kazançlarının günümüze göre çok daha değerli olduğunu aktarmıştır.

Ç2, sağlık çevirmenliğinin şu an olduğu gibi gelecekte de parlayacağını söyleyen Ç2, hasta ve doktor arasındaki iletişimin çevirmen olmadan gerçekleşemeyeceğini düşündüğü için çevirmenin gelecekte öneminin artacağını ifade etmiştir. Ç2, çevirmen maaşının ise kısa vadede bir değişikliğe uğramayacağını ancak gelecekte iyi bir seviyeye geleceğini düşündüğünü aktarmıştır.

Sağlık çevirmenliği mesleğinin istihdam, gelir ve itibar açısından geleceği hakkındaki düşüncelerini sorduğumuz soruya verilen cevaplara göre genel olarak geçmiş ile günümüz arasında farklılıklar bulunmaktadır. Çevirmenlerin geçmişte ve bugün istihdam sorunu yaşamadıkları, uluslararası sağlık turizminde olumlu gelişmeler devam ettikçe gelecekte de sağlık çevirmeni istihdamında sorun yaşanmayacağı vurgulanmaktadır. Mesleğin getirisi bakımından geçmiş kazançların bugüne oranla daha yüksek olduğu, gelecekte ise maaşların çok fazla artmayacağı, bu durumun Türkiye'deki uluslararası sağlık turizminin seyrine bağlı olduğu savunulmaktadır. İtibar konusunda ise genel olarak, çevirmenlerin geçmişte daha az değer gördükleri, çevirmenlere basit bir iş yapıyorlarmış gibi bakıldığı ancak sağlık alanında çeviri yapmanın zor bir iş olduğunun günümüzde sağlık çalışanlarınca farkına varıldığı ve böylece sağlık çevirmenlerinin değer görmeye başladıkları vurgulanmaktadır.

3.3.1. Anket ve Söyleşinin Genel Değerlendirmesi

İstanbul'da uluslararası sağlık turizmi kapsamında hizmet veren 7 ayrı özel hastanede çalışan çevirmenlere çevrimiçi anket ve yüz yüze söyleşiler yapılarak sağlık çevirmenliği alanı ve sağlık çevirmeni profillerine dönük veriler elde edilmiştir.

Anket ve özellikle söyleşiden gelen bilgiler sağlık çevirmenliği alanında çevirilerin sözlü ağırlıklı yapıldığını göstermektedir. Ayrıca, çeviri pratiğinin masa başından çok sahada yapıldığını söylemek mümkündür. Bu alanda çalışmak için sözlü çeviri becerisinin avantaj sağladığı düşünülebilir. Diğer taraftan, katılımcıların genel olarak e-posta takibi, randevu oluşturma, ulaşım ve konaklama organizasyonları, ödemeler ve buna bağlı olarak evrak işleri, hastayla ilgili her tür işlemin takibi, çalışılan kurumun ve doktorlarının tanıtımı gibi birçok farklı görev ve sorumluluklar yüklendikleri görülmektedir. Bu açıdan baktığımızda sağlık çevirmenlerinin bu alanda sadece çevirmenlik yapmadıkları ve yoğun iş temposuyla çalıştıkları açıktır.

Hastaneler, çevirmenlerden çeviri yaptıkları hastaların tedavi süreçlerini, hem e-posta hem de telefon aracılığıyla doktorlarla ve diğer sağlık turizmi çalışanlarıyla sürekli iletişim kurarak, çok yakından takip etmelerini talep etmektedirler.

Sağlık çevirmeni, çeviri sürecinde hata yapmaktan korkmaktadır çünkü hayatı karar süreçlerinde olası çeviri hatalarından doğabilecek sorunların önlenemeyeceğini bilmektedir. Çevirmenin de nihayetinde bir insan olduğu ve duygular taşıdığı unutulmamalıdır. Çeviri hizmeti verdiği bir hastayla ilgili üzücü bir haber aldığı anda ve bunu hasta ve yakınlarına aktarmak zorunda kaldığında olumsuz etkilenmektedir. Örneğin söyleşi katılımcılarımızdan uzman yardımcısı UZY2'nin çeviri yaptığı hastaların büyük çoğunluğunu özellikle kanser tedavisi için gelen hastalar olmaktadır. Bu hastaların birçoğu hastalıklarının son evresinde Türkiye'ye gelmektedir. Hastalara bazen tedaviye çok geç kaldıklarını ve hastalıklarının tedavisinin olmadığını söylemek zorunda kalan çevirmenin, mesleğindeki ilk 3 ay boyunca her gece bu hastaları rüyasında görmesi ve uykusundan ağlayarak uyanması bu duygusal yükün yansımasıdır. Söyleşimizin katılımcılarımızdan hasta koordinasyon yetkilisi HKY1, çalıştığı hastanede 9 aydır tedavi gören 18 aylık bir bebeğin ölüm haberini ve belgesini bebeğin ailesine vermek zorunda kalması, bir anne ve kadın olarak onu çok sarsmıştır. Özellikle uzun süreli tedavilerde hasta ile çevirmen arasında yakın bir bağ oluşmaktadır. Dolayısıyla çevirmenler yaşadıklarına ve tanık olduklarına kayıtsız kalamamaktadırlar.

Anket ve söyleşiden elde edilen veriler dikkatle incelendiğinde katılımcılarımızın dilsel olarak çeviri yaparken zorlanmadıkları, ancak zorluk çektikleri ortak noktaların bulunduğu açıktır. İş yükü, ek görev ve sorumluluklar, sınırlı süreyi verimli kullanma, stres, sağlık sorunu olan bir insana hizmet edilmesi hepsinde yaşanan ortak zorluklardır.

Anket katılımcılarının üçte birinin lisans eğitimi almadıkları göze çarpmaktadır. Üniversitede yabancı dil eğitimi alan yalnızca 2 katılımcı bulunmaktadır. Bunlardan yalnızca biri mütercim ve tercümanlık mezunudur. Ayrıca, katılımcıların verdikleri cevaplara bakıldığında akademik çeviri eğitiminin bu alanda çalışmak için ön koşul olmadığı açıktır. Bu alanda işe girmek için eğitimin çok güçlü bir sermaye olmadığı gözlemlenmektedir. Yönetici pozisyonunda çalışan katılımcının verdiği cevaba göre, yabancı dil bilen herhangi bir hastane çalışanının, mezuniyetine bakılmaksızın kurum içi alan değişikliğiyle sağlık çevirmeni olabildiğini söylemek mümkündür.

Katılımcıların anket ve söyleşiye verdikleri cevaplara göre çevirmenlerin çevirmenlik dışında birçok görev, sorumluluk üstlendikleri ve yoğun iş temposuyla çalıştıkları görülmektedir. Bu yüzden bu alanda çalışmak için hem bedensel hem de psikolojik dayanıklılık gerektirmektedir. Bu yük altında çalışacak çevirmenlerin 32 yaş ortalamasıyla genç çevirmenler olmaları şaşırtıcı değildir.

İşe başladıkları ilk gün deneyimsizliği ciddi uyum sorunlarını ortaya koymaktadır. herhangi bir oryantasyon almadan, doğrudan çeviri yapmalarının istenmesi çevirmenlerde heyecana bağlı olarak büyük tedirginlik yaratmaktadır. Bunun sonucunda korku ve stres yaşamaktadırlar. Bu nedenle alanda deneyim, yeterli eğitim almak ve meslek hakkında bilinçlendirilmek bu sorunların önüne geçilmesinde son derece önemlidir.

Anketten gelen verilere göre yurt dışında doğan katılımcılar arasından büyük bir bölümünün 1. ya da 2. dilinin Türkçe/Türkmence olduğunu belirtmesi dikkat çekicidir. Bu kişilerin doğum yerlerini Bulgaristan, Irak ve Suriye olarak belirtmeleri onların diasporadaki iki dilli Türkler olduklarını göstermektedir. Çevirmenlerin %46'sı T.C. vatandaşı değildir, %78'i ise yurt dışında doğmuştur. Çevirmenlerin %32'sinin çifte vatandaşlığı vardır (bkz. anket 3. ve 4.sorular). Ankete göre katılımcıların, %84'nün evinde birden fazla dil konuşulmaktadır. Ayrıca, bu alanda yoğunlukla yabancı uyruklu veya çifte vatandaşlığı olan çevirmenlerin tercih edildiği görülmektedir. Yurt dışında doğmak ve iki dilli bir ailede büyüme, sağlık çevirmeni olmak için oldukça önemli bir kültürel sermayedir. Katılımcıların %58'si birden fazla dilde çeviri yapmaktadır. Buna göre birden fazla dil bilmek alanda çalışmak için önemli bir avantajdır. Diğer yandan katılımcılardan %20'sinin ise yalnızca Arapça dilinde çevirmenlik yaptığı dikkate alındığında Arapça bilmenin de bir avantaj sağladığı açıktır.

Sağlık çevirmenliğinde olası çeviri hataları, telafisi mümkün olmayacak sonuçlara neden olmaktadır. Hastaların kendi ülkelerinin standart dilini tam olarak bilmemesi veya konuşamaması ya da tıbbi terimleri bilmemesi doktorla iletişimlerinde zorlukları beraberinde getirmektedir. Buna ek olarak, yaşı ileri hastaların işitme sorunları ve eğitim düzeyi düşük hastaların algılama zorlukları olan hastaların doktorlarla etkileşiminde güçlükler yaşanmaktadır. Çeviri sürecinde çevirmenler bu zorlukları telafi etmek için çeşitli çözümler aramakta ve kendinlerince yöntemler geliştirmektedirler. Bu yöntemler arasında “doktorun kullandığı terimleri hastaya

açıklayarak”, “doktordan hastanın anlayabilceğini daha basit bir açıklama istemek”, “ses düzeyini hastanın duyabileceği şekilde ayarlamak”, “hasta yakınlarına ek açıklama yapmak”, “doktorun söylediklerini muayene sonrası hastaya yeniden açıklamak” ve gerektiği durumlarda “resim çizerek anlatma” bulunmaktadır.

Katılımcılarımız dâhiliyeden, genel cerrahiye, ortopediden, kalp hastalıklarına, ürolojiden organ nakline, estetikten kadın doğuma kadar çok sayıda tıbbi birimin aynı anda bulunduğu tam taşekküllü hastanelerde görev yapmaktadırlar. Her bir birimin kendine özgü bir terminolojisi ve işleyişi bulunmaktadır. Çevirmenlerin %60’ı, 10’dan fazla birimde çeviri yapmaktadır. Bu veri bize sağlık çevirmenlerinin çok geniş bir tıbbî terminolojiye hâkim olduklarını göstermektedir. Hasta profillerine bağlı olarak çevirmenler bu hâkimiyete ek olarak dil içi çeviri yapmaktadırlar ve doktor/sağlık çalışanlarının konuşmalarını sadeleştirmektedirler.

Anket sonrası yapılan söyleşi, sahadan çok daha dinamik veri elde etmemizi sağlamıştır. katılımcıların çevirmenlik dışında üstlendikleri görev ve sorumluluklar konusunda çok daha ayrıntılı açıklamalara ulaşılmıştır. Buna göre sağlık turizminde sözlü iletişimin ağırlıklı olduğunu söylemek mümkündür. Sağlık çevirmenliği alanında çevirilerin yazılı, sözlü ve yüz yüze, gerektiği durumda da uzaktan yapıldığı görülmektedir. Ayrıca, çevirmenler dosya takibinde; randevu, vize, bilet, ulaşım vb. hizmetlerin organizasyonunda görev almaktadırlar. Buna ek olarak, çalışılan kurumun ve doktorlarının tanıtımında; hasta ile sağlık çalışanları arasında yaşanan sorunların çözümünde de sorumluluk üstlenmektedirler. Tedavi sürecindeki iletişim ortamında stres ve duygu kontrolü en önemli yükler arasındadır. Hasta profillerine göre çevirmenlerin dil düzeylerini uyarlamaları gerekmektedir.

50 katılımcıyla yaptığımız anket verilerine göre 29 katılımcı mevcut işine tanıdık bir referans aracılığıyla girmiştir. Anket verilerini derinleştirmek için yaptığımız söyleşide çevirmenlere “Bu işe girmek için sizce referans mı yoksa iş ilanları mı daha etkili olmaktadır.” sorusu yöneltilmiş ve tüm katılımcılar referansın daha baskın olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar arasında bu alana referansla girmeyen çevirmenler bulunmakla birlikte sağlık çevirmenliği alanında referansın çok önemli, kolaylaştırıcı olduğu açıktır. Buna göre sosyal sermaye çok önemli bir unsurdur.

Söyleşiye katılan çevirmenlerden biri hariç hepsinin sağlık çevirmeni olmaya tesadüfen karar vermiş olması dikkat çekmektedir. Alanda çevirmen pozisyonundan

yönetici pozisyonuna kadar çok sayıda farklı pozisyon bulunmaktadır. Sağlık çevirmeninin meslekte süreç içinde ilerleyebileceği pozisyonları yansıtmaktadır. Bu alanın çevirmen adayları için kariyer olanağı sunduğunu söylemek mümkündür.

Çevirmenlerin aldıkları maaşlar kariyer düzeyleri ve mesleki profillere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Bu alandaki çevirmenlerin %58'i 20-25 bin TL, %26'sı 25-35 bin TL ve %16'sı 35 bin TL ve üzeri maaş almaktadırlar. Anket verilerimize göre sağlık çevirmenliği alanında kurumsallık çevirmenlere çok önemli olanaklar sağlamaktadır. Kurumsal hastaneler, çevirmenlere maaş dışında ücretsiz yemek, ulaşım ödeneği ya da ücretsiz servis, alışveriş çekleri, çevirmenlerin kendileri ve birinci derece yakınları için indirimli tedavi, kurum içi mesleki ve kişisel eğitim, anlaşmalı kurumlarda indirimli eğitim gibi çok çeşitli olanaklar sunmaktadır. Çevirmenlerin sahip ekonomik sermayelere bağlı olarak memnuniyet düzeyleri farklılık göstermektedir.

SONUÇ

Bu tez çalışması, toplum çevirmenliği çatısı altında kendine yer bulan sağlık çevirmenliği mesleğine ve sağlık çevirmenlerine odanlanmaktadır. Türkiye’de özellikle uluslararası sağlık turizmi faaliyetleri kapsamında başlayan sağlık çevirmenliği, yoğun olarak özel hastanelerde gerçekleşmektedir. Bu doğrultuda İstanbul’da uluslararası sağlık turizminde önde gelen 7 farklı özel hastanede görev yapan çevirmenlere ulaşılmıştır. Çalışmamızla sağlık çevirmenliği alanının ve sağlık çevirmeni profillerinin Bourdieücü sosyolojik yaklaşım ışığında ortaya konulmasına odaklanmıştır. Bourdieücü alan kuramının sunmuş olduğu model yardımıyla sağlık çevirmenliği alanına tarihselliğiyle bakarak, alanın önemli faillerinden olan çevirmenlerin yanı sıra sağlık, kalkınma, kültür ve turizm bakanlıkları; sağlık kurumları; turizm acenteleri gibi diğer paydaşlarla alan dinamiklerine geçmişten günümüze gelişimiyle bakmak mümkün olmuştur. Bu çalışmada saha araştırmamızın planlanmasında, uygulama ayağını oluşturan anket ve söyleşilerin tasarlanmasında ve yürütülmesinde pratik eylem kuramına ve alan incelemelerine başvurulmuştur. Alan, habitus ve farklı sermaye türleriyle ilişkisel ve düşünümsel yaklaşımı odağa alan Bourdieücü yöntem nesne, nesnelleşme ve nesneyle kurulan ilişkide işlevsel bir izlek sunmuştur. Bu yöntemle yürütülecek saha çalışmalarında nesnelleşmenin araştırmacının kendi tarihsel, kültürel ve toplumsal geçmişiyle bağıntılı olduğu unutulmamalıdır. Özellikle düşünümsellik ilkesi sağlık çevirmenliği deneyiminden gelen, alana müdahil bir araştırmacı olarak araştırma nesnemizle kurduğumuz ilişkiyi sorunsallaştırmamıza olanak sağlamıştır.

Sağlık çevirmenliği alanında 4 yıl çalışmış, alan dinamiklerini yakından gözlemlemiş, deneyimlemiş ve alanın sorunlarıyla karşı karşıya gelmiş bir araştırmacı olmak sağlık çevirmenliği mesleğini değişken dinamikleriyle kavrama açısından bu araştırmaya yön vermiştir. Bourdieu’nün alan kuramına göre alan incelemesine tüm failer dâhil edilememiş ve araştırmada yalnızca sağlık çevirmenlerine odaklanılmıştır. Bourdieücü anlamda gerçek bir sağlık çevirmenliği alan araştırmasına doktor, hemşire gibi sağlık çalışanları ile hastalar da dâhil edilmelidir.

Türkiye’nin fiziki altyapısı ve eğitimli sağlık personeli sayesinde uluslararası sağlık turizmine hızlı bir giriş yapması, yabancı hastalar ile sağlık profesyonelleri arasında iletişimi sağlayacak çevirmen ihtiyacını doğurmuştur. Bu ihtiyacı karşılayacak hâlihazırda profesyonel çevirmen olmaması nedeniyle Sağlık Bakanlığı yabancı dil ve çeviri eğitimi verilen üniversitelerle iş birliği yaparak müfredatta bu alana yönelik

düzenlemeler yapılmasını talep etmiştir. Bunun sonucunda son yıllarda “Sağlık Arapçası”, “Sağlık Metni Çevirisi”, “Sağlık Bilimleri Çevirisi”, “Sağlık Alanı Çevirileri”, “Tıp Metinleri Çevirisi” ve “Tıbbi Metinler Çevirisi” gibi dersler müfredatlarda yer almaya başlamıştır. Ancak lisans eğitimi süresi, pratikten ziyade teorik ağırlıklı ders içerikleri ve bu alanda sözlü çeviride uzmanlaşmış çevirmen yetiştirme hedeflerinin öncelenmemesi nedeniyle çevirmen ihtiyacının karşılanması mümkün olmamaktadır. Bu soruna hızlı bir çözüm bulmak için alanda dil/çeviri eğitimi almamış çevirmenler istihdam edilmektedir. Üniversitelerin yetiştirdiği çevirmen adaylarının böylesine geniş istihdam olanı sunan bu alanında kendilerine yer bulmamaları, bir an önce eyleme geçilmesi gereken önemli bir sorundur. Piyasının beklentileri ve sektörün reel koşulları dikkate alınarak pratiğe ağırlık verilmesi, profesyonel sağlık çevirmenlerinin sağlık alanında görünürlüğünü arttırmada önemli katkılar sunacaktır.

Sağlık çevirmenliğinde anket bulgularına göre özel hastaneler kurumsallıkları yüksek sağlık kuruluşlarıdır. Özel hastanelerin çevirmenlere sundukları özel sağlık sigortası, alışveriş çekleri, prim gibi olanaklara bağlı olarak çevirmenlerin gelirleri değişkenlik göstermektedir. Elde edilen veriler, çevirmenlerin orta düzeyde bir gelir elde ettiklerini ancak alandaki deneyimlerine bağlı olarak da iyi ücretler kazanabildiklerini ortaya koymuştur. Buna göre sağlık çevirmenliği, alana yeni girecek çevirmenlere ciddi bir ekonomik sermaye potansiyeli sunmaktadır.

Araştırmamız, sağlık çevirmenliği alanında sosyal ve kültürel sermayelere sahip olmanın bir avantaj olduğunu bulgulamıştır. Alanda hâlihazırda çalışan çevirmenlerin profilleri dikkate alındığında, çeviri eğitimi almamış ve T.C. vatandaşı olmayan yabancılar ya da sonradan vatandaşlık ve oturma izni elde eden çevirmenlerin, alana erken katıldıkları için hâkim grubu oluşturdıkları görülmektedir. Alanı tanıyan bu alaylı çevirmenler, alana yeni giren çevirmenlere oranla daha fazla sosyal sermayeye sahiptirler, bu çevirmenler doğup büyüdüğü ortam ve koşullara bağlı olarak alanda değer kazanan sermayeleri ellerinde bulundurmaktadırlar.

Çevirmen ilanlarında yer alan “Türkçe’yi iyi derecede bilen”, “Türkçe okuma-yazma ve anlama konusunda sıkıntı yaşamayan”, “Türkçe’yi akıcı konuşan” gibi kriterlerin aranması anket verilerimizi desteklemektedir. Anket ve iş ilanlarından elde edilen bulgulara göre bu alanda çalışmak için çeviri deneyimi aranmamaktadır. Ayrıca,

ilanlarda aranan sağlık çevirmeni nitelikleri ve iş tanımları ile pratikte çevirmenden beklenenler arasında farklar bulunmaktadır.

Çalışmada evirmenlerle yapılan yüz yüze söyleşiler, çevirmenlerin işe giriş süreçlerinin tesadüfe dayandığını göstermektedir. Elde edilen veriler çevirmenlerin işe başladıkları ilk dönemde profesyonel sağlık çevirmenliği mesleği hakkında bilinçlerinin zayıf olduğunu, ancak deneyime bağlı olarak pratikte geliştiğini ortaya koymaktadır.

Farklı iletişim ortamlarında çevirmenlerin doğrudan mdhil olmaları gerekmektedir. Bu süreçte alanda deneyim sahibi olmayan çevirmenlerin genel olarak heyecan ve duygu kontrolünü sağlamakta zorlandıkları, çeviride hata yapma kaygısı taşıdıkları ve uyum sağlamada zorluk yaşadıkları görülmektedir. Ancak işe başlama aşamasında motivasyonun son derece önemli olduğu, alan deneyimi eksikliğine rağmen motivasyonun yüksek olmasının işe hızlı uyum sağlamada etkili olduğu söylenebilir. Çevirinin yapıldığı ortamlar, kullanılan terim yoğunluğu, hasta profilleri ve eviri pratiği dışında çok fazla ek görev ve sorumluluk almayı gerektirmesi nedeniyle sağlık çevirmenliğinin kolay bir meslek olmadığını söylemek mümkündür. Mesleğinin zorluklarından belki de en önemlisi insan sağlığını doğrudan etkileyen sonuçlar doğurabilmesidir. Sağlık çevirmenlerinin taşımak zorunda oldukları duygusal ve psikolojik yk düşünüldüğünde çevirmenlerden farklı dil düzeylerinde iletişim becerilerinin yüksek olmasının yanı sıra sabırlı olmaları; yoğun mesai koşullarına uyum sağlamaları; heyecan, kaygı, korku ve stres gibi duygu durumlarını kontrol edebilmeleri; kritik tedavi süreçlerinde serinkanlı olmaları beklenmektedir.

Katılımcıların anket ve söyleşi sorularımıza verdikleri cevaplar ve alandan gelen deneyimize göre, sağlık çevirmenliği iki farklı dil arasında gerçekleşen basit bir aktarım değildir; içinde eviri pratiğini etkileyen birçok faktörün bulunduğu, çevirmenlere çok fazla ek görev ve sorumluluklar yükleyen bir alandır. Sağlık evirmeni yaptığı çeviriyle hasta ile doktor arasında sağlıklı bir iletişimin kurulması, aralarındaki bilgi akışının mümkün olduğunca eksiksiz ve hatasız aktarılması için son derece önemlidir. Bu açılardan düşünüldüğünde sağlık çevirmenliği profesyonelleşme gerektiren bir meslektir.

Son yıllarda bu alana dönük bilimsel çalışmaların ivme kazanmasına rağmen sağlık çevirmenliği hâlâ yeni araştırmalara açık bir alandır. Bu alanda yapılacak kapsamlı çalışmalar ve saha araştırmaları hem çeviri eğitimi alanına hem de profesyonel sağlık çevirmenliği alanına katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

- Angelelli, C.: **Medical Interpreting and Cross-cultural communication**, Cambridge University Press, 2004.
- Akman Dömbekci, H., Erişen, M.A.: “Nitel araştırmalarda görüşme tekniği”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 22(Özel Sayı 2), 141-160, 2022.
- Ayyıldız, A.A.: “Pierre Bourdieu’nun Sosyolojisi Işığında Sosyal Çalışmayı Anlamak”, **İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 14(3), 261-284, 2022.
- Bancroft, M.: “Community interpreting: A profession rooted in social justice”, **The Routledge Handbook of Interpreting**, Ed. H., Jourdenais, R., 217-235, New York, Routledge, 2015.
- Baran, A. G., Özsöz, C.: “Pratik, Kültür, Sermaye, Habitus ve Alan Teorileriyle Pierre Bourdieu Sosyolojisi”, **Sosyolojide Yakın Dönem Gelişmeler**, Ed. Suğur, S., Baran, A. G., Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2011.
- Binler, A.: “Türkiye’nin Medikal Turizm Açısında Değerlendirilmesi ve Politika Önerileri”, **T.C. Kalkınma Bakanlığı**. Yayın No.2839, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, 2015.
- Biri, G.: “Türkiye’nin Sağlık Turizmi Gelirini Etkileyen Faktörlerin Eşbütünleşme Analizi”, **Anadolu Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 22(2), 73-82, 2021. <https://doi.org/10.53443/anadoluibfd.907290>
- Bogenç Demirel, E.: “Çeviride Sosyolojik Dönemeç ve Aktörler”, **İletişim ve Medya Bağlamında Çevirmen Başvuru Kitabı**, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, Ankara, 79-111, 2021.

- Bolden, G. B.: “Toward understanding practices of medical interpreting: Interpreters’ involvement in history taking”, **Discourse Studies**, 2, 387–419, 2000.
- Borg, M., Karlsson, M., Pariani, A., Sordello, F., Zhou, Z.: “Dubai: A Cluster For Medical Tourism”, **Industry Clusters and Firm Competitiveness**, (6106) 12-13, 2017.
- Bourdieu, P.: “Les trois états du capital culturel”, **Actes de la recherche en sciences sociales**, Vol. 30, novembre 1979, L’institution scolaire, 3-6, 1979.
<https://doi.org/10.3406/arss.1979.2654>
- Bourdieu, P.: “The forms of capital”, **Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education**, Ed. Richardson, J., New York, Greenwood, 241-258, 1986.
- Bourdieu, P.: **Pratik Nedenler: Eylem Kuramı Üzerine**, (Çev. Hülya Tufan), Kesit Yayıncılık, İstanbul, 1995.
- Bourdieu, P.: **Toplumbilim Sorunları**, (Çev. Işık Ergüden), İstanbul, Kesit Yayıncılık, 1997.
- Bourdieu, P.: L’objectivation participante. **Actes de la recherche en sciences sociales**, 150, 43-58, 2003.
- Bourdieu, P.: **Sosyolog ve Tarihçi**, (Çev. Zuhul Karaca-Emirosmanoğlu), Açılım Kitap, İstanbul, 2014.
- Bourdieu, P., Wacquant, L.: **Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar**, (Çev. Nazlı Ökten), 7. Baskı, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 2014.
- Collins, A., Medhekar, A., Şanal, Z. G.: “A qualitative analysis of Turkish stakeholders perspective for improving medical tourism”, **International Journal of Tourism Research**, 24(3), 487–500, 2022. <https://doi.org/10.1002/jtr.2516>

- Connell, J.: “Medical tourism: sea, sun, sand and surgery”, **Tourism Management**, 27, 1093-1100, 2006.
- Dalan, C., Arıkan Saltık, I.: “Paydaşların Bakış Açısıyla Muğla İli Sağlık Turizmi”, **Türk Turizm Araştırmaları Dergisi**, 5(2), 1451-1473, 2021.
- Diriker E., Gürçağlar, Ş. T.: “Community Interpreting in Turkey”, **Hacettepe Üniversitesi Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi**, (14), 73-92, 2004.
- Doğan, A.: **Sözlü Çeviri Çalışmaları ve Uygulamaları**, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2015.
- Duman, D.: “Toplum Çevirmenliğine Yorumbilgisel Bir Yaklaşım: Sağlık Çevirmeni ve Öznellik”, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, Doktora Tezi, 2018.
- Erkmen, A.: “Sağlık Çevirmenliğinin Mevcut Durumu ve Sağlık Kurumlarında Sözlü Çeviri Hizmetinin Değerlendirilmesi”, Mersin Üniversitesi, Mersin, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Emirosmanoğlu, Z.: “Çeviribilim Sosyolojisine Doğru: Bourdieu Sosyolojisiyle Türkiye’de Çeviribilim Alanını Düşünmek”, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Doktora Tezi, 2015.
- Gill, H., Singh, N.: “Exploring the Factors that Affect the Choice of Destination for Medical Tourism”, **Journal of Service Science and Management**, 4, 315-324, 2011. doi:10.4236/jssm.2011.43037.
- Golsorkhi, D., Huault, I.: Pierre Bourdieu: critique et réflexivité comme attitude analytique, **Revue Française de Gestion**, 165: 15-34, 2016.
- Gürçağlar, Ş., T.: **Çevirinin ABC’si**, 4. Baskı, İstanbul: Say Yayınları, 2019.
- Güzel, M.: “Türkiye’deki Sağlık Çevirmenlerinin Rol Belirsizliği ve Rol Çatışması: Antalya, Ankara ve İstanbul’da Bulunan Sağlık Çevirmenlerinin Erving Goffman’ın Rol Modeli Eşliğinde İncelenmesi”, İstanbul

- Üniversitesi, İstanbul, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Hanna, S.: **Bourdieu in Translation Studies The Socio-cultural Dynamics of Shakespeare Translation in Egypt**, Routledge Company, New York, 2016.
- Heung, Vincent C. S., Küçükusta, D., Song, H.: "A Conceptual Model of Medical Tourism: Implications for Future Research", **Journal of Travel & Tourism Marketing**, 27:3, 236-251, 2010. <https://doi.org/10.1080/10548401003744677>
- Jenkins, R. **Pierre Bourdieu: Key Sociologists**. London: Routledge, 1992.
- Kaplan, M., Yardımcıoğlu, M.: "Alan, Habitus ve Sermaye Kavramlarıyla Pierre Bourdieu.", **Habitus Toplumbilim Dergisi**, (1), 23-37, 2020.
- Kamassi, A., Abd Manaf, N., Omar, A.: "The identity and role of stakeholders in the medical tourism industry: state of the art", **Tourism Review**, Vol. 75 No. 3, 559-574, 2020.
- Koytak, E.: "Tahakküme Hükmetmek: Bourdieu Sosyolojisinde Toplum ve Bilim İlişkisi", **Sosyoloji Dergisi**, 3. Dizi(25), 85-101, 2012.
- Mahdavi, M.: "The Role of Interpreters in Healthcare In Australia", Doktora Tezi, Victoria University, 2020.
- Menvielle, W., Menvielle, L.: "Tourisme médical: un secteur stratégique pour le développement des États", **Revue internationale et stratégique**, 90, 153-162, 2013. <https://doi.org/10.3917/ris.090.0153>
- Nemhauser, J.: **Health Care Abroad**, CDC Yellow Book 2004, New York, Health Information for International Travel, Jeffrey B. Nemhauser, New York, 2023.
- Özkan, F., Bogenç Demirel, E.: "Çeviri Sosyolojisi Merceğinde Gönüllülükle Yürütülen Bir Çeviri Projesi: Khan Academy Türkçe", **Frankofoni**, 1,40, 2022.

- Özsöz, B.: “Toplum Çevirmenliği Bağlamında Sağlık Turizmindeki Diyalog Çevirilerine Dilbilimsel ve Çeviribilimsel Yaklaşım”, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Doktora Tezi, 2019.
- Öztürk, T.: “Küresel Hareketlilik Etkisinde Türkiye’de Sağlık Çevirmenliği Uygulamalar: Çevirmen Görüşlerine Dayalı Bir Çalışma”, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Palabıyık, A.: Pierre Bourdieu Sosyolojisinde “Habitus”, “Sermaye” ve “Alan” Üzerine, **Liberal Düşünce Dergisi**, (62), 1-21, 2011.
- Pöchhacker, F.: “Getting organized”: The evolution of community interpreting. Interpreting, **International Journal of Research and Practice in Interpreting**, 4(1), 125–140, 1999.
- Pöchhacker, F., Shlesinger, M.: “Discourse-based research on healthcare interpreting”, **Healthcare Interpreting: Discourse and Interaction**, Ed. Pöchhacker, F., Shlesinger, M., John Benjamins Publishing Company, Vol. 9, 1-9, 2007.
- Pöchhacker, F.: “Research and methodology in healthcare interpreting”, **Linguistica Antverpiensia, New Series – Themes in Translation Studies**, 5, 135-159, 2021.
- Rahman, M. K., Zailani, S., Musa, G.: "Tapping into the emerging Muslim-friendly medical tourism market: evidence from Malaysia", **Journal of Islamic Marketing**, Vol. 8, No. 4, 514-532, 2017.
- Reisman, D.: **Health Tourism: Social Welfare through International Trade**, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2010.
- Roberts, R.: “Community Interpreting Today and Tomorrow”, **The Critical Link: Interpreters in the Community**, Ed. Carr, S. E., Roberts, R. P., Dufour, A., Steyn, D., Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins: 7-28, 1997.

- Solano, M. M. A.: “Positioning of volunteer interpreters in the field of public service interpreting in Spanish hospitals: A Bourdieusian perspective”, University of Manchester, Doktora Tezi, 2012.
- Singh, L.: “Medical Tourism Motivations: The Driving Force”, **Journal of Multidisciplinary Academic Tourism**, 4(2), 77-86, 2019.
- Sukumar, B. S., Balagopal, A.: “Ayurveda, Health, and Wellness Tourism in India”, **International Journal of Trend in Scientific Research and Development**, ISSN:2456-6470, Volume-7, Issue-2, April, 1085-1089, 2023.
- Şener Erkırtay, O.: “(Co)-Constructing The Role of Healthcare Interpreters in Turkey: Interactional Dynamics in Triadic Encounters”, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Doktor Tezi, 2021.
- Şener, O.: “Healthcare Interpreting in Turkey: Role and Ethics from a Sociological Perspective”, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Tontuş, Ö.: “Dünyada sağlık Turizmi”, **Tüm Yönleriyle Sağlık Turizmi**, Satürk Yayınları, 2015.
- Tosun, E.: “Bourdieu’nün alan, habitus ve sermaye kavramları ışığında çeviriye bir üst bakış”, **Turkish Studies – Language**, 17(3), 1065-1080, 2022.
<https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.62116>
- Turan, D.: “Sağlık Çevirmenliği: Hekim-Hasta İletişimi ve Hekimin İktidar Pozisyonunun Değerlendirilmesi Üzerine Bir Çalışma”, **Turkish Studies**, 13(20), 751-777, 2018.
- Uçak, H.: “The relationship between the growth in the health sector and inbound health tourism: the case of Turkey”, **SpringerPlus** 5, 1685, 1-10, 2016.

- Wadensjö, C.: **Interpreting as Interaction**, London and New York: Longman, 1998.
- Yiğit, A. Ç., Açıkgoz, M.: **Sağlık Turizmi Kavramı ve Türkiye’de Sağlık Turizmi**, Sağlık Bilimlerinde Öncü ve Çağdaş Çalışmalar, Ed. Taner AKARSU, Duvar Yayınları, İzmir, 2023.
- Yavuz, S., Bogenç Demirel, E.: “Çeviri Sosyolojisi Odağında Thomas Hardy’nin Tess Başlıklı Eserinin Suat Ertüzün Çevirisi Üzerinden İncelenmesi”, **Söylem Filoloji Dergisi**, 8(3), 1024-1046., 2023.
<https://doi.org/10.29110/soylemdergi.1356572>
- Yazıcı, M.: **Çeviribilimde Araştırma**, Multilingual Yayınevi, İstanbul, 2011.
- Youdelman M. K.: “The medical tongue: U.S. laws and policies on language access”, **Health affairs**, 27(2), 427, 2008.
- Zhang, J., Wang, F.: “A Better Medical Interpreting Service: Interpreting’s Roles and Strategies Under Goffmans’s Participation Framework”, **International Journal of Translation Interpreting and Applied Linguistic** 3(1):1-14, 2021.

İnternet Kaynakları:

- Anadolu Ajansı, İş Dünyası Haberleri.
<https://www.aa.com.tr/tr/sirkethaberleri/saglik/turkiye-saglik-turizminde-en-fazla-hasta-kabul-eden-10-ulkeden-biri/686885> (Erişim Tarihi: 29.04.2024).
- California Healthcare Interpreting Association (Kaliforniya Sağlık Çevirmenliği Derneği). California Standarts for Healthcare Interpreting (Kaliforniya Sağlık Çevirmenleri Meslek Standartları)
https://chiacevrimiçi.org/resources/Pictures/CHIA_standards_manual_%20March%202017.pdf (Erişim Tarihi: 07.12.2023).
- Cumberbatch, J.,P. (2019). Barbados: An Attractive Location for Medical Tourism & Education. <https://www.businessbarbados.com/articles/barbados-an-attractive-location-for-medical-tourism-education> (Erişim Tarihi: 05.04.2024).

Dizdar, D. “Çeviribilin: Konular, Sorular, Arayışlar”, Çeviribilim, 2006.
<https://ceviribilim.com/2006/03/15/ceviribilim-konular-sorunlar-arayislar/>
(Erişim tarihi: 20.11.2023).

Healing Harmony: A Guide to Health & Wellness Holidays in Thailand. ISBN: 978-616-90997-1-0. <https://www.turismotailandes.com/wp-content/uploads/2015/05/HealingHarmonyHi-Res11.pdf> (Erişim Tarihi: 02.05.2024).

Health Affairs. “Language, Culture, And Medical Tragedy: The Case Of Willie Ramirez”. 2008. <https://www.healthaffairs.org/content/forefront/language-culture-and-medical-tragedy-case-willie-ramirez> (Erişim Tarihi: 03.12.2023).

İstanbul Kalkınma Ajansı. Türkiye ve İstanbul Bölgesinde Turizm. İstanbul. 1. bs. s.53. 2012. <https://www.istka.org.tr/media/1074/t%C3%BCrkiye-ve-%C4%B0stanbul-b%C3%B6lgesi-nde-turizm.pdf> (Erişim Tarihi: 28.04.2024).

Kalkınma Bakanlığı. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018): Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı Eylem Planı. Koordinatör Sağlık Bakanlığı. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/17Saglik_Turizminin_Gelistirilmesi_Programi.pdf (Erişim Tarihi: 28.04.2024).

Kalkınma Bakanlığı. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018): Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı Eylem Planı. Koordinatör Sağlık Bakanlığı. Bileşen 3: Sağlık Turizmi Hizmet Kalitesinin Artırılması Politika 3.1: Sağlık Turizmi Alanında Çalışan Personelin Nitelik ve Nicelik Olarak Geliştirilmesi. Eylem no.24. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/17Saglik_Turizminin_Gelistirilmesi_Programi.pdf (Erişim Tarihi: 24.04.2024).

kariyer.net. Almanca Bilen Tercüman. <https://www.kariyer.net/is-ilani/medical-park-hastaneler-grubu-almanca-bilen-tercuman-3825761> (Erişim Tarihi: 18.05.2024).

Republic of Türkiye, Ministry of Foreign Affairs. Countries whose citizens are allowed to enter Türkiye with their national ID's https://www.mfa.gov.tr/countries-whose-citizens-are-allowed-to-enter-T%C3%BCrkiye-with-their-national-id_s.en.mfa (Erişim Tarihi: 28.04.2024).

Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı. Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkındaki Yönetmelik. EK-1 ve EK2. <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-84076/uluslararasi-saglik-turizmi-ve-turistin-sagligi-hakkinda-yonetmelik.html> (Erişim Tarihi: 10.11.2023).

Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı. Yetkili Sağlık Tesisleri. <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-76664/yetkili-saglik-tesisleri.html> (Erişim Tarihi: 10.11.2023).

Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu (Kanun No. 3359). Resmî Gazete 19461 (15 Mayıs 1987). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19461.pdf> (Erişim Tarihi: 10.11.2023).

SIHHAT. Proje Faaliyetleri. <http://www.sihhatproject.org/faaliyetler.html> (Erişim Tarihi: 08.02.2024).

T.C. Cumhurbaşkanlığı, Mevzuat Bilgi Sistemi. Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği. Madde 4. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=85319&MevzuatTur=3&MevzuatTertip=5#:~:text=Madde%204%20%E2%80%93%20Yatakl%C4%B1%20Tedavi%20Kurumlar%C4%B1,ayn%C4%B1%20zamanda%20do%C4%9Fum%20yap%C4%B1lan%20kurumlard%C4%B1r.> (Erişim Tarihi: 05.10.2023).

T.C. Dışişleri Bakanlığı. Yabancıların Tabi Olduğu Vize Rejimi. <https://www.mfa.gov.tr/yabancilarin-tabi-oldugu-vize-rejimi.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 28.04.2024).

T.C. Halk Sağlığı Bakanlığı. Türkiye’de Göçmen Sağlığı Hizmetlerinin Desteklenmesi (SIHHAT-2 Projesi) (IPA 2020/417-911) Hasta Yönlendirme Personeli ve Mütercim-Tercüman İstihdam İlanı. http://www.sihhatproject.org/Duyurular/Mutercim_tercuman_alinacaktir.html (Erişim Tarihi: 08.02.2024).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Sağlık Turizmi. <https://istanbul.ktb.gov.tr/TR-276237/saglik-turizmi.html#:~:text=Sa%C4%9Fl%C4%B1k%20turizmi%2C%20birincil%20motivasyon%20olarak,iyi%20g%C3%B6rev%20almalar%C4%B1n%C4%B1%20sa%C4%9Flayan%20turizm> (Erişim Tarihi: 12.01.2024).

T.C. Sağlık Bakanlığı. Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü. Sağlık ve Tıp Alanında İşbirliğine İlişkin Mevcut Devletlerarası Anlaşmalar.
<https://disab.saglik.gov.tr/TR,3735/saglik-ve-tip-alaninda-isbirligine-iliskin-mevcut-devletlerarası-anlasmalar.html> (Erişim Tarihi: 27.03.2024).

T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı. Türkiye’de Medikal Turizm Değerlendirme Raporu 2013.
http://www.ipso.org.tr/upload/SB_turizm_2013_turkce_BASKI.pdf (Erişim Tarihi: 12.01.2024).

T.C. Ticaret Bakanlığı. Sağlık ve Spor Turizmi Hizmetleri Sektörü.
<https://ticaret.gov.tr/destekler/hizmet-sektoru-destekleri/hizmet-ihracatinin-tanimlanmasi-siniflandirilmesi-ve-desteklenmesi-hakkinda-karar/saglik-ve-spor-turizmi-hizmetleri-sektoru> (Erişim Tarihi: 28.04.2024).

Turkish Airlines, Hikayemiz. <https://www.turkishairlines.com/tr-tr/basin-odasi/hakimizda/hikayemiz/> (Erişim Tarihi: 28.04.2024).

Türk Dişhekimleri Birliği. Sağlık Turizmi ve Turist Sağlığı Kapsamında Sunulacak Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönerge.
https://www.tdb.org.tr/mevzuat_goster.php?Id=183 (Erişim Tarihi: 15.10.2023).

Türkiye Sağlık Turizm Derneği. Sağlık Turizmi, Genel Bilgi.
<http://www.saglikturizmi.org.tr/tr/saglik-turizmi/genel-bilgi> (Erişim Tarihi: 10.02.2024).

Türsab Akademi, Turizm Ürün ve Hizmetleri, 2020.
<https://www.tursab.org.tr/assets/pdf/turizm-urun-ve-hizmetleri.pdf> (Erişim Tarihi: 20.02.2024).

Türsab & Tuader. Turizm Sektör Raporu. 2017 Ocak-Haziran Dönemi.
https://www.tursab.org.tr/dosya/16736/turizm-faaliyet-kitapcigi_16736_492081.PDF (Erişim Tarihi: 20.02.2024).

Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında Yönetmelik. Resmî Gazete 30123 (13 Temmuz 2017), md. 4/1.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/07/20170713-3.htm> (Erişim Tarihi: 15.02.2023).

Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında Yönetmelik. Resmî Gazete 30123 (13 Temmuz 2017), md. 6/1.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/07/20170713-3.htm> (Erişim Tarihi: 15.10.2023).

UN General Assembly. (1948). Universal declaration of human rights, art. 25.
<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights#:~:text=Article%2025&text=All%20children%2C%20whether%20born%20in,e njoy%20the%20same%20social%20protection>. (Erişim Tarihi: 25.12.2023).

UNWTO World Tourism Barometer. May 2023. https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2023-05/UNWTO_Barom23_02_May_EXCERPT_final.pdf?VersionId=gGmuSXlwFM1yoe msRrBI9ZJf.Vmc9gYD (Erişim Tarihi: 23.10.2023).

World Health Organization, Constitution.
<https://www.who.int/about/governance/constitution> (Erişim Tarihi: 25.12.2023).

World Health Organization Technical Report Series, No.122, Role of Hospitals in Programs of Community Health Protection, Geneva, s.4, 1957.
https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/40375/WHO_TRS_122.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Erişim Tarihi: 25.12.2023).

World Travel & Tourism, Medical Tourism: A Prescription For A Healthier Economy, 2019. <https://wttc.org/Portals/0/Documents/Reports/2019/Medical%20Tourism-Nov%202019.pdf?ver=2021-02-25-182803-880> (Erişim Tarihi: 10.03.2024).

EKLER

EK 3. Yüz Yüze Söyleşi Soruları

- 1- Sağlık çevirmeni olmaya nasıl karar verdiniz?
- 2- Bu işe girmek için sizce referans mı yoksa iş ilanları mı daha etkili olmaktadır?
- 3- Sağlık çevirmenliğine başladığınız ilk günü hatırlıyor musunuz? Ne hissetmiştiniz?
- 4- Bir sağlık çevirmeni olarak günlük rutininizi/yaptıklarınızı açıklar mısınız?
- 5- Çeviri yaparken çok zorlandığınız ya da başa çıkamadığınız bir durum veya olay yaşadınız mı? Yaşadıysanız bunun nedeni neydi?
- 6- Sağlık çevirmeni olarak işe başladığınız ilk günkü “siz” ile bugünkü “siz” arasında değişiklik(ler) görüyor musunuz? Yanıtınız “Evet” ise örnek verebilir misiniz?
- 7- Sizce sağlık çevirmeni olmak isteyen biri hangi özellikleri taşımalıdır?
- 8-Sağlık çevirmenliğinin geleceği (istihdam, gelir, itibar, vb.) hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

EK 4. Yüz Yüze Söyleşi Sorularına Katılımcıların Verdikleri Yanıtlar

Y1

- 1- Sağlık çevirmeni olmaya nasıl karar verdiniz?

Benim sürecim aslında biraz tesadüfi oldu diyebiliriz. Ben sağlık yönetimi mezunuyum ve Türkiye'nin sayılı hastanelerinde sağlık yöneticisi olmak üzere işe başladım. Her bölümü dolaştım dolayısıyla gözlem ve çalışma anlamında ve belli bir süre sonra işim uluslararası bölüme kaymaya başladı. Ve oranın süreçlerini takip etmeye başladım. Aslında birazcık tesadüfi, plansız ama sonrasında hoşnut olduğum bir sürece doğru gitti.

- 2- Bu işe girmek için sizce referans mı yoksa iş ilanları mı daha etkili olmaktadır?

Benim şahsi fikrim ve deneyimlerim referans daha önemli çünkü sağlık çevirmenliğinin diğer çevirmenlik türlerinden daha farklı olduğunu düşünüyorum, daha farklı bir yaklaşım gerektirdiğini düşünüyorum. Ama tabi ki bu sektör ya da bu işin bir okulu ya da bir süreci yok, dolayısıyla yeterli istihdam sağlandığını da düşünmediğim

için tabi ki de iş ilanlarına da bakıp ordaki insanları da değerlendirmekte fayda var. onlardan da iyi adaylar çıkabiliyor çünkü.

3- Sağlık çevirmenliğine başladığınız ilk günü hatırlıyor musunuz? Ne hissetmiştiniz?

Hatırlıyorum, aslında benim dediğim gibi bir önceki soruda da, birazcık tesadüfi oldu. Yabancı bir hastanın gelişi ve hastanedeki çoğu insanın onunla iletişim kuramamasıyla beni oraya yönlendirmeleriyle başladı. Benim açımdan birazcık tedirginlik verici bir süreç çünkü ben o anda kendimi belki o kadar yetkin hissetmiyordum. Bütün sağlık terimlerini biliyor muyum? Doğru bilgi verebiliyor muyum? Çünkü benim için çok önemli bir görev, oradaki bir kelimenin hatalı olmasından kaynaklı gelişebilecek sorunların önlenabilir olabileceğini düşünmüyorum. Dolayısıyla bir tedirginlik, büyük bir tedirginlik yaşadığımı söyleyebilirim ilk deneyim için.

4- Bir sağlık çevirmeni olarak günlük rutininizi/yaptıklarınızı açıklar mısınız?

Benim şu anki sorumluluğum aslında bir ekip yönetmek ve mevcut sistemi daha ileriye taşıyacak strateji geliştirmek, şu andaki sorumluluklarım. Bir ekip var bana bağlı çalışan, dolayısıyla o ekibin çalışmasındaki tüm süreçlerden sorumluyum, her şeyin yolunda gittiğinden, onların çalışma şartlarının uygunluğundan, yeni iş getirmekten, yeni getirdiğim işlerin burda sorunsuz devam etmesinden, cirolardan, raporlamalardan aklınıza gelebilecek baştan sona tüm süreçlerin takibinden aslında sorumluyum diyebilirim. Bire bir müdahil değilim ama tüm süreçlerin iyi gitmesinden sorumluyum.

5- Çeviri yaparken çok zorlandığınız ya da başa çıkamadığınız bir durum veya olay yaşadınız mı? Yaşadıysanız bunun nedeni neydi?

Çok spesifik bir olay söyleyemeyeceğim ama genel olarak beni tedirgin eden yaşadığım ya da belki hani bir daha başıma gelmesinden korktuğum bir andan bahsedebilirim. Şimdi sağlık çevirmenliği, biraz simültane çevirmenliğe en yakın çevirmenlik. Dolayısıyla hekimin o an ağzından çıkabilecek cümleyi bilemiyorsunuz. O cümlelerin siz anlamını biliyor musunuz, bilmiyor musunuz, ondan emin olamıyorsunuz. Doğru bilip bilmediğimizden emin olmadığımız bir şeyi karşı tarafa anlatmaya ve onun da aynı şekilde anlamasına yardımcı olmaya çalışıyorsunuz. Bence bu çok zorlu bir süreç. Orda doktor ne kadar büyük bir risk alıyorsa o hastanın sürecinde hayati bir karar almak için, hastanın da o süreci doğru anlayıp anlamadığından siz sorumlu

oluyorsunuz ve bence sorumluluğu çok büyük bunun. Dolayısıyla vicdani bir yükü de var çünkü çoğu zaman aslında siz o zaman çevirmenlik yapıyorsunuz, gece düşünürken o gün yaptığınız çeviride bir eksik, bir hata var mıydı? Bir anda o aklınıza geliyor ve vicdani bir yük taşıyorsunuz. Psikolojik olarak da ağırlığı çok büyüktür bu işin. Dolayısıyla ben, bunu yaşamaktan çok korkuyordum. Başıma gelmişliği de vardır ama hani spesifik olarak bir şey söylemeyeceğim ama genel olarak bundan çok tedirginlik duyorum.

6- Sağlık çevirmeni olarak işe başladığınız ilk günkü “siz” ile bugünkü “siz” arasında değişiklik(ler) görüyor musunuz? Yanıtınız “Evet” ise örnek verebilir misiniz?

Çok büyük fark var. Önceki soruda da açıkladığım gibi çok tedirgin, kendimden emin olmayan, güveni olmayan bir kişiye şu anda çok daha rahatım tabi ki hasta karşısında ya da hekim karşısında. Sürece daha hakimim artık o terimler daha aşına olduğum terimler. Üzerine hatta belki benim yorum yapabileceğim terimler olmaya başladı, ya da vakalar olmaya başladı. Çünkü örneklerim arttı, çok hasta gördüm ve o hastaların her birinden farklı bir deneyimim oldu. Başka bir hastaya o süreci anlatırken daha rahat ve bildiğim bir süreci anlatmaya başladım. Artık haberdar olduğum, ilk kez duyduğum bir şeyden çıktı ve artık benim de bilip, yaşadığım ve rahatlıkla anlattığım bir sürece dönüşmeye başladı. İlkinde sadece çevirmenliğinden sorumlu olduğum bir süreç varken artık dediğim gibi raporlamasından, ekip istihdamına, onların koşullarının uygunluğundan, yeni strateji geliştirmeye, artık bu süreçlerden sorumlu olmaya başladım. Dolayısıyla benim adıma hem deneyim anlamında yılların getirmiş olduğu süreçle birlikte ben işimde deneyim kazandım ve pozisyonum tabi ki de bu şekilde değişmiş oldu. Ünvan anlamında da değiştim.

7- Sizce sağlık çevirmeni olmak isteyen biri hangi özellikleri taşımalıdır?

Bu soruya aslında keşke hani okul okumuş olmasını diyebilmek isterdim ama onu diyemeyeceğim. Çünkü şu anda sektördeki durum çok farklı. Bir sorunuzda sormuştunuz bana referans mıdır, iş başvurusu mudur diye. Referans ağırlıklı olmasını tercih ederim, demiştim. Çünkü sağlık çevirmenliği çok zor bir çevirmenlik süreci diğer çevirmenlik türlerine göre. Simültane çevirmenlikle eşdeğer olduğunu düşünüyorum, kendi deneyimlerime dayanarak. Sağlık çevirmeni kendi bildiği dile ve 2. aranan dile çok hakim özellikle sağlık terimlerine çok hakim olmalı, esnek çalışabilme durumu olmalı çünkü sağlığın belli bir zaman dilimi yok. Hastalığın öyle, hastanın öyle.

Hastanın ne zaman kötüleşeceğini bilmiyorsunuz. 7/24 bu tür çağrılara açık olabilmeli. Aynı zamanda benim için benim aradığım, dil bilmesinin yanında en çok aradığım şey vicdanlı olabilmeli. Çünkü içinde o duyguyu taşımayan bir çevirmenin bu işi iyi yapabileceğini düşünmüyorum. Çünkü sağlık çevirmeni aslında sadece simültane çevirmenliğin dışında aranan özelliklerin çoğu vicdani olarak yapmamız gereken şeyler. Hastaya, atıyorum tekerlikli sandalyeyle eşlik edebilme süreci ya da bir ihtiyacı olduğu zaman bu, çevirinin dışında bir ihtiyacı olduğu zaman onları karşılayabilme özelliği. Vicdani olarak bu seviyede olmayan biri bunları kendine yük olarak görür, iş olarak görmez. Dolayısıyla bu özelliğin mutlaka bulunması gerektiğini düşünüyorum.

8- Sağlık çevirmenliğinin geleceği (istihdam, gelir, itibar, vb.) hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Bu soruya şöyle cevap verebilirim. Benim ilk çalıştığım hastane ile son çalıştığım hastane arasındaki farka ve tabi ki deneyim farkına istinaden bu soruyu yanıtlayacağım. Ben eskiden ilk çalıştığım dönemlerde sağlık çevirmenlerine daha az değer verildiğini düşünüyordum, sanki onlar mecburmuş gibi ya da değersiz, basit bir iş yapıyorlarmış gözüyle bakılıyordu. Şu anda aynı fikirde değilim, daha değerli olduklarını düşünüyorum çünkü dediğim gibi bu çok zorlu bir süreç. Doktorun dediğini birebir anlatabilme özelliğine sahip olabilmek lazım bunun için. Dolayısıyla itibar anlamında daha iyi bir konumda olduklarını düşünüyorum, istihdam anlamında dil bilen insanların özellikle de sağlık çevirmenliğinde. Çünkü Türkiye’de bu durum çok yaygınlaştı, çok fazla özel hastane var, klinik var. Bu işi yapan çok fazla merkez var. dolayısıyla istihdam anlamında da çok geniş bir alan var aslında onlar için. Gelir olarak da, şu anda benim ve çevremde duyduğum, diğer hastanelerden de duyduğum kadarıyla, ortalama ya da ortalamanın bir tık üzerinde maaş aldıklarını söyleyebilirim. Ama bu, tabi ki şey anlamında soruyorsanız, hak ettikleri bu mudur? Bana göre hak ettikleri daha fazlası ama genel Türkiye ortalamasına baktığımız zaman standardın üzerinde maaş alıyorlar. İyi istihdam koşulları var çünkü çok fazla rekabet koşulları arttığı için çok fazla merkez olduğu için, çok fazla istihdam olanağı var. İtibar anlamında da geçmişteki kadar değersiz bulunmayan bir meslek olduğunu düşünüyorum.

BS1

1- Sağlık çevirmeni olmaya nasıl karar verdiniz?

Bu da tesadüften oldu. Ben o günlerde başka bir firmada çalışıyordum. Ondan sonra firma işleri kapatınca Türkiye’de, ben de işsiz kaldım. O yüzden ben başvuruya başladım her yerde. O da tesadüften hastanenin [yayımladığı] bir ünvanına başvuru yaptım. Onlar da beni çağırdılar yani, iş anlattılar, ben de kabul ettim.

2- Bu işe girmek için sizce referans mı yoksa iş ilanları mı daha etkili olmaktadır?

Bence referans daha iyi, sebebi de şöyle iş ilanları yani hiç bu işi yapmayan kişi için çok böyle bilgi vermiyor bu konuda ama referansla gidince yine en azından az çok biliyorsun neyle karşılaşacağını. O yüzden bence referans daha mantıklı.

3- Sağlık çevirmenliğine başladığınız ilk günü hatırlıyor musunuz? Ne hissetmişiniz?

Tabi ki o günü hatırlıyorum çünkü başka bir sektörde başladığım için tabi ki aklımda kaldı. O gün de yani çok yorucu geçti ve aslında gününde değil de bir sonraki mesela eve gelince sanki tüm hastalıkları eve getirdim gibi bir hissim vardı. O yüzden böyle acil acil bir kıyafetleri değiştirdim, onları yıkadım, kendimi duş aldım. Böyle yenilenmiş gibi hissedeyim diye... öyle bu, sağlık çalışanlarına galiba özel bir şey, o bana da geçti.

4- Bir sağlık çevirmeni olarak günlük rutininizi/yaptıklarınızı açıklar mısınız?

Şimdi ilk başta tabi ki benim işim bilgisayar işinden başlıyor. Tüm vermediğim cevaplar[a], yanımda da telefon oluyor ama, genellikle ofis rahatlığı[nda] daha iyi cevap verebiliyorum mail olarak cevap veriyorum. Ondan sonra programına göre eğer hastalar var, ona eşlik ediyorum. Eğer başka bir görüşmeleri var, onlara gidiyorum. Bazen yeni hekimlerle görüşme oluyor, bazen yabancı hekimlerle de görüşme olabiliyor. Onu da gün sonunda mesela, takip ediyorum. Yani, bu hastalar geldi mi? Fiyat konusunda ne sıkıntı yaşadı? Yani geri dönüş bildirme kendisini tutuyoruz. Aşağı yukarı böyle geçiyor günümüz.

5- Çeviri yaparken çok zorlandığınız ya da başa çıkamadığınız bir durum veya olay yaşadınız mı? Yaşadıysanız bunun nedeni neydi?

Ya çeviriyle ilişkili çok böyle yaşadığım bir zorluk olmadı. Çünkü genellikle, bazı tabi ki sağlık çevirmenliği bitiremedim, bazı konuları da bilmiyorum. Zorlandığımı düşünmüyorum çünkü ben hiç anlamadığım konuları hekime soruyorum. Mesela bana daha basit kelimeyle, daha basit böyle başka yani günlük konuşma dilde, siz, biz gibi, kiracı kiracı gibi yani günlük bir şeyler uygulayarak anlatın diye söylüyorum. Yani

hekimler sağ olsun hiç kırmıyorlar, yani onlar da istiyorlar işte hasta anlasın. Orda da ben anlamayınca hasta da anlamaz, yani sonunda o da yardımcı oluyorlar. O yüzden yani çeviriyle ilgili çok fazla zorluk yaşamadım.

6- Sağlık çevirmeni olarak işe başladığınız ilk günkü “siz” ile bugünkü “siz” arasında değişiklik(ler) görüyor musunuz? Yanıtınız “Evet” ise örnek verebilir misiniz?

Ben kesinlikle evet diyorum. Çünkü ilk başladığımda yani çok tecrübem olmadığı için ben biraz daha ben gibi yani kendim gibi yani çevirmeye çalıştım. Yani yaklaşımda, hastalara ve hekimlere yaklaşım öyle oldu. Ben mesela hastanın yerinde kendimi koyuyordum ama tabi ki yıllar geçince bunlar daha profesyonel yani daha soğukkanlı diyelim olmaya çalışıyordum. Ve mesela ilk günümde, başlayınca, yani ilk dönemde başlayınca ben hep şöyle diyordum: Yani hekim nasıl böyle olabiliyor? Ama şu anda mesela yıllar geçtikten sonra, tercübe kazandıktan sonra bana daha böyle soğukkanlı olmak daha mantıklı geliyor.

7- Sizce sağlık çevirmeni olmak isteyen biri hangi özellikleri taşımalıdır?

Burda bence en önemli özellik dil, hastanın dilini bilmek. İkinci de kendinin de bu alanla ilgi duymak. Bu ikisi varsa kalanlar o kadar zor değil.

8- Sağlık çevirmenliğinin geleceği (istihdam, gelir, itibar, vb.) hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Vallahi bu, biraz sağlık çevirmeni sağlık çalışanları gibi yani biraz yabancı dilde, biraz ekonomiye bağlı, ülkenimn durumuna bağlı bence. O yüzden zamanında ne olacak bilmiyorum bence de yani, ekonomi ve sağlık turizmi açısından yani ilerleme olursa tabi ki (çevirmen) işi her zaman bulabilir. Ama şöyle bir şey var, özellikle mesela şu an da çok fazla insanlar ; hem hekimler hem hastalar İngilizce konuşmaya başladı ve çevirmen, 3.kişi, olmadan iletişim kurabiliyor. O yüzden bu konuda mesela ben şahsen hani Rusça konuşanların geri kalacağını düşünüyorum. Yani mutlaka bir İngilizce öğrenmek lazım. Yani İngilizce tek bir dil olacak gibi. İnşallah çok yakın zamanda değil.

UZ1

1- Sağlık çevirmeni olmaya nasıl karar verdiniz?

Sağlık çevirmeni olmaya karar verme sürecim 2013-2014 yılları arasında babamın sağlık problemlerinin başlamasıyla başladı. Bir hastanede sıra beklerken doktora girme sıramızı beklerken Kuzey Iraklı Kürt bir hastanın bankodakilerle tabiri caizse işaret diliyle anlaşmaya çalışması, Arap tercümanın gelip o Kuzey Iraklı Kürt hastayla anlaşamaması üzerine dil konusunda yardımcı oldum. O hastanın dilini bildiğim için 2-3 sefret benden destek istendi aynı gün ve 1 gün sonrasında. Sonrasında bana iş teklifinde bulundular ve ben de kabul ettim. Sağlık turizmine öyle başlamış sayılırım.

2- Bu işe girmek için sizce referans mı yoksa iş ilanları mı daha etkili olmaktadır?

Tabi, şimdi referans daha önemli ama bilgili, 2-3 dile sahip olan bir kişi de iş ilanlarından da çok kolaylıkla bu sektörde iş bulabilir.

3- Sağlık çevirmenliğine başladığınız ilk günü hatırlıyor musunuz? Ne hissetmişsiniz?

Evet hatırlıyorum 2014 Mayıs ayıydı. Mayıs'ın 4'ü ya da 5'i. İlk Radyoloji'de bir çeviri yapmıştım, hasta MR'a girerken onamlarını almıştım. Dile hakim olduğum için hiç, yani heyecan ya da farklı bir hissiyat olmadı bende, öyle geçmişti.

4- Bir sağlık çevirmeni olarak günlük rutininizi/yaptıklarınızı açıklar mısınız?

Çevirmen olarak günlük rutini açıklarsak, kendi yaptığımız iş, günlük programı yapmak sabah gelir gelmez. İşte gelen mailler, mail trafiği, gelecek hastaların gelecekleri bölümlerdeki randevu saatlerine göre tercüman arkadaşları yönlendirmek, yani en azından görevlendirmek. Şu saatteki hasta sende, bu saatteki hasta sende. Ameliyatı olan hastaların yatış planlarını ya da gelecek olan hastanın yatış bölümlerine bilgisini vermek. Ödeme konularını, finansman konularını..., organizasyon daha doğrusu, organizasyon diyebiliriz.

5- Çeviri yaparken çok zorlandığınız ya da başa çıkamadığınız bir durum veya olayla yaşadınız mı? Yaşadıysanız bunun nedeni neydi?

Çok yaşandı, yani 10 yıl içerisinde başımızdan çok geçti böyle konular. Moddan moda girmeler, ya da bir hastanın işte ameliyatının, riskli bir ameliyatının %100 başarılı geçmesinin haberini verirken motivasyonumuz artıyor, mutlu oluyoruz. Aynı gün başka bir hastanın kötü çıkan sonuçlarından dolayı, konulan teşhisinden dolayı kötü haber ya da bir hastanın EX olmasının haberinin vermek gibi, ya da doktor ameliyat öncesi hastaya %100 başarı oranı verip de ameliyattan bir gün sonra hasta

yakınına açıklama yaparken işte, başarı oranımız %30-%40-%50 ya da başarılı olamadık, bu ameliyat başarısız oldu. Bir daha ameliyat edeceğiz, konuları bizi gerçekten çok zorlayan süreçler oluyor çeviri açısından.

6- Sağlık çevirmeni olarak işe başladığınız ilk günkü “siz” ile bugünkü “siz” arasında değişiklik(ler) görüyor musunuz? Yanıtınız “Evet” ise örnek verebilir misiniz?

Tabi ki ya, aradan 10 yıl geçmiş. 10 yıl içinde işte, tecrübe, bilgi, bilmediğimiz tıbbi terimleri öğrendik. Bilmediğimiz süreçleri öğrendik. Hangi branşın tam olarak hangi hastalıklarla ve hangi vakalarla uğraştığını öğrendik. Operasyonel süreci komple öğrendik ve öğrenmeye devam ediyoruz. Çünkü kurumdan kuruma bu süreçler değişiklik gösterebiliyor. 10 yıl önceki benle şimdiki ben arasında %100 bir fark var diyebilirim.

7- Sizce sağlık çevirmeni olmak isteyen biri hangi özellikleri taşımalıdır?

Sağlık çevirmeni olmak için tabi 1 yabancı dili bilmek gerekiyor. O yabancı dilin de ülkesine göre ya da bölgesine göre halk dili mi diyelim ya da şivesi mi lehçesi mi diyelim, mesela Orta Doğu’da bunun örnekleri çok. 10 tane ülke Arapça konuşuyor ama 10 ülkenin Arapçasının lehçesi, şivesi farklıdır. Hastaya samimi davranmak gerekir. Hastaya iyi izah etmek gerekir çeviri konusunda. Gerekirse örneklendirmek yani tabiri caizse örneklendirerek, 1-2 örnek vererek, daha iyi anlaması için konuya vakıf olması için çünkü çevirmenlikte doktorun yanındayken çeviriyi yapıyorsun, doktorun yanından çıktıktan sonra hastanın ya da yakınının aklına 4-5 soru daha geliyor. İçerideyken detaylı bir şekilde izah edildiğinde hastaya, anlamış bir şekilde, konuya vakıf bir şekilde hasta ya da hasta yakını muayenesini ya da doktor görüşünü bitirmiş oluyor. O dili bilmek ya da o dilin halk şivesini ya da hastanın geldiği ülkenin diyelim şivesine hakim olan bir kişi o hastaya, o gelen misafire diyelim tabiri caizsa iyi bir şekilde çevirisini yapar, durumunu izah ettirir. Hastadan aldığı bilgiyi doktora %100 bir şekilde aktarır... özellikle sabırlı olmak lazım, dayanıklı olmak lazım, sürprizlere açık olmak lazım. Mesela mesai saati 6’da bitiyordur ama doktorun ameliyatı olduğu için 8’e kadar hasta yakını bekletiyor. Yani o zaman da tercüman da hasta yakınıyla kalmak zorunda oluyor. Böyle şeyleri var, yani sabırlı olmak lazım, dayanıklı olmak lazım, sürprizlere açık olmak lazım.

8- Sağlık çevirmenliğinin geleceği (istihdam, gelir, itibar, vb.) hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

İstihdam konusunda iş bulma anlamında geçmiş yıllardaki gibi çok talep göreceğini şahsi düşüncem olarak sanmıyorum. Çünkü sağlık sektörü, Türkiye’de eskisi gibi yani furya olduğu yıllarda değil de sayısı düşmeye başladı, şahsi fikrim bu. Yurt dışında çünkü çok büyük atılımlar, büyük adımlar atıldı bu iş. Avrupa’da da, Orta Doğu’da da, birçok ülkede. O yüzden rakip çok, yabancı hastalar artık kendi ülkesinde ya da daha fiyatını uygun bulduğu ülkelerde tedavisini gördüğü için Türkiye’ki o furya eskisi gibi artık. O parlaklık yok. Gelir anlamında da dersek kazanç, gelir çevirmenin/tercümanın -yazılı ya da sözlü tercüme yapan kişinin- eskisi gibi olmayacak. Onda da aynı şey çünkü bir kurum, yabancı dili bilen bir kişiyi çalıştıracağına, bir dil bilen yerine 2 dil ya da 3 dil bilen bir kişiyi çalıştıracak. Aynı rakamı verecek ona, aynı geliri, aynı bütçeyi harcamak isteyecek o çalışana. Çünkü eskisi gibi [değil], hasta sayısı az olduğu için, 3 kişi çalıştıracağına 1 kişi çalıştırayım. 3 dil bilsin ya da 2 dil ya da 4 dil. Ne kadar çok dil bilirse çalıştığı kurum için o kadar faydalı. Ama kurumlar da her zaman da en düşük maaşla yani asgarinin bir tık üstünde çevirmenleri çalıştırma niyetindeler, peşindeler, düşüncesindeler. İtibar... Sağlık sektörünün Türkiye’de ilk başladığı dönemler 2010 ila 2012 yılları arası ilk adımlar atıldı, UHM’ler kuruldu, uluslararası hasta programı bölümleri kuruldu hastanelerde. O zaman itibarı yoktu yani çevirmenin kim olduğunu, ne iş yaptığını bilmezlerdi ama geliri çok güzeldi, çok yüksekti. Günümüzdeyse sağlık sektöründeki tüm kurumlar, UHM ya da uluslararası hasta programları olan hastaneler çevirmenin ne olduğunu, itibarını çok iyi biliyorlar ama gelirleri çok çok çok düşük, eskiye nazaran 2011-2012-2013 yılına nazaran.

UZY1

1- Sağlık çevirmeni olmaya nasıl karar verdiniz?

Aslında ben karar vermedim, bu şans benim önüme [tanıdık aracılığıyla] geldi ve ben de bu şansı değerlendirmek istedim. Neden olmasın diye düşündüm çünkü bir mütercüm-tercümanlık mezunu olarak farklı alanlarda da çalışabileceğimin farkındaydım. Bu da benim için bir şans oldu.

2- Bu işe girmek için sizce referans mı yoksa iş ilanları mı daha etkili olmaktadır?

Aslında bu işe girmek için referanslar daha etkili diye düşünüyorum. Çünkü bir insanın ne kadar deneyimi varsa, ne kadar referansa varsa işe alımı o kadar kolay olur. Ama tabi ki yine iş ilanları da insanların iş bulmasına yardımcı olmakta diye düşünüyorum.

3- Sağlık çevirmenliğine başladığınız ilk günü hatırlıyor musunuz? Ne hissetmiştiniz?

İlk günü hatırlıyorum. Gayet heyecanlıydım, çekingendim çünkü sonuçta burda insanların sağlığı söz konusu ve bir an yapamayacağımı da düşündüm. Ne nasıl yapacağım diye de düşündüm. Gergin hissediyordum. Biraz heyecanlıydım da açıkçası, öyle bir işi yapacağım için.

4- Bir sağlık çevirmeni olarak günlük rutininizi/yaptıklarınızı açıklar mısınız?

Bir çevirmen olarak öncelikle maillerimi kontrol ediyorum. O günün takvimini kontrol ediyorum. Gelecek olan hastam varsa, onlarla iletişime geçiyorum. İşte transferlerini, araçlarını ayarladıysam onlara bilgi veriyorum, aracımız bu saatte gelecek diye. Daha sonra yapmam gereken işler varsa onları hallediyorum. Daha sonra da hastalarımı karşılıyorum.

5- Çeviri yaparken çok zorlandığınız ya da başa çıkamadığınız bir durum veya olay yaşadınız mı? Yaşadıysanız bunun nedeni neydi?

Çok zorlandığım olay şöyle oldu : İki dilli bir tercüman olarak bazen diller arası geçiş sağlayamam oldu. Yorgunluk kaynaklı olabilir, stres kaynaklı olabilir ya da heyecan olabilir. Bazen ister istemez yapıyoruz tabi ki. İki dili birbirine karıştırmak oldu, o anda bir durup, bir sakinleşip kendime gelmeye çalışıyorum ve o dilden devam etmeye çalışıyorum. Ama genel olarak iki dil konuşmak ve biraz da baskı olması diyebilirim.

6- Sağlık çevirmeni olarak işe başladığınız ilk günkü “siz” ile bugünkü “siz” arasında değişiklik(ler) görüyor musunuz? Yanıtınız “Evet” ise örnek verebilir misiniz?

Evet, görüyorum. Aslında çok büyük bir değişiklik görüyorum. Deneyim konusunda ayrıca dil bilgisi, kelime dağarcığı konusunda da büyük bir fark görüyorum. Evet, önceden ufak bir eğitim bu konuda, hani terimsel bir eğitim aldım. Fakat bunu günlük hayatımda çok fazla kullanmıyordum. Bu işle birlikte bu terimleri daha fazla kullanmaya başladım, daha bir aşına olmaya başladım ve gittikçe de daha kelime öğreniyorum, öğrenmeye devam ediyorum aslında. Ve bir de bazı durumlarda sakin kalabilmeyi de öğrendim, soğukkanlı olabilmeyi de öğrendim. Bu şekilde...

7- Sizce sağlık çevirmeni olmak isteyen biri hangi özellikleri taşımalıdır?

Öncelikle krizi iyi yönetebilmeli. Bazı durumlarda soğukkanlı olabilmeli. Çeviri, kelime konusunda da donanımlı olmalı.

8- Sağlık çevirmenliğinin geleceği (istihdam, gelir, itibar, vb.) hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Aslında daha öncesine kıyaslarsak şu anda günümüzde revaçta olan bir meslek diyebiliriz. Ama bazı konularda evet, bazı konularda hani istihdam, gelir konusunda belki çok çok iyi olmayabilir ama benim düşüncem ileride iyileşeceği yönünde. İtibar konusunda da belki öncesinde daha çok bilinmeyen bir meslek dalıydı ama şu anda daha çok bilinen bir meslek dalı ve ileride de daha da yaygın olacağını düşünüyorum ve daha da bu alanda iyileştirme yapılabileceğini düşünüyorum.

UZY2

1- Sağlık çevirmeni olmaya nasıl karar verdiniz?

Ben daha önce tekstil sektöründe çalışıyordum. Kariyer.net'ten başvurduğum ve önüme sağlık sistemi çıktı, ... hastanesi aradı ve ben kabul ettim.

2- Bu işe girmek için sizce referans mı yoksa iş ilanları mı daha etkili olmaktadır?

Kesinlikle referansla daha kolay gelinebiliyor.

3- Sağlık çevirmenliğine başladığınız ilk günü hatırlıyor musunuz? Ne hissetmişsiniz?

Evet, çok iyi hatırlıyorum. İlk önce, her ne kadar benim badim (body, oryantasyonu sağlayan diğer çevirmen) ne yapmamı anlatmasına rağmen kendimi bir anda hastayla baş başa gördüm ve Nöroloji bölümüne girdim. Ve heyecandan hem titriyordum, hem kalbim kıpır kıpır, hatta ve hatta yanlışlıkla hastaya Türkçe konuşuyordum, doktora da Rumence konuşuyordum, ve şansına çok iyi bir hoca olduğundan dolayı sonuna kadar çevirmenliğimi devam ettirebildim ama çok heyecanlandım.

4- Bir sağlık çevirmeni olarak günlük rutininizi/yaptıklarınızı açıklar mısınız?

Tabi ki, sabah işe geliyorum, hemen bilgisayarımı açıyorum. O gün gelecek hastalarımı tekrar gözden geçiriyorum. Ondan sonra benden görüş bekleyen hastaların listesini tekrar çıkarıyorum, raporlarını çeviriyorum, doktordan yorum istiyorum. (Doktorun) Bana söylediği yapılması gereken işlere finans bölümüne iletiyorum. Finans

bölümünden, bu sefer, proforma olarak fiyat alıyorum, hastaya iletiyorum. Hasta da okey dediğinde ben bu sefer hastanın bileti aldığı günün transferini mesela havalimanından otele, otelden hastaneye ve hastaneden otele şeklinde transferlerini sürekli yapıp, takip ediyoruz. Tabi ki bu arada sahada yoğun olsam bile bunları da yapmak zorundasın. Baen bir hastayla doktorda beklerken başka hastanın telefonda transferini halledebiliyoruz. Ya da başka bir yorumunu yapabiliyoruz, yardımcı olabiliyoruz. Ya, çok zor bir şey, kolay bir şey değil bu.

5- Çeviri yaparken çok zorlandığınız ya da başa çıkamadığınız bir durum veya olay yaşadınız mı? Yaşadıysanız bunun nedeni neydi?

Evet, maalesef Türkiye'ye aslında son, ramak kala hastalar geliyor. Yani hastalıkları çok ağır ve çok işlemekten geçiyor, çok ağır tedavilerden geçiyor. Ve en zorunu aslında bir şey yapamayacağımızı hastamıza iletmektir. Yani en zor, söyleyebileceğim şey bu. Ve bazen tabi ki hastaların heyecanlı olduğundan dolayı biz de bazen heyecanlanıyoruz ve maalesef bazen tercüme ettiğimde kilitlendiğim zaman oluyor yani kelimeyi bilmediğimden dolayı değil ama yoğunluk ya da stres ya da biraz duygu beni bu şekilde zorlayabilir. Ben bu işe başladığımda üç ay kadar her gün rüyamda hastalarımı, hastaneyi çok gördüm ve ağlayarak uyanıyordum ve artık bu durum beni çok rahatsız ediyordu. O kadar rahatsız etti ki artık her gece Allah'ıma dua edip, ne olursun yani hastaneyi görmeden uyumak istiyorum. Hani o, rüyama girmesin diye dua ediyordum. Annemle bir gün bu konuyu konuştum ve annemin teselli ettiği cümle şuydu: "Kızım" dedi, "her doktor, her ölen hastanın arkasından ağlarsa doktor olamaz; ayrıca da her papaz her cenazenin arkasında ağlarsa o da papaz olamaz." O yüzden bana göre bu kadar duygulu yüklenmemelisin. Duvar gibi de olmayacaksın ama kendini de o kadar o konunun içine sokmayacaksın.

6- Sağlık çevirmeni olarak işe başladığınız ilk günkü “siz” ile bugünkü “siz” arasında değişiklik(ler) görüyor musunuz? Yanıtınız “Evet” ise örnek verebilir misiniz?

İnanılmaz fark var yani nasıl söyleyebilirim, artık bir hasta geldiğinde raporu bile okuyarak yorum yapabiliyoruz. Raporu okuyarak (hastanın) hangi doktora gidebileceğini iletebiliyoruz hiç doktora sormadan. Raporu okuyarak hangi tahlilleri, tetkikleri yapabilebileceğini ya da yapması gerektiğini bilebiliyoruz. Yani çok daha rahat ve profesyonel, işimizi yapıyoruz. O yüzden artık alışkanlık olduğundan dolayı, tıkır tıkır böyle bir zincir gibi ilerliyor. Yani biliyoruz.

7- Sizce sağlık çevirmeni olmak isteyen biri hangi özellikleri taşımalıdır?

Bir kere kesinlikle empati yapacağını bilmek zorunda olan bir insan olmalı. Sabrı çok gl olmak zorunda. Anlayışı, insanlarla anlayışı çok iyi olmalı. İnsanlarla diyalogu çok çok iyi olmalı. Doktorlara ya da hastanın ihtiyaçları neyse kendi iinmiş gibi yapmalı. Yani hiç kolay değil. Tercümesini çok yapmalı yani hiçbir şekilde doktorun, hastaya ilettiği şeyi atlamamalı. Konuşurken gayet sabırlı bir şekilde cümle cümle hastaya, hem doktor bir cümle söyleyecek tercüme edilecek, hastaya iletecek, ondan sonra konu devam edecek. Bu şekilde olmalı.

8- Sağlık evirmenliğinin geleceği (istihdam, gelir, itibar, vb.) hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Aslında sağlık tercümanlığı, çok daha iyi bir yere gelebileceğini düşünmüyorum ama... Maaşı da çok fazla olacağını sanmıyorum. Yalnız şu çok önemli, hasta memnuniyeti. Yani sen onu mutlu ettiysen o da sana mutlaka getiri gelecektir yani hasta getirecektir, şunu yapacaktır. O zaten hasta memnuniyeti seni bir yere getirecek; şirket, kurum değil. Maaşın da çok fazla yükseleceğini sanmıyorum daha az olmaz ama bu kadar seyredeceğine eminim.

UZY3

1- Sağlık evirmeni olmaya nasıl karar verdiniz?

şöyle, tesadüfen yaşanan bir olay. Normalde ben hukuk mezunuyum. Türkiye 'ye geldikten sonra kendi alanımda alışamadığım için ilk dönem geçici olarak girdiğim bir işti aslında burası ama devam etti öyle de kaldı.

2- Bu işe girmek için sizce referans mı yoksa iş ilanları mı daha etkili olmaktadır?

Yani şöyle, referans daha güçlü geçiyor böyle durumlarda, böyle olaylarda. İlanlarda pek şey yok gibi, referans daha güçlü.

3- Sağlık evirmenliğine başladığınız ilk günü hatırlıyor musunuz? Ne hissetmiştiniz?

Evet, hatırlıyorum ilk günü. Sanki daha dün gibi başlamışım gibi. İlk günün tabi ki de işin verdiği heyecan, tedirginlik ve korku ve çekingenlik vardı ki illa ki.

4- Bir sağlık çevirmeni olarak günlük rutininizi/yaptıklarınızı açıklar mısınız?

Sabah, işte, işe gelip hasta listesini hazırlıyoruz. Ondan sonra görev dağılımını yapıyoruz. Hangi hastayla hangi tercüman arkadaşımız oluyor. Onu belirliyoruz. Gün

içinde sürprizler oluyor, hani onun aksiyonunu alıyoruz, onun tedarikliğini yapıyoruz. Ondan sonra gün sonunda, gelen hastaların girişlerini yapıyoruz, listeliyoruz. Bu şekilde devam ediyor.

5- Çeviri yaparken çok zorlandığınız ya da başa çıkamadığınız bir durum veya olay yaşadınız mı? Yaşadıysanız bunun nedeni neydi?

Ya şöyle bir olay yaşamıştık ilk dönemlerde: Bize yaşla bir hasta gelmişti. Hani, 80 yaşındaydı yanlış hatırlamıyorsam ve işitme kaybı vardı hastada ve hani ister istemez biraz yüksek sesle konuşuyordum. Hani, doktor da bunu bilmediği için sanki hastayla kavga ediyormuş ya da hastayı azarlıyormuş[um] gibi anlaşıldı. Hani bunu doktora ve hasta yakınına, hastaya anlatmak zorunda[ydım]. Hani orada böyle bir olay yaşadı[m]. Güzel bir olaydı, başımıza denk gelmişti böyle. Onun hatırası hâla kafamızda silinmiyor.

6- Sağlık çevirmeni olarak işe başladığınız ilk günkü “siz” ile bugünkü “siz” arasında değişiklik(ler) görüyor musunuz? Yanıtınız “Evet” ise örnek verebilir misiniz?

Ya, tabi ki evet. Hani kesinlikle evet, ilk ile bugün arasında uzun yıllar var. Ve hani, bu yılların bize kazandırdığı tecrübeden dolayı, nasıl davranılacağı, nasıl hastayla iletişime geçileceği, nasıl doktorlarla iletişime geçileceği... dağlar kadar fark var tabiri caizse. Hani bunun kazandırdığı bir tecrübedir sonuçta bu. Bu nedenle evet, fark var.

7- Sizce sağlık çevirmeni olmak isteyen biri hangi özellikleri taşımalıdır?

Aslında güzel bir noktaya değindiniz bu konuda. Öncelikle, sabırlı olmalı, sabır önemli bir husustur. Artı, tahammüllü olmalı çünkü hani bizim işimiz biraz stresli bir iştir. Gerek doktor tarafından gerek hasta yakınları gerek hasta tarafından ... (çevirmen) tahammüllü olmalı. Bazen bir hasta bir soruyu 10 defa da sorsa hani sen bunu hoşgörüyle karşılayıp, hasta psikolojisi olarak anlayışla karşılamalı[sın]. Hani bazen kişiler ikinci defa sorduğunda ters bir tepki yapıyor, el kol hareketi yapıyor. Bunlara asla değinmemeli. İşte... işimizin gerektiğinde 7/24 hemen ulaşılır durumda olmalıyız. Hani bu kişi, hani bu sektöre girdiğinde, hani onu bilerek ya da bu ona anlatılarak girmelidir. O nedenle hani, bu hususta tabiki de bu en önemli nokta. Tabi ki de bu çok nokta taşır ama hani size birkaçını sayıyım en azından. İkinci[sı] bazen el kol hareketi yanlış anlaşılıyor, hani mesela farklı kültürlerde yanlış anlam taşır. Örnek, zamanında,

bundan 2-3 yıl önce ya da fazla belki yanlış hatırlamıyorsam, benim başıma gelmişti. Hani, mesela böyle 5 parmağını (Çevirmen burada sağ elinin 5 parmağını çadır şeklinde birleştirir.) şey yapıyorsun, hani hastaya mesela biraz sesini yavaş indirir misin [anlamında], hani karşısındaki insan onu tehdit ediyormuş gibi algıladı. Doktor yanlış anladı beni, sonuçta kültür farkı. Neredeyse 23-24 ülke bakıyoruz. Her ülkenin kültürü ayrı, adeti, örfü ayrı. Ama sonuçta Türkiye'deki insan sadece kendi örfünü, adetini bilebilir hani. Bu da bizim Orta Doğu'da el, kol hareketi normal bir şeydir ama tabi ki bazen farklı anlamlara da geliyor. Hani, burada dikkat edilmesi gereken konulardan birisi gerek hasta gerek doktor gerek tercüman iki kültürü de az çok bilmesi lazım ki yanlış bir pozisyona düşmesin, yanlış anlaşılmasın.

8- Sağlık çevirmenliğinin geleceği (istihdam, gelir, itibar, vb.) hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Artık yurt dışından gelen hastalarda azalma olduğuna ve diğer ülkelerin, özel vakalar dışında, vatandaşlarını yurt dışına göndermek yerine kendileri tedavi etmeyi tercih ettiklerine dikkat çeken UZY3, sağlık çevirmenlere duyulan ihtiyacın gelecekte azabileceğini dile söylemiştir. Çevirmenin maaşında gelecekte pek bir değişiklik olmayacağını ifade etmiştir. Çevirmenin itibarı konusunda bazı hastane çalışanlarının, bazen çevirmenlere tepeden baktığını söyleyen UZY3'e göre artık sağlık çalışanları, çevirmenin hasta ile doktor, hemşire ve sekreterler arasındaki iletişiminde kilit rol oynadığını fark etmişlerdir. UZY3, bu yüzden çevirmenin itibarının gelecekte düzeleceğini ifade etmiştir.

HKY1

1- Sağlık çevirmeni olmaya nasıl karar verdiniz?

Ben öğrenciydim MBA yapıyordum, işletme. Türkiye'de Aydın Üniversitesi'nde, aynı sektörde çalışmak isterdim fakat tesadüfen bir iş teklifi aldım yani, hastanede. Bir arkadaşım önermişti, hani oraya bir pozisyon varmış diye. Ben de oraya gittim, mülakattan sonra yani part-time olarak çalışacaktım fakat full-time istemişler, o yüzden başladım.

2- Bu işe girmek için sizce referans mı yoksa iş ilanları mı daha etkili olmaktadır?

Bence kesinlikle referans daha iyi oluyor.

3- Sağlık çevirmenliğine başladığınız ilk günü hatırlıyor musunuz? Ne hissetmişsiniz?

Evet, hatırlıyorum. Çok tedirgindim, çok korkmuştum yanlış bir şey yapmayayım diye, çok çok yani zordu. Yani direkt hastaya götürdüler beni, bu hastaya tercüme edeceksin diye. Hasta küçük bir çocuktı, bir de babası o, zaten çok tedirgindi. Hoca anlatırken, ben de nasıl çeviri yapabileceğim diye çok endişelendim yani. Kötü bir haber vermem gerekiyordu, o yüzden çok zordu.

4- Bir sağlık çevirmeni olarak günlük rutininizi/yaptıklarınızı açıklar mısınız?

Günüm yani hastaneye ilk girdiğimde, bilgisayarımı açtığımdan sonra direkt doktorlara hatırlatma (maili) atıyorum. Doktorlara danışıyoruz ya, mailleri atıyoruz, vakaları atıyoruz. Bu vaka buraya tedavi almak için gelecek ama uygun mu, değil mi? Onları doktorlara danışıyoruz. İlk yaptığım iş, o doktorlara hatırlatmak yani daha hızlı bir şekilde dönüş yapsınlar diye. Mailer İngilizce, Fransızca ya da Arapça geliyor, çoğunu tercüman olarak biz çeviri yapıyoruz. Yani mesela ben Fransızcadan İngilizceye ya da Türkçeye çeviri yapıyorum. Hocalara (doktorlara) atıyoruz, hatırlatma yapıyorum sonra direkt diğer maillere bakıyorum. Hastam varsa direkt sahaya iniyorum.

5- Çeviri yaparken çok zorlandığınız ya da başa çıkamadığınız bir durum veya olay yaşadınız mı? Yaşadıysanız bunun nedeni neydi?

Evet, yaşadım. Bir de çok yakın zamanda yaşadım, bizim bir tane çocuğumuz vardı, çocuk hasta 18 aylık, kanseri vardı, tedavi alıyordu son zamanlarda. En son ölmüştü, anne baba çağırdık. Onu, belge vermek için benim için çok zordu çünkü hem anne olarak hem kadın olarak, bir de bir bağ oluşmuştu o çocukla. Bayağı yatmış çünkü hastanede, 9 ay yatmıştı, bizimle. Bir bağ kurmuştuk, yani tercüman sadece tercüme yapmıyor, illa ki bir şey oluyor yani hasta, hasta yakınlarıyla. İşte çok zordu bu belgeyi paylaşmak, duygusal anlamda.

6- Sağlık çevirmeni olarak işe başladığınız ilk günkü “siz” ile bugünkü “siz” arasında değişiklik(ler) görüyor musunuz? Yanıtınız “Evet” ise örnek verebilir misiniz?

Evet, yani bir süreden sonra insan daha medikal terimleri öğrenebilir, sorumluluk daha da alabilir. Mesela örnek olarak şey verebilirim, IVF’te çok çalıştığım için, tüp bebek yani, hastalar buraya gelmeden önce eskiden doktorla görüşüp size dönüş yapacağız diye cevap veriyorduk. Ama şimdi mesela hasta bize raporları gönderdiği an direkt bu tetkikler yapabilirsiniz, buraya gelmeden önce bunları yaparsanız süreciniz daha az olabilir diye. Yani bir değişiklik oldu.

7- Sizce sağlık çevirmeni olmak isteyen biri hangi özellikleri taşımalıdır?

İlk baştan sorumluluk alabilmek, ekip arkadaşlarıyla anlaşabilmek, prezentabl olmak. Çok sabırlı olması gerekiyor çünkü örnek olarak bazen hastalar yani muayenedeyken çok tekrar tekrar aynı sorular sorabiliyor sen de çok anlayışlı olman gerekiyor. Ya da bazen hastaya tercüme ediyorsun sonra tekrar yakınları da aynı sorular soruyor. Sen de tekrar aynı şey, muayenedeyken tüm bilgiler tekrar aktarman gerekecek. Yani o durumlara biraz sabırlı olman gerekiyor.

8- Sağlık evirmenliğinin geleceği (istihdam, gelir, itibar, vb.) hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

şimdi Türkiye'ye çok fazla yabancı hastalar geliyor, bence bu nedenle tecmanlık daha çok daha da ihtiyaç duyulacak. O yüzden tercümanlara ihtiyaç duyulacak, kıymeti de bilinecek. Maaş konusunda da çok fazla değişmeyecek, yani aynı devam edecek.

1

1- Sağlık evirmeni olmaya nasıl karar verdiniz?

Ben zaten niversite 3. sınıf, niversite son sınıftan itibaren sağlık alanında bir şeyler yapmak istiyordum. Lisans 2'den itibaren de ileride akademisyon olmayı planlıyordum ama nrolinguistik üzerine çalışmak istiyordum daha sonra bu sağlık alanında bir şeyler yapma isteğine evrildi. Bu şekilde de mezuniyetime çok az zaman kala ve mezuniyetimden sonrası için de benim için sağlık alanında çalışmak bir hedef halinde oldu her zaman.

2- Bu işe girmek için sizce referans mı yoksa iş ilanları mı daha etkili olmaktadır?

Benim için iş ilanları etkili oldu ama referansın da etkili olduğunu her sektörde söyleyebildiğimiz gibi bu sektörde de söyleyebiliriz.

3- Sağlık evirmenliğine başladığımız ilk günü hatırlıyor musunuz? Ne hissetmiştiniz?

Evet, hatırlıyorum. Çok hırslıyıldım, bir an önce işe atılmak istiyordum. Ya bir önceki iş deneyimlerimde satışta çalışıyordum. O iş deneyimlerimde kendimi çok yetersiz hissettiğim için sonunda kendi işimi yapmaya vaktim olacaktı. Sonuçta kendi işimi yapma fırsatım vardı ve bunda çok hızlı ilerlemek istediğim için, bana ilk gün eşlik eden, hastaneyi tanıtın, benim çeviride yardımcı olan arkadaşıma sürekli: Ben yapmak

istiyorum, ben yapmak istiyorum. Artık günün yarısında bunu da ben yapabilir miyim, demiştim ve onun da gözetiminde biraz denetiminde artık ilk günden başlamıştım.

4- Bir sağlık çevirmeni olarak günlük rutininizi/yaptıklarınızı açıklar mısınız?

Tabi ki temel görevimiz hastalarımızı karşılamak, onların tıbbi personel ve idare personelle iletişimlerini gerçekleştirmek, kayıtlarının açılması, muayenelerinin asiste edilmesi tercüme açısından, gerektiğinde transferlerinin ve otellerinin organizasyonları, otele rezervasyonlarının yapılması da bazen gerekli zamanlarda bize ait olabiliyor. Ve daha sonradan ihtiyaçları olduğundan gerekli tıbbi dökümanlarını kendileriyle ve ilgili bölge sorumlularıyla paylaşmak da bizim görevimizin bir parçası. Onun için bilgisayar üzerindeki sisteme de çok hakim olmak gerekiyor. Yani o hakimiyet sizde varsa zaten çok proaktif davranabiliyorsunuz ve hedefleriniz olduğunda da yani proaktif davranmanız sizin için hep çok iyi bir şey oluyor. Yani zaten hep de proaktivitenin bizim işimizde esas olduğu hatırlatılıyor. Bir de eğer ki sigorta konusunda hastamız bir sıkıntı yaşıyorsa ilgili sigorta birimiyle iletişime geçip, ya da hastanın sigortasını araması ve sigortanın Türkiye'deki şubesiyle ya da kendi şubeleriyle iletişimi sağlanıp daha hızlandırılıp, o şekilde yardımcı olunması sağlanıyor.

5- Çeviri yaparken çok zorlandığınız ya da başa çıkamadığınız bir durum veya olay yaşadınız mı? Yaşadıysanız bunun nedeni neydi?

Çeviri yaparken değil ama ekstra ücret çıktığında ya da işlem sırasında bir şey keşfedildiğinde, bir şey belli olduğunda, ondan sonra ek ödeme alınması gerektiğinde ya da bazen bir hasta ödemesini yapmadan kaçtığına, bu tip olaylarla karşılaştığımızda... bu bize çok büyük zorluk yaratabiliyor.

6- Sağlık çevirmeni olarak işe başladığınız ilk günkü “siz” ile bugünkü “siz” arasında değişiklik(ler) görüyor musunuz? Yanıtınız “Evet” ise örnek verebilir misiniz?

Evet, yani çok büyük değişiklikler görüyorum. Bir kere kendi kalitelerimin farkına varmamı sağladı, sektörü biraz tanımamı sağladı. Halihazırda bilgi sahibi olduğum pazarlar üzerinde hangi sezonda hangi hastalar daha çok gelebilir ya da hangi dil ne ölçüde kıymetli ya da yaygın dillerde iş yapmak, nadir dillerde iş yapmak ve orta derece sezonluk dillerde iş yapmak ararsındaki farkı anlamamı sağladı. Ve görev tanımımın daha geniş kapsamlı olduğunu bilmemi sağladı. Deneyim bakımında da

bayağı geliştim yani ve çeviri açısından da çok çok ilerdeyim şu an başladığım güne kıyasla.

7- Sizce sağlık çevirmeni olmak isteyen biri hangi özellikleri taşımalıdır?

Yani bir kere sabırlı olmalı, olabildiğince çözümcü olmalı yani. Onun dışında yeri geldiğinde mesela özellikle ödeme konusunda, finans konularında daha sert bir duruşu olmalı ya da daha net bir duruş diyeyim. İnsanlar net diyor ama bana biraz sert bir duruş gibi geldiği için ben, sert demeyi tercih ediyorum. Onun dışında yani dediğim gibi çok iş tanımları açısından görevler açısından çok... yani bunu da yapamam dememeli. Proaktivite her yerdeki gibi, yani biz mesleğimizde de tabi ki ek görevlere hazır olmalı her zaman çünkü dediğim gibi organizasyon aslında yaptığımız iş bir saha operasyon işi ve bu özellikle ödeme konusunda her anda böyle, takip konusunda tetikte olmak da gerekiyor, olabildiğince. Onun dışında bir de ek olarak tavsiyem bir tane çok nadir konuşulan dil bilmeli, bir tane çok yaygın konuşulan dil bilmeli, bir tane de orta derece yani sezonluk diyebileceğimiz dillerden bir tanesini bilmeli. O zaman çok kıymetli olup, el üstünde tutulacaktır hatta gerekirse yani biraz daha çitayı yükseltip, finans bilgisi ya da satış bilgisi de varsa birkaç departmana da hakim olacaktır. O açıdan da çok, daha fazla kıymete biner en azından garanti açısından.

8- Sağlık çevirmenliğinin geleceği (istihdam, gelir, itibar, vb.) hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

İstihdam her zaman olacaktır özellikle belli, yaygın diller için. Nadir diller için çok istihdam olacağını düşünmüyorum, çok kalite gerekir. Gelir açısından umutlu değilim maalesef çünkü sabit bir piyasa ekonomisinde değiliz, dalgalanma var, kur farkı her gün bizim maalesef aleyhimize olacak şekilde artıyor. Yani bundan dolayı da hem hasta gelişinde bir azalma var hem de yani piyasa değiştikçe işe gireilen ilk günkü maaşlar aynı kalmıyor. Yani normalde bu baz alındığında da, insanın kariyer kaygısı yoksa, sürekli iş değiştirmesi beklenir. O açıdan zaten genel olarak bir geçtim. İtibar hakkındaki düşüncem konusunda da eski arkadaşlar bu işin daha, bu mesleğin daha altın çağların yaşandığını söylüyorlar çok. Tercümanların kapışıldığını, hatta kur farkı çok daha azken çok daha güzel bir gelir elde ettikleri zamanları söylüyorlar. Maalesef biraz bu konuda altın çağları geçtik gibi, bakır devri, tunç devri, bunlara doğru... gerçi onlar da değerli madenli madenler, çok anlamam ama yani en azından taş devrine doğru gitmiyoruzdur umarım, diyelim. Ama itibar konusunda kimbilir, belki yarın bir

gün koşullar değişir, dünyada daha bir barış ortamı olur, tekrardan ekonomik refah üst seviyeye çıkar. O zaman tekrar belki bizim mesleğimiz de tekrar o altın çağlarını yakalar ya da bu da tercümanlığın ya da nasıl diyeyim, tercümanlığın farklı branşlarında yani yeminli tercümanlık olsun, noterlik vs. gibi geri dönüşler yaşanabilir. İtibar değişken olmakla birlikte gelir konusunda umutsuzum. Özet olarak istihdam konusunda ama sıkıntı yaşanmaz özellikle bir insan yaygın bir dil biliyorsa illa ki istihdam edilir.

Ç2

1- Sağlık çevirmeni olmaya nasıl karar verdiniz?

Aslında sağlık çevirmeni olmaya karar vermedim. Bir tesadüf bir şeydi benimki, bir arkadaşın referansıyla böyle bir... Zaten bir ortamdaydık biz, arkadaşlarla oturuyorduk, böyle kaç dil biliyorsun falan, ne yapıyorsun, ne işle meşgulsün falan filan. Ben de şu işi bu işi yapıyorum... Kaç tane dil biliyorsun, ben de 3-4 falan deyince niye tercüman olmuyorsun diye böyle bir teklifte bulundu. Ben de şakasına böyle, ee olsun dedim. Senin elinden geliyorsa hayır demeyiz falan. Sonrasında bilgilerimi falan aldı, 1 hafta içerisinde böyle hastanede bir tercüman falan arıyorlarmış, dedi ne dersin falan filan. Ben de bu şakayı hemen gerçek olacağını gerçekten şaşırdım ama korktum mu, tabi korktum çünkü ilk defa bu işi yapacağım ben. Ondan böyle oldum.

2- Bu işe girmek için sizce referans mı yoksa iş ilanları mı daha etkili olmaktadır?

Referans bence çünkü diğer bölgeleri de görünce böyle, arkadaşlar ya da bizim bölge referans daha etkili oluyor. Referansla mesela iş bulunması daha kolay oluyor, daha tercih ediliyor yani.

3- Sağlık çevirmenliğine başladığınız ilk günü hatırlıyor musunuz? Ne hissetmiştiniz?

Tabi, ilk günüm mülakat günümdü zaten. Aynı günde mülakatımız da oldu, bir de bir hasta gelmişti. Benden çevirme falan istediler, ben gittim o heyecan ve stresin içinde hani insan giderken düşünüyor yani yolda. Simdi tıbbi terimler, hoca bana ne soracak, ben onu anlayacağım mı, ben onu aktarabilir miyim, yani o heyecanın içinde, o stresin içinde gerçekten zor bir, yani 1 saat diyeyim ben ona çünkü zaten 1 saat benim için 1 gün gibi geçti ama gerçekten farklı bir şey.

4- Bir sağlık çevirmeni olarak günlük rutininizi/yaptıklarınızı açıklar mısınız?

İlk olarak ben mailleri bakıyorum, bir kontrol ediyorum hani var mı benlik bir şey, istediğim raporlar ne oluyor ya da hastanın takibim, ya da bir randevusu olsun, araç falan olsun. Onları bir kontrol ediyorum, ondan sonra bir listeye bakıyorum, hasta listeme. Kimim var kimim yok, ona göre ayarlıyorum kendimi.

5- Çeviri yaparken çok zorlandığınız ya da başa çıkamadığınız bir durum veya olay yaşadınız mı? Yaşadıysanız bunun nedeni neydi?

Ben her gün yaşıyorum. Mesela bu zor gün, zor anlar ya da zor şeyleri çünkü günden güne yeni bir terimler öğreniyoruz, yeni bir kelimeler geliyor. Bunun nasıl başa çıkabiliriz? Mesela hocaya sormak zorunda kalıyorum bazen ben. Diyorum ki mesela, hocam ben anlamadım, bana basit bir şekilde anlatabilir misiniz ? Ona göre ben de hastaya mesela aktarayım anlamında. Sağ olsunlar, anlatıyorlar yani tıbbi kelime olarak bazen anlamadıysak basit bir şekilde anlatıyorlar. Biz de o şekilde mesela aktarabiliyoruz çok güzel.

6- Sağlık çevirmeni olarak işe başladığınız ilk günkü “siz” ile bugünkü “siz” arasında değişiklik(ler) görüyor musunuz? Yanıtınız “Evet” ise örnek verebilir misiniz?

Tabi, evet var. Yani ilk günde geldiğimde mesela hastaneyi bilmiyorum. Nerreden nereye gideceğimi bilmiyorum. Mesela bir adım atmak istiyorsam 10 kere düşünmem gerekiyor ki ben nasıl geri döneceğim o, var. ama şu anki mesela halim her şeyi biliyorum, her yeri biliyorum yani öz güvenle buradan çıkıyorum bütün hastaneyi dolaşıp da geri dönebiliyorum yani. Gerekirse 5 dakika 10 dakika değil de 20 dakikamızı alıyor bizim hastane için. Çevirmen anlamında bayağı kendime artık güveniyorum çünkü eskiden atıyorum mesela 1 hastam bir bölümde var, bilmiyorum hiçbir şeyini. Lise dönemim gibi böyle çalışmam gerekiyor. Mesela arkadaşlara soruyorum, mesela bir bölümle ilgili neler nelerle karşılaşacağım, hangi hastalıklara karşılaşacağım, ne söylerler mesela doktor? Ya da ben kendim hastalığı soruyorum bu ne anlama geliyor falan çalışa çalışa gidiyorduk mesela. Su an mesela hasta var şurada, tamam ben geçiyorum.

7- Sizce sağlık çevirmeni olmak isteyen biri hangi özellikleri taşımalıdır?

Ya başlangıç olarak, en azından 2 dil bilmesi gerekiyor. Ondan sonra benim için öz güven ve sabırlı olması, ayrıca anlayışlı olması çok önemli. Çünkü neylele karşılaşacağını hiç tahmin edemez. Hasta psikolojisi çok önemli, ben şahsen mesela her

gün bir hastaya çıkacaksam benim ilk önümde şu, hasta psikolojisi nasıl bir şeydir? Çünkü ona göre davranmam lazım benim. Ayrıca katlanmak zorundayım çünkü hasta. Yani insan ilk kendini onun yerine koyuyor ki nasıl onunla mesela başa çıkabilsin ya da nasıl yardım olabilsin diye. Ben böyle bu şeyleri görüyorum.

8- Sağlık çevirmenliğinin geleceği (istihdam, gelir, itibar, vb.) hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Sağlık çevirmenliğinin geleceğini ben... Çok iyi gelecek görüyorum parlak da olabilir, yani benim açımdan ben öyle görüyorum. Eskiden şöyle mesela, bir çevirmen mesela şeyine bakmıyorlar yani bir parlak bir meslek gibi bakmıyorlar. Ama gelecek ve şu anki görüş açım benim yani çok iyi. İleride de çok önemli bir kişi olacağını da düşünüyorum. Maaş konusunda geldiğimde bence şuan bu şekilde devam edebilir ama ileride gerçekten güzel bir şey olacağını düşünüyorum. (Çevirmen) Çok kıymetli olacak çünkü bir doktorun görüşünü ya da hastanın hastalığıyla ilgili bir şeyi doktorun hastaya iletme için çevirmen gerekiyor çünkü çevirmen olmazsa doktor da iletmez, hasta da anlatamaz derdini.